

MASTEROPPGAVE

Emnekode: MP 303P

Navn på kandidat: kandidat nr. 8

Master Praktisk Kunnskap

Olav Eldøyen

Det er tull å bli henvist
– for å bli avvist

Dato: 14.05.2018

Totalt antall sider: 114

Innholdsfortegnelse:

Forord	1
Oppsummering	2
Summary	3
Innledning.....	5
Å skrive	5
Problemstilling	6
Når uroen melder seg	8
Familiens møte	10
Ledetråder i oppgaven.....	11
Bakgrunn for studien.....	17
Hvorfor forske på familiens møte?.....	18
Tidligere forskning	18
Studier av Familiens møte og familiemøtet	19
Fellesfaktorer.....	20
Metode.....	22
Gjennomføring	22
Regional Etisk Komite	23
Datainnsamling.....	23
Behandling av data	24
Særegenheter og likheter	24
Fortellinger	26
Kanskje verre.....	26
Vi har kommet langt – men det er lenger å gå	33
Ellers må du bare spørre☒.....	37
Tårer	44
Samtalen om hva teamet gjør	51
Fortelleren og forskeren	61
Refleksjoner og analyse	69
Troverdige og gyldige?.....	69
Forskningsspørsmålene har ikke få svar	70
Om likhet.....	71
Særegenhet	74
Å bevege seg i pyramiden	75
Har du tid til å høre	77
Hva må man kunne?.....	78
Svarevne.....	78
Verdien av fortellinger	82
Aristoteles.....	82
Fortellerkunsten er i ferd med å dø	84
Interessen for fortellinger	86
Den narrative vendingen	86
Rita Charon	87
Arthur W. Frank	88
Narrativ etikk.....	90
Samarbeid.....	92
Systemisk humanisme	95
Hva kan det føre til?.....	98

Familiens møte som enkeltstående hendelse	99
Er Familiens møte viktig for fagfolk?	101
How do we keep on keeping on?	102
Videre forskning	102
Utdanningstilbud	103
Konklusjon	106
Litteraturliste:	108
Sitat.....	112

Forord

To år før jeg ble pensjonist begynte jeg på mastergradstudiet praktisk kunnskap ved Nord Universitet. Studiet er samlingsbasert og tar fire år.

Jeg opplevde at jobben min som overlege i Barne og ungdomspsykiatri var i endring.

Var det bare fordi jeg begynte å bli utdatert og lite omstillingsdyktig?

Det var for lite tid i arbeidshverdagen til å reflektere ordentlig over situasjonen.

I studiet er utforskning av erfaring hovedsak. Det var derfor jeg begynte. Tenk å få mulighet til å utforske egen erfaring og dele tid med folk som gjør det samme!

Å studere så jeg på som en perfekt overgang fra arbeidsliv til pensjonisttilværelse.

Og takk for det.

Takk for ei hyggelig og lærerik tid med erfarne medstudenter, engasjerte lærere, forskere og forelesere.

Masteroppgaven handler om Familiens møte. Det er et lavterskeltilbud der familier kan møte et tverrfaglig fagteam for å drøfte sin uro. Jeg har forsket på det som skjer. Jeg er dypt takknemlig for at familiene lot meg delta i møtene og har sendt meg kommentarer.

Fagfolkene har vært enestående, inkluderende, inspirerende, interesserte og diskuterende og rause med bamseklemmene og oppmuntringer.

En spesiell takk til Kirsten som har ordnet alt. Alt!

Catrine Torbjørnsen Halås har vært min veileder, alltid ivrig, spørrende, oppmuntrende, full av tips på litteratur og med ideer om mulige framtidige prosjekt.

Hun ga meg for eksempel en artikkel om det å skrive poesiaktig forskningslitteratur!

Takk til kollegaer i Bup og kommunene i Indre Salten for alt dere har lært meg om samarbeid, for at dere utvikler det videre og er nysgjerrige på det jeg holder på med.

Tone, min kone, blir nesten aldri trøtt av å høre på et eller annet jeg lurert på.

Men hun har også mye på hjertet. Vi har mange fruktbare diskusjoner. Jeg kan takke henne for at mange håpløse ideer ikke har havnet på trykk.

Jeg innbiller meg at barn og barnebarn er litt stolt av at bestefar tar master.

Det er mulig de synes det er nok nå.

Jeg har også vært innom den tanken.

Så vidt.

Oppsummering

Familiens møte er et kommunalt forankret lavterskeltilbud for familier som uroer seg for barna. Familien kan på eget initiativ avtale å treffe en kontaktperson i kommunen for å forberede et Familiens møte. Familiens møte har en fast struktur. Først forteller familien uforstyrret det de ønsker til en lyttende tverrfaglig faggruppe. Fagfolkene har ikke fått noen informasjon på forhånd. Når familien har sagt det de ønsker reflekter teamet over det de har hørt og sett. Møtet kan vare inntil en og en halv time og avsluttes med en konklusjon.

I dette forskningsprosjekt har jeg studert denne praksisen for å søke svare på spørsmålet

Hva kjennetegner samarbeidet i Familiens møte, og hva kan det føre til?

Studien er kvalitativ og føyer seg inn en rekke studier av denne og lignende praksiser.

Jeg har deltatt i fire Familiens møter som observatør. På mitt ønske har de samme deltagerne møttes igjen etter et halvt års tid for å drøfte erfaringer. Umiddelbart etter det første Familiens møte sammenfattet jeg noen av mine viktigste inntrykk i brev form og sendte det til samtlige deltagere til informasjon og som invitasjon til å kommentere. Etter det andre møtet laget jeg en fortelling om hver sak og sendte dem til alle med samme oppfordring.

Observasjoner, feltnotat, brev og kommentarer utgjør datamaterialet. Jeg presenterer det som fem fortellinger, fire om møtene og en som en konstruert samtale med fagfolk, bygd på det de har skrevet til meg underveis. Jeg har også laget en fortelling om meg, for å reflektere over hvordan erfaringene underveis har påvirket meg og hvordan mine forforståelser kan ha påvirket forskningen. Familiens møte bygger på Familiens fortelling og refleksjonene er responser på det fortalte. Fortelling er lede tråd i analysen og bringer meg i kontakt med forskere og praktikere med interesse for dem. Det er sosiologen Arthur Frank, legen Rita Charon, filosofene Walter Benjamin og Anders Lindseth for å nevne noen. Fortellinger har generelt økende interesse og gjenspeiles i begrep som den narrative vendingen i samfunnsfag og forskning, narrativ medisin i utdanning og klinikk og narrativ etikk.

Jeg beskriver en rekke kjennetegn ved samarbeidet. Spørsmålet om hva det kan føre til krever presisering av tidspunkt for svar og hvem som er informant. Jeg gir fem svar ved å fokusere på det første møtet for familien, drøfter hva verdien av å arbeide på denne måten kan være for fagfolk og hva erfaringene kan bety for videre forskning og praksis.

Jeg foreslår å kombinere kvantitative og kvalitative forskningsmetoder i en retrospektiv og en prospektiv studie. Forskning bør ha lokal forankring og drives i samarbeid med praktikere og familier. I tillegg burde det tilbys et utdanningsprogram for praktikere av og med praktikere. Å arbeide på denne måten kan bare læres i praksis. Summen av felles innsats i forskning og utdanning vil også utvikle praktisk kunnskap.

Summary

The Family meeting is a community based service giving families easy access to present and discuss their worries with a interprofessional team. The purpose is to assist families to find out what could be right help for them at the right time. The Family can on their own initiative make an appointment with a team leader to prepare for the meeting. The meeting has a fixed structure. The Family present their story without interruption, and the team listen from a not knowing position. When they have finished their story the team reflect together about what they have heard and seen. Such a meeting can take up to one and a half hour, and they always end with a conclusion on what to do next. In my research I have participated in four meetings as an observer. On my request we had a similar meeting with the same participants about six months after the first one. My research questions was:

what characterize the cooperation in the Family meeting, and what might it lead to?

I use quality based research methods. Just after a Family meeting I summed up some of my impressions in a letter to each of the participants, both family members and professionals. I invited all of them to make comments. After the second meeting I summed up each case in a new letter to everyone. This was my way of getting data. Finally I present it in six stories. In addition to a story of each of the cases, I made a story as a conversation in the team based on the written material they have sent me. The sixth story is a reflection on how the stories I heard influenced me as a retired child psychiatrist, and how my working experiences influenced what I noticed as important in the meetings.

Stories is the main theme in my analysis, and the lead to different professionals like Rita Charon, Arthur W. Frank, Walter Benjamin and Anders Lindseth. There seems to be a growing interest for stories, expressed in words like the narrative turn, narrative medicine , narrative ethics.

I describe different characteristics with the way of working. The question what it might lead to need to me more precise, and take into account at what time it proper to evaluate and who could be informants.

I suggest five answers by only focusing on the first Families meeting. I discuss the importance of this way of working for the professionals and suggest further research combining quality and quantitative methods in a retrospective and a prospective studies. Such research should be community based in a cooperation with researchers, practitioners and families. This could create a milieu for developing services and establish education. The only way to learn how to work like this is to be in practice together with experienced practitioners. It could also be a way to develop practical knowledge.

**DEI KLARER IKKJE FRIGJERE SEG
FRÅ KATEGORIKJENNETEIKNA.**

Olaug Nilssen. Tung Tids Tale
(Samlaget 2017 s. 118)

Innledning

Å skrive

er også en pine.

Avstanden mellom alt jeg erfarte
og ordene jeg finner for å fortelle om det
er ofte ubeskrivelig stor.

Jeg vil gi deg sannhet
men jeg lokker den ikke fram med bokstaver.

Når jeg tror jeg har den
skifter den farge, form eller gjemmer seg.

Nå skriver jeg oftere korte setninger.

Det er best slik.

Jeg har strøket de lange.

Det ble ikke tydeligere.

Da Frode Grytten skrev daglige
Twitterbrev på maks 40 tegn
sa han at han skrev på en raus måte.
Han overlot til leseren å legge til mer om det trengtes.
Jeg liker tanken.

Jeg liker også artikkelen (Lahman et al. 2018)
Ish: hvordan skrive poemish (forsknings)poesi.
Forskningspoesi kan være et sted å begynne
for å uttrykke det som ikke kan uttrykkes ..
og berømme og ivareta deltagerens
ord, stemmer og perspektiv (1).

Jeg liker mulighetene i det Laurel Richardson (2005 s. 499) hevder :

skrive er ikke bare en måte å raske sammen noe ved slutten av en forskningsprosjekt.
Skriving er også en måte å vite noe på – en metode for oppdagelser og analyser. Ved å
skrive på forskjellige måter oppdager vi nye sider ved temaet som opptar oss og vårt
forhold til det. Form og innhold kan ikke skilles (2).

Det og de jeg skriver om gir meg ikke fred, overrasker og spør hvorfor det egentlig ? .. har du tenkt på det? Som hauker passer de på at jeg ikke forenkler for mye, snevrer det inn til noe ugjenkjennelige, drukner det i teorier eller utelater det usagte. Det blir ikke rett fram tale av det.

Det ble en essayistisk inspirert skrivemåte for å forsøke å ivareta og forene form, innhold og opplevelse.

Problemstilling

Tverrfaglig samarbeid har alltid vært et viktig tema i min faglige praksis.

Samarbeid har oppstått ved å forene krefter for å løse problem. Det har alltid vært krevende, enten det handler om å etablere, bevare eller utvikle det.

Samarbeid har endret seg over tid. Min opplevelse er at det *å arbeide sammen*, har endret seg med justert begrepsbruk og betoning av koordinering, planer og rettigheter.

Denne mistanken ble konkret etter møte med sosionomen Camilla Blomquist med erfaring i svenske barne- og ungdomspsykiatrien. Det ga meg motivasjon for å studere samarbeidstema. Camilla Blomquist (2012) studerte i sitt doktorgradsarbeid samarbeid mellom barnefamilier, Bup, sosialtjeneste og skole. Avhandlingen fikk tittelen ”samarbete med förhinder”.

Hun fulgte møtevirksomheten, var på hjemmebesøk og snakket med foreldre og barn.

Samarbeidsinitiativ oppstår vanligvis, skriver hun, når en instans mener de har gjort sitt uten at situasjonen for barn og familie har endret seg til det blitt bedre. Det at andre fagfolk kontaktes gir familiene håp om at noe nytt og hjelpsomt skal inntreffe.

Hva skjer?

Blomquist skriver (s. 203) at foreldrene er de første som reagerer på at det *ikke* skjer noe av betydning for barnet og dem. De forstår heller ikke hva selve samarbeidet består i.

Faginstansene vegrer seg for å forplikte seg.

De profesjonelle (s.178) tar *ikke* utgangspunkt i familiens problembeskrivelse, men bruker mye tid på å innhente informasjon fra samarbeidspartnere for selv å bedømme og bestemme hva de eventuelt kan bidra med. Interne avklaringsrunder kan ta flere måneder.

Når samarbeid etableres handler kontakten mest om å informere hverandre og inngå avtaler. Felles behandlingsrettede initiativ overfor familien er det lite av.

Et hovedfunn i forskningen er at foreldrene opplever at de *ikke* er delaktige i arbeidet.

Samarbeidets kjerne er at fagfolkene først og fremst støtter hverandre og i beste fall koordinerer enkelte tiltak. Det *at faginstansen har kontakt med hverandre* synes å være tilstrekkelig for at de mener situasjonen er under kontroll.

En av konklusjonene i avhandlingen er at familiene ofte går fra håp, via usikkerhet til forvirring og fortvilelse (people confusing).

Det følger av undersøkelsen at en vet lite om hvilke typer tiltak og hva slags samarbeid mellom innsatser som kan bedre barnets situasjon (s. 207).

Blomquist beskriver noe mange opplever. En av teammedlemmene i Familiens møte skriver i f or eksempel:

I tverrfaglig team, samarbeidsgrupper og andre møteformer med samarbeid på tvers, sitter vi i ring, med mange års utdanning bak oss, og skal gi råd. Jeg har opplevd at vi overgår hverandre med kunnskap og gode råd. Vi nærmest slår hverandre i hodet med mer eller mindre gangbare argumenter, og vil ha rett, selv uten noe særlig «research». Det er ifølge foreldre, som har turt å si noe i ettertid, en selsom affære å være med på.

Fagfolk tilhører organisasjoner med avgrensede ansvarsområder, inntakskriterier og arbeidsmetoder. Kontakten mellom dem er mest av formell art og reguleres gjennom rutiner for henvisning, ansvarsfordeling og rapportering.

Blomquist gir et urovekkende varsel om at samarbeidspraksis ikke er nyttig for familiene.

Det har gitt næring til min interesse for samarbeid og svar på spørsmål som Hva skal til for å få det til ? Hva kjennetegner velfungerende samarbeid?

Det har ført meg til *Familiens møte*.

Dette møtet er til for barnefamilier, omfatter tilsvarende faggrupper og har lignende forutsetninger som de som beskrives i studien.

Familiens møte skiller seg vesentlig fra den beskrevne svenske praksisen.

Blomquist beskriver at samarbeidsbestrebelse oppstår når en familie har hatt kontakt med hjelpeapparatet i lang tid. Familiens møte er et lavterskeltilbud der familier umiddelbart kan få kontakt med et tverrfaglig team. Kunnskap om denne forskjellen, å innlede tverrfaglig samarbeid med familiene tidlig eller sent i et forløp, kan ha betydning for innretning og prioritering av slike tjenester. Det kan gi ideer for å følge opp intensjoner om at tidlig intervensjon er ønskelig, lavterskeltilbud fornuftig og forebyggende innsatser verdt å prioritere.

Mitt prosjektet handler om å studere familiens møte med problemstillingen:

Hva kjennetegner samarbeidet

i Familiens møte

og hva kan det føre til?

Når uroen melder seg

Den

kan komme uventet eller snikende

fra utydelige gjemmesteder.

Kan hende utløst av noe en eller annen sa eller gjorde?

Kanskje bare en liten bevegelse eller et blikk?

Den..

kan vises som følelse,

en tanke som surrer og en kropp i beredskap?

Den..

kan være ubehaget

når noe ikke stemmer

kimen som kan utvikle seg

til plagsom tidstyv

humørdreper

og i tillegg påvirke

på lumske måter

de nærmeste.

Den..

har mange navn.

Jeg velger

URO.

Kanskje uroen handler om barnet ditt?

Du har fått vite at barnet oftere enn før

går for seg selv i friminuttene på skolen.

Du får ikke svar når du prøver å prate om det og lurert på

om taushet er tegn på tristhet eller at noe har hendt.

Uroen kom med meldingen om at barnet slåss på skolevegen.

Har du sviktet? spør uroen. Gjør noe!

Alle mulighetene forvirrer.

Du kommer ikke unna tanken om alt

du burde gjøre for at uroen kan legge seg.

Kan den det? Forsvinne? Hvor skal den gjøre av seg?

Hvem kan du spørre, hvor kan du gå, vil noen ha den?

Uroen kan trives i skyggen din,
Plage deg som et insekt.
Hviske noe i øret ditt,
Plante en ide og en angst.
Vikle seg inn i søvnen din.
Tære på tålmodigheten,
Trigge irritasjon og tårer, smerte
gjøre deg tausere.
Svartmale
deg inn i et hjørne.
Uroen har ingen lett gjenkjennelig form og væremåte,
den varsler ikke sin ankomst og
klargjør ikke sitt anliggende i sirlige punkter.
Den må gjenkjennes.
Hei du! Hva har du på hjertet?
Men det er et vågestykke,
den er sjelden tydelig
siden den ikke har vokst til et *ordentlig* problem
Men Uro mistrives i fellesskap!
Da rekker den ikke å sno seg.
Kjenner du adressen til et utforskningssted for URO?
For eksempel et sted med ei dør med to skilt
VELKOMMEN
URO
Det finnes!
Jeg vet.
Jeg har vært der.
Det er det jeg vil fortelle om.
URO
Kan skjule uante muligheter.

Bli med til

Familiens møte

På hjemmesida til Rana kommune omtales Familiens møte som en invitasjon, der de familiene som ønsker å vite mer om tilbudet og benytte seg av det og kan ta direkte kontakt for avtale, det vil si uten henvisning

Familiens møte er et tilbud til familier i Rana, som opplever uro eller bekymring for sine barn. Alle kan henvende seg; familier, barnehage/skole, hjelpetjenester osv., men det er alltid en forutsetning at familien selv opplever utfordringer og at de samtykker til/ønsker dette. Dette er et lavterskeltilbud, med intensjon om lett tilgjengelighet, og det er ikke behov for henvisning til møtet. Møtet kan være tilstrekkelig hjelp i seg selv, eller det kan være en inngangsport til hjelpetjenester i tråd med familiens ønsker. Familiens møte er et samarbeid mellom kommune, Ppt og spesialisthelsetjenesten v/Barne og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (Bup). Familien selv inviterer med seg inn i møte personer/hjelpere de ønsker og tenker kan være med å belyse eller støtte.

http://www.rana.kommune.no/barn_familie_skole/Familiens_mote/Sider/side.aspx

Dette tilbudet startet i 2013.

Hensikten er å være et sted for utforsking av uro. Erfaringene tyder på at det, grovt sagt fører til en av tre muligheter :

- Familien opplever at de i møtet får tilstrekkelig inspirasjon, ideer og tro på at de kan løse utfordringene på egen hånd.
- Samarbeidet med familien fortsetter med en eller flere av fagfolkene i møtet.
- Det avtales at Familien følges videre av en faginstans, for eksempel Bup eller Ppt.

Hver onsdag møtes familier, deres gjester (for eksempel fra familie, skole, barnehage, helsestasjon, legetjeneste) og en fast gruppe fagfolk. Det avvikles rundt 60 slike møter i året. Familien henvender seg til en kontaktperson i kommunen, får informasjon om gangen i møtet og hvilke fagpersoner som deltar. Det avtales tid og sted for møte, hvilke familiemedlemmer som blir med, om barnet kommer og om foreldrene ønsker å invitere gjester.

Møtet gjennomføres etter en fast struktur. Møteleder har hatt kontakt med familien i forkant. De øvrige fagpersonene får ingen forhåndsinformasjon.

Møtet innledes med presentasjon av de som er i rommet og beskrivelse av møtets gang.

Om det viser seg at noen av fagfolkene er bekjent med noen i familien, for eksempel som nabo, at de har barn i samme klasse eller av andre grunner har kjennskap til familien, avklares det om fagpersonen forlater møtet eller blir.

Etter introduksjon og avklaringer får familien fortelle det de ønsker om sin uro på den måten som passer dem. De kan snakke fritt uten avbrytelser og kan bruke så lang tid de ønsker.

Familiens fortelling suppleres med erfaringer og synspunkt fra gjestene.

Deretter snakker fagfolkene med hverandre om det de har merket seg. Denne refleksjonen skjer i rommet mens familie og gjester følger med.

Familie og gjester tar opp noe av det de har hørt, reagert på, utdyper enkelte ting, bringer inn nye synspunkt, ideer og spørsmål som en høyt-tenking for å tilby familien noe de kan bruke for å endre og utvide fortellingen de startet med.

Samtalen oppsummeres i et forslag om hva som kan skje videre, for eksempel testing, andre samtaler, veiledning eller opplæring. Det gjøres avtaler og møtet avsluttes gjerne etter en og en halv time.

I korthet:

Familiens møte tar utgangspunkt i at det er familien som best kjenner sine utfordringer og styrker og best kan beskrive dem. De får tid og ro til å fortelle. Fagfolk lytter. Denne ordningen er et grunnleggende kjennetegn ved arbeidsmåten.

Ledetråder i oppgaven

Familiens møte har faglig forankring i familieterapi og systemisk praksis.

Sentrale personer i arbeidet har master i faget fra Vid, vitenskapelig høgskole as (tidligere Diakonhjemmet høgskole). Kommunen har lagt til rette for slik utdanning og oppmuntret til å utvikle lokalt tilpassede lavterskeltilbud med forankring i familie og nettverks perspektiv.

Disse faglige ideene gir føringer for organisering og ledelse av arbeidet og ivaretas i etterutdanning, veiledning og undervisning.

Noen faglige stemmer høres som nære og tydelige inspirasjonskilder: Harlene Anderson, Tom Andersen, Michael White og Jakko Seikkula. De er alle praktikere, forskere, forfattere, veiledere og i nær kontakt med hverandre. Malinen et al.(2012) omtaler dem som mesterne; «Masters of narrative and collaborative therapies».

Harlene Anderson (1997) inspirerer med sin ro, tålmodighet og grundighet i samtaler, sin optimistiske leting etter muligheter og sin evne til å utvikle dialog

Tom Andersen (1994) var opptatt av det mangetydige i all kommunikasjon og betydningen av varsomhet i møte med mennesker for ikke å misoppfatte og påføre andre egne

(feil)oppfatninger. Han var opptatt av det sansede og kroppslige i terapi og nødvendigheten av spørre om egne oppfatninger ga mening til de det gjelder. Han var sentral i utviklingen av reflekterende prosesser.

Jakko Seikkula og Tom Erik Arnkil (2013 s. 29) begrunner i boken «åpen dialog i relasjonell praksis» det å skape vilkår for og ha kunnskap nok for å ta opp uro.

De kaller det å utvikle en dialogisk kultur som «etisk fundert tidlig intervensjon og et tidlig åpent samarbeid». Dette utgangspunktet sammenfattes i setningen: «respekt for annerledeshet i øyeblikket».

Et sentralt faglige teoretiske perspektiv beskrives under overskriftene systemtenkning og sosialkonstruksjonisme, med referanser til blant annet Gregory Bateson, Kenneth og Mary Gergen (2005).

Liv Frøyland (2017) mener den ”systemiske retningen ikke er en teknikk eller metode, men en måte å tenke på” (s.17). Mennesket inngår i sammenhenger, påvirker og påvirkes i et gjensidig samspill med andre. Med dette utgangspunktet vil en supplere en lineær forståelse der interessen styres mer mot individ enn relasjon, enkelte forhold mer en summen av påvirkninger og i sum risikerer å skape mekaniske bilder av menneske og natur (s. 26). Ved å se ”sirkulært” ledes oppmerksomheten mot kommunikasjon og prosess, og tanken om at vi ”konstruerer vår forståelse av verden gjennom språket, i samspill med andre” (s. 29).

Susann Rødseth (2015) utdyper denne teoretiske forankringen i masteroppgaven om Familiens møte; ”Dialogisk praksis og samskapte muligheter”.

Johan Sundelin (2016) beskriver familierapi i Barne og ungdomspsykiatrien (Bup) – som et forhold i krise. Han tar utgangspunkt i at Bup historisk har hatt familieforhold som sitt hovedperspektiv og opplagte utgangspunkt både i utrednings og behandlingsarbeidet. Kunnskapsutviklingen på blant annet det neuropsykologiske området, skriver han, har fortrenget familiearbeidet, endret fagmiljøet i retning medisinsk kompetanse og innrettet virksomheten i økende grad mot det individuelle.

Den trenden vokser i takt med statlige reguleringer og modeller med innsatsstyrt finansiering, pakkeforløp, tidsfrister og økt vekt på rapportering og kontroll.

Sundelin beskriver at samfunnsutviklingen på den andre siden skaper behov for familierapeutisk kunnskap og hjelp og spør hvordan og hvor det kan ivaretas?

Han lanserer ideer om at det kan skje innenfor rammen av Bup, men ser også muligheten for familierapiens definitive uttog fra spesialisthelsetjenesten.

I Familiens møte gjøres erfaringer av betydning for en slik diskusjon, både fordi den er kommunalt forankret, tverrfaglig og samarbeidsdrevet.

Å forske på tilretteleggingen for og erfaringene i Familiens møte kan være et bidrag i en diskusjon om hvilken plass familieperspektivet kan ha i det generelle tjenestetilbudet.

Utviklingen av Familiens møte er også inspirert av erfaringer med Familiemøtet, en samarbeidsform mellom de sju kommunene i Indre Salten og Bup Indre Salten (Bupis). Arbeidet bygger på et familie og nettverksperspektiv som i Rana, men har hatt tverrfaglig kontakt og samarbeid som tydeligste motivasjon. Møtet kan ses som alternativ til tradisjonell henvisning til spesialisthelsetjenesten (Eldøen 2015).

Familiemøtet er knyttet til Bupis månedlige reisevirksomhet til kommunene. Det ble ofte en begynnelse på en fortsatt tverrfaglig samarbeid med en familie. Det første kontakten ble kalt Familiemøtet, de andre oppfølgingsmøter. Gjennom oppfølgingsmøtene oppnådde en kontinuitet i samarbeidet og sikret gjensidig oppdatering.

Jeg har mange års erfaring fra arbeid med og i familiemøtet.

Da jeg tok på meg en «ny hatt» for å forske på Familiens møte, tok jeg med meg omfattende kjennskap til utvikling av, teorigrunnlag for og erfaringer med arbeidsformen. Jeg har vært pådriver i arbeidet, skrevet og forelest om det. Å forske kan ses som en forlengelse av dette engasjementet. Det preger meg som forsker. Jeg vet at arbeidsformen verdsettes høyt av både folk og fagfolk og jeg deler ønsker om at den skal bestå og forbedres. Jeg vet også at den er kontroversiell og ses på med skeptiske begrunnelser av faglig, økonomisk, administrativ, juridisk art og med spørsmål om ressursbruk og nytteverdi. Slike innvendinger og spørsmål har jeg også lang erfaring med å høre, drøfte og finne ut av.

«Velvillighet og skepsis» sammenfatter egne erfaringer til en holdning jeg har med meg som forsker. Det er forforståelser. Jeg kjenner dem men er ikke alltid er klar over egne beveggrunner, blir velvillig når jeg burde være kritisk og omvendt.

Jeg avgrenser forskningsfeltet til det som skjer i Familiens møte. Jeg ønsker å gi innsikt i praksisen og «inviterer» leseren på besøk. Den kan bidra til at diskusjoner om slik virksomhet kan starte med det som gjøres. Det perspektivet motiverer meg for å

Beskrive troverdig

Skrive forståelig og tankevekkende

Vise hele veien jeg har gått

Være kritisk.

For meg handler det kritiske om å holde fast i praksisen som utgangspunkt for å søke etter nyttig teori og fruktbare ideer. Jeg leter etter muligheter for at teori og praksis kan møtes som jevnbyrdige, der erfaringsverden beriker teoriene og teoriverden kan melde noe tilbake.

I det søket er profesjon og status uten interesse.

Hva er det som forener en familie og gruppe fagfolk?

Jeg hørte Paolo Freire (1999 s. 77)) svare: «en situasjon der begge retter sin erkjennelse mot gjenstanden som er mellomledd for dem». Skal jeg høre på ham?

I innledningen til boka hans «de undertryktes pedagogikk» skriver Eva Nordlund (s.9):

«I det 20 århundre hører Paulo Freire (1921-1997) med blant de ruvende skikkelsene som har lagt et grunnlag for et bedre framtidssamfunn. Han er veiviser på linje med Leo Tolstoj, Mohandas Gandhi og Nelson Mandela». Han vokste opp i fattigdom på Brasiliens nordøstkyst, ble professor i pedagogikk og viet sitt liv til innsats for «betydningen av at alminnelige mennesker gjenvinner sin verdighet og selvaktelse».

Mellomleddet mellom dem, tar jeg med til Familiens møte. Det gir mening. Det de forenes om er familiens fortelling.

Fortellingen starter hos familien, påvirker alle og ber om bidrag for å bli «tykkere». Den forbinder fortid - nåtid - framtid.

Det er muntlig. Det er lytte-felles-skap.

Den slippes fri og frigjør skapende krefter.

Fortellinger er min viktigste ledetråd i denne oppgaven.

Det påvirker skrivemåten.

Jeg har møtt fire familier og mange fagfolk i Familiens møter.

Jeg har skrevet brev til alle og fått svar fra mange.

Ut fra disse erfaringene har jeg laget fire fortellinger om møtene, for å gi leseren inntrykk av situasjonen, prosessen og det fortalte.

Jeg konstruerer en femte fortelling som en samtale mellom sentrale fagfolk. Jeg bygger den på kommentarer jeg har mottatt i brev, mail, sms`er og notert meg i samtaler underveis.

I den sjette fortellingen reflekterer jeg over hva forholdet mellom hva Familiens møte får fram i meg og hvordan det påvirker mine tanker om den praksisen jeg analyserer.

Disse seks fortellingene presenterer jeg som mitt datamateriale.

Det er forskjell på en muntlig og en skriftlig fortelling. Det nedskrevne er en krympet utgave av det den bygger på. Jeg har ønsket å ivareta muntlighet og mulighet i framstillingene for å invitere leseren med på å besvare spørsmålet: Hva er det viktigste?

Det gjør at jeg skriver fortellende, spørrende, reflekterende og lar stoffet forme skrivemåten, med et håp om at du får lyst til å høre, og fortelle videre.

Det er en økende interesse for å forske på fortellinger. Min utforskning starter med den tyske filosofen Walter Benjamin (1968) som i en artikkel i 1936 kom med påstanden om at fortellingen var i ferd med å dø.

Jeg følger opp hans spissformulering med andre syn på hva som menes med fortelling og tilsvarende ulike syn på egnede forskningstilnærminger.

Jeg tar med de seks fortellingene inn i analysearbeidet, for å vise, drøfte og lære mer i samtaler med noen utvalgte fagfolk og forskere.

Arthur Frank (2010, 2013) er sosiolog og har i lang tid interessert seg for, forsket på, skrevet og forelest om betydningen av menneskers fortellinger. Han har særlig interessert seg for hvordan livet endrer seg med sykdom, lidelse og tap.

Rita Charon (2006, 2017) er lege med stort engasjement for å ivareta det narrative perspektivet i møte med pasienter og familie, i etikken og i legeutdanningen.

Jeg holder kontakten med gamle ”kjente” fagfeller som Anderson, Andersen, White og Seikkula. Jeg følger et gammelt tips fra Andersen, veien til en kollega i England, Jim Wilson. Jim Wilson (2017) lanserer begrepet systemisk humanisme, der han forener ideer fra systemisk familierapi med Paulo Freire`s ideer om frigjøring. Jeg mener Familiemøtet har erfaringer av verdi for å utdype forståelsen av begrepet.

Samarbeid og samhandling gis ulik mening og betydning. Jeg velger Huxham og Vangen (2005) som viktigste samtalepartnere for å diskutere praksisen i Familiens møte. De har lang fartstid som forskere på temaet, har studert et mylder av ulike praksiser og er opptatt av å synliggjøre faktorer som gjør samarbeid til fiasko eller suksess. Jeg er nysgjerrig på dem fordi jeg oppfatter dem som jordnære, etter år i aksjonsforskning.

Hva kan, samarbeidet i Familiens møte føre til?

Familiens møte er en mangeartet arbeidsform som kan beskrives, forstås og analyseres med blikket rettet mot relasjon, familierapi, holdninger, etikk, samhandling, lavterskeltilbud, brukertilfredshet, endring, organisering, teori. Og ikke minst, hvem tenker vi på når vi spør og hvilket tidspunkt i et forløp tenker vi på?

Jeg konsentrerer meg om fire forhold.

Det generelle: Hva kan lavterskeltilbudet og arbeidsformen føre til.

Det spesielle: hva kan vi lære av de fire fortellingene

Hva kan det føre til for fagfolkene.

Kan erfaringene påvirke praksis og føre til nye forskningsspørsmål og forskning?

Til slutt funderer jeg over om familiens møte kan være et eksempel på en gryende interesse for å utvikle kommunale tilbud som er familierettede, lett tilgjengelige og samarbeidsdrevne. Jeg spør: hvor og hvordan kan fagfolk i så fall lære hva som trengs for å samarbeide som i Familiens møte?

Bakgrunn for studien

Uro er også et egnet uttrykk for å beskrive noe av det jeg har opplevd, sett, hørt og følt, i mitt arbeid som almenpraktiserende lege i 15 år og som overlege i barne- og ungdomspsykiatri i 25. Når familier har fortalt om parallelle oppfølginger fra flere instanser har det plaget meg at manglende samkjøring gjør summen av innsatsene utilstrekkelige og av og til gjør vondt verre og unødig tidkrevende.

Ved årtusenskiiftet ble Fauske kommune med i den nasjonale satsingen for å utvikle kommunale familiesentre. Det var naturlig at den barnepsykiatriske poliklinikken for Indre Salten – min arbeidsplass - deltok i utviklingsarbeidet. I prosessen ble jeg i møte med samarbeidspartnere klar over at det ofte var høye terskel mellom faginstanser og at det var uklart for bekymrede foreldre å vite hvor de skulle søke hjelp. Familier havnet i gråsoner, ble henvist fra den ene til den andre, ting tok urimelig lang tid, mange ga opp og faginstansene bygde beskyttende murer om egen virksomhet.

Et eksempel var at veien til Bup ble vanskelig fordi lange ventelister hos fastlege gjorde at mange ikke fikk time der for å få henvisning. Disse erfaringene ble til uro, dels som bekymring for tilstanden, dels som drivkraft for å forstå mekanismene og endre praksis. Jeg oppdaget hvor mye tid og krefter fagfolk brukte til å dele erfaringer i interne møter, i konsultasjoner, veiledning og ved å skrive og sende rapporter og henvisninger mellom oss. Slike erfaringer førte til at fagfolk fra Barne og ungdomspsykiatrisk poliklinikk indre Salten (Bupis), Pedagogisk psykologisk tjeneste (Ppt), familiesenter, helsestasjoner og andre kommunal tjenester etablerte møtesteder for å drøfte erfaringer. I fellesskap oppdaget vi vår omfattende virksomhet med å snakke om folk, og måtte spørre: burde vi ikke heller bruke tida til å snakke med dem?

Vi ble prosjektrettet, prøvde arbeidsformer for å la familier få mulighet til å kunne møte en bred og samlet faglighet på et tidlig tidspunkt. Det kalte vi familiemøtet for å understreke at familien var premissgiver for hva som skulle være tema og hvem som skulle inviteres.

Vi ble opptatt av tidlig hjelp og samtidig tverrfaglig innsats, og skapte ordet samtiDlig som kortord for ambisjonen.

Denne arbeidsformen ble vanlig i alle sju kommunene i Indre Salten. Helsesøstre har oftest fått den koordinerende rolle og legger til rette for at familier og fagfolk kan møtes.

I en periode skapte vi en lignende ordning med skolefokus, der familie, skole, Ppt og Bup deltok i et lavterskeltilbud.

Jeg (2013) studerte erfaringene og skrev om det. Fagfolk i Rana ble inspirert av erfaringene i Indre Salten og startet sin variant, Familiens møte i 2013.

Det har over tid vært jevnlig erfaringsutveksling mellom fagfolkene sør og nord for Saltfjellet. Jeg har vært et bindeledd mellom fagfolk og tjenester (Eide, Strømsvik 2016) og deltatt i familiemøter i 15 år.

Denne erfaringen har jeg med meg inn i forskningen. Er det en hemsko eller en styrke? Jeg har med meg en tro på mulighet og viktighet av denne typen arbeid. Det kan gjøre at jeg ser med velvillighet, tolker med snillhet og farges av ønsketenking. På den andre siden vet jeg også mye om dilemmaer, med og motgang, og hvor krevende og berikende det er å arbeide på denne måten. Det gir meg balast for å gjenkjenne situasjoner og vurdere både med følelse, forståelse, tvil og kritikk. Jeg har manøvrert i dette spenningsfeltet over år, er fortrolig med utfordringene. Jeg tar opp dette temaet i fortellingen «forskeren og fortelleren» og reflekterer over det innledningsvis i analysekapittelet.

Hvorfor forske på familiens møte?

I Stortingsmelding 47 2008-09 om samhandlingsreformen, ble samhandling, ansvarsgrupper og individuell plan lansert som svar på ønsket om helhet og kontinuitet.

Men hvordan ser samhandling ut i praksis?

Og hva betyr brukerinnflytelse i hverdagen?

Familiens møte har samhandling og brukerstyring som premiss. Det gir god nok grunn til å studere denne praksisen. Resultatet kan bidra i utviklingen av arbeidsformen lokalt og være til nytte for andre fagfolk og myndigheter som er opptatt av å møte familiers uro for barna. Det vil ha generell interesse i forhold til faglige og politiske å gi innsikt i en samhandlende praksis. Det er også i tråd med overordnede føringer om betydningen av forebyggende innsatser og etablering av lavterskeltilbud for barn, ungdom og familier.

Tidligere forskning

Familiens møte/familiemøtet kan beskrives og forstås på flere måter og kan hente inspirasjon fra mange kilder. Det er likevel få praksiser som er direkt sammenlignbare med Familiens møte.

Pumariega og Winters (2003) er redaktører for håndboka om en amerikansk kommunal psykiatritjeneste de omtaler som et system for å ivareta barn og unge (child and adolescent systems of care). Virksomheten er fundert på et verdisyn om å være familie-sentrert,

barnefokuseret, kommunalt forankret og kulturelt kompetent. Av dette utledes 9 førende prinsipper. Stroul og Friedman lanserte i 1986 disse ideene som grunnlag for å reformere hjelpetilbudene til familier med barn med psykiske vansker.

Tankegangen har likheter med Familiens møte. I et kapittel i boken drøftes behovet for forskning og de mange store utfordringer det forbundet med å lage egnede forskningsdesign. Vanskene handler om å ivareta kompleksiteten i praksisen, definere effektmål, inkludere bruker og terapeut forutsetninger og perspektiv, organiseringens betydning og i tillegg sannsynliggjøre sammenhenger. Det er grunn til å følge disse anstrengelsene.

Raney (2015) omtaler at minst 79 randomisert kontrollerte forsøk med i alt 24000 deltagere gir klare holdepunkter for at en «samarbeidende omsorg» er klart mer nyttig for pasienter med lettere psykiske lidelser som depresjon og angst enn ordinære tilbud i kommunal regi. Alle undersøkelsene omhandler voksne. Tilsvarende eller lignende undersøkelser om oppfølging av barn, unge og familier mangler helt (s.73).

Det er etterspørres mer forskning om behov for, innhold i og effekter av samarbeidende praksiser. Camilla Blomquist sin studie, omtalt i innledningen, understreker nødvendigheten.

Jeg vil beskrive relevant forskning på to områder

- 1 Kvalitative studier av Familiens møte og familiemøtet.
- 2 Fellesfaktorens betydning på tvers av terapeutiske retninger og metoder.

Studier av Familiens møte og familiemøtet.

Denne praksisformen er, så langt jeg kjenner til, best etablert på Helgeland og i Indre Salten.

Praksisen er belyst i masteroppgaver ved Nord universitet, Diakonhjemmets familierapiutdanning og i en rapport fra Nordlandsforskning. De har alle et kvalitativt forskningsdesign og bygger på intervjuer med fagfolk, brukere og administrative ledere. Alle, unntatt en av Masteroppgavene, er utarbeidet av fagfolk som deltar i praksisen.

Irene Larssen (2011) var ledende helsesøster og drivkraft i arbeidet med å utvikle familiesenteret og familiemøtet i Fauske kommune. Masteroppgaven bygger på observasjon av familiens møte etterfulgt av et semi-strukturert intervju med alle deltagerne. Aktørene beskriver tilfredshet med tiltaket og studien gir støtte til å fortsette utviklingen av tilbudet.

Kirsten Ellingbø (2010) er i sin masteroppgave "Det lille som skal til" opptatt av at det å styrke samarbeidet mellom foreldre og barn er nøkkelfaktoren for å forebygge psykisk sykdom. Hun fremhever spesielt betydningen av at familiene gis økt mulighet for å være «hovedaktører i egne liv».

Susann Rødseth (2015) er familierapeut. I masteroppgaven «Dialogisk praksis og samskapte

muligheter» intervjuet hun fagfolk for å forstå hva skal til for å skape en god dialog i Familiens møte/familiemøte. Hun oppsummerer funnene i fire punkter:

- terapeutenes ideer og holdninger til hjelpearbeid,
- hvordan de skaper en god atmosfære,
- tar i bruk eget sanseapparat og
- hvordan de reflekterer over sin egen personlige og terapeutiske rolle i det dialogiske møte.

Jannita Olvik (2016) har et samfunnsvitenskapelig utgangspunkt for sin master: Familiemøtet: Samarbeidsdrevet tjenesteinnovasjon i offentlig sektor. Hun tar utgangspunkt i en forståelse av innovasjon som ”et brudd med det eksisterende” og spør: Hvordan lykkes med innovasjon i offentlig sektor? Hun oppsummerer at Familiens møte/familiemøtet

- er brukermedvirkning i praksis
- fremmer tidlig innsats og effektiviserer behandlingsforløpet til den enkelte bruker
- øker informasjonsflyten og samhandlingen mellom instansene
- ser helheten rundt individet og fremmer forståelse for sammenhenger i livet.

Eide og Strømsvik (2015) har etter oppdrag fra Fauske kommune intervjuet fagfolk og brukere og utgitt rapporten «Snakke med, ikke til eller om». I rapporten beskrives Familiemøtet som et

lokalt utformet og tilpasset tiltak, som ivaretar overordnede målsettinger om økt satsing på forebygging og folkehelse. Familiemøte er også interessant som måte å løse samhandlingsreformens etterspørsel etter nye tjenester, nye måter å gjøre ting på, nye organisasjonsløsninger, inkludering av nye aktører, administrativ og politisk endring, samt intensjonen om sterkere brukermedvirkning.

Fellesfaktorer

Sprenkle, Davis og Lebow (2009) spør: Hva kan forklare endringer i terapi? De utfordrer ideen om at endringer skyldes det unike innholdet i terapeutiske modeller og teknikker. De mener endringer i terapi forklares best av *fellesfaktorer* som er gjenkjennelige i alle effektive tilnærminger innenfor familierapifeltet. De demper betydningen av en medisinsk forståelsesmåte, fremhever terapeutens rolle, er klientorientert, og understreker at klientens engasjement og motivasjon er viktigere enn terapeutens spesifikke aktivitet. De er skeptiske

til at diagnose i seg selv er tilstrekkelig premiss for behandling, og gir større rom for improvisasjon i terapi.

I en prisbelønnet artikkel anerkjenner Fife, Whiting, Bradford og Davis (2013) betydningen av fellesfaktorene, men mener de ikke har fått tilstrekkelig praktisk verdi verken i terapi eller utdanning. De ønsker å endre dette ved å presentere en metamodell for å vise sammenhenger mellom mange faktorer, prioritere og forenkle for å ha nytteverdi i praksis. De kaller modellen en *terapeutisk pyramide* bestående av tre lag. Øverst plasserer de *teknikk og ferdigheter*, i midten terapeutisk *allianse*, mens basis i pyramiden omhandler terapeutens *væremåte*. Lagdelingen gir et bilde av betydningen av de tre områdene. De mener modellen blant annet kan anvendes for undersøke om vansker på et område forstås best ved å lete etter svakheter på trinnet under. De gir eksempel på anvendelse. I stedet for å skifte teknikker og teori om noe ikke fungerer, kan søkelyset rettes mot mulige mangler i samarbeidet mellom pasient og terapeut, som igjen kan henge sammen med terapeutens væremåte.

Det nye i modellen er betoning av det personlige, og væremåten. Det dreier seg om tema som om terapeuten møter en klient med en oppmerksomhet, tone, kroppsspråk, ordbruk og timing, som i sum mottas som tegn på ”godhet”. De referer blant annet til Martin Bubers skille mellom relasjoner preget av ”jeg-du” og ”jeg-det”. Ved å sette søkelyset på grunnleggende holdninger, får de belyst hvordan terapeut kan bevege seg i retning av å gjøre en klient til en ting og, eller at en person kan få den følelsen.

Jeg mener pyramide modellen om fellesfaktorenes betydning i terapi er anvendelig for forstå arbeidet i Familiens møte.

Metode

Olvik (2016) beskriver Familiens møte som en innovativ praktisk tillempling av statlige føringer og at den skaper fornøyde brukere og fagfolk. Hvis denne type praksis skal bestå, videreutvikles og inspirere andre, er det behov for mer kunnskap for å dokumentere nytte og begrunne behov for opplæring, veiledning og tilrettelegging.

Samhandlingen i familiens møte bygger på likeverdighet mellom familiemedlemmer og fagpersoner. Det perspektivet ønsket jeg skulle gjenspeiles i forskningen ved at alle som var direkte involvert fikk mulighet til å ytre seg, både om det som skjedde i de enkelte møtene og hva det førte til for en selv og andre. De nevnte lokalt forankrede studiene er alle kvalitative. De fleste informantene er fagpersoner.

Mitt ønske har vært å vite mer om hvordan alle parter, fagfolk og familiemedlemmer opplever, beskriver og vurderer det å delta i det samme møtet.

Gjennomføring

Forskningstilnærmingen er kvalitativ, utviklet sammen med aktuelle fagfolk og består av følgende punkter:

1: Jeg deltar i fire Familiens møter som observatør.

Lokal leder informerer familier om mitt prosjekt og ber om samtykke til at jeg er med.

Jeg presenterer meg, prosjektet og arbeidsformen i alle møtene.

2 : Jeg skriver feltnotat fra hvert møte.

3 : På bakgrunn av opplevelser og feltnotat skriver jeg brev til samtlige deltagere i møtene.

Jeg beskriver noe av det som gjorde inntrykk på meg og inviterer alle til å fritt kommentere med svarbrev, mail, sms eller i telefonsamtale.

Tanken er at svarene skulle utdype, bekrefte, korrigere, rette opp feil og misforståelser, og bringe inn andre refleksjoner.

4: Jeg skriver en samlet fortelling om hver sak ut fra mine notat, brev og svarene jeg har fått.

5: Etter ca ½ år – på min oppfordring - blir de samme deltagerne invitert til et nytt Familiens møte. Hensikten er å drøfte erfaringer fra det første møtet, hva som skjedde etterpå og hvordan de beskriver aktuell situasjon.

6: Jeg skriver nytt feltnotat.

7: Hvert samarbeidsprosjekt sammenfattes i en samlet fortelling. Jeg sender den til alle deltagerne for informasjon og kommentarer. Jeg ber spesielt om at folk ber meg styrke eller endre ting som er feil, kan være gjenkjennende eller på noen måte ubehagelig.

8: Jeg gir fortellingene en endelig form.

Regional Etisk Komite

Jeg sendte prosjektbeskrivelse for vurdering hos *Regional Etisk Komite* og fikk følgende svar:

etter søknaden fremstår prosjektet ikke som et medisinsk og helsefaglig forskningsprosjekt som faller innenfor helseforskningsloven. Prosjektet er ikke framleggingspliktig, jf. hfl. §2.

Prosjektet trengte heller ikke forhåndsgodkjenning i Norsk senter for forskningsdata (NDS).

Jeg har gjort omskrivninger og utelatt beskrivelser for å ivareta anonymitet.

Datainnsamling

Studien ble gjennomført etter disse punktene.

Jeg har deltatt i 4 Familiens møter med til sammen 36 deltagere i første runde. Av disse var 10 foreldre og 2 barn.

Jeg sendte 36 brev og fikk svar fra 21, hvorav 7 fra familiene. (samlet ca 60 prosent.)

I møterunde 2 deltok 33 av de samme personene som i første møtet.

Jeg har totalt sendt 69 brev.

Jeg har fått 17 tilbakemeldinger på siste utsendelse (inkludert muntlige),

Totalt 38 svar.

Før dette prosjektet observerte jeg to Familiens møter og skrev et essay om erfaringene.

Møtene varer inntil 11/2 time. Det skjer mye.

Når jeg skriver har jeg tre bevisste innstillinger om min posisjon

1 Jeg har ingen klinisk rolle.

2 Jeg har forskningsspørsmålene i hodet.

3 Jeg er observatør, konsentrert om det som skjer der og da og det som gjør inntrykk på meg.

Etter det første møtet skrev jeg brev mens inntrykkene var ferske, og sendte det gjerne dagen etter møtet.

Det er en inngripen i en pågående prosess – en påvirkning. Jeg retter søkelyset mot noe og gir det form av en fortelling.

Jeg gjør meg synlig med håp om at de som leser reagerer, supplerer og beriker fortellingen.

Tanken er, unngå en lukket prosess der jeg dukker ned i egne feltnotat, inntrykk, blir

”betatt av teorier” og mister bakkekontakten. Tilbakemeldinger forplikter og er en kontroll på om teksten er troverdig og kan benyttes som data.

Forskningsspørsmålet åpner for å se samhandling fra familiens, fagfolkene, den enkelte og mitt perspektiv.

Behandling av data

Å være i forskerprosessen over tid fører til at nye perspektiv dukker opp, andre får mindre plass og noen forsvinner. Jeg har hørt, skrevet, mottatt brev og andre meldinger, lest og sammenlignet tekster, grublet, blitt berørt og spurt: Hva ser jeg ?

Jeg så, men måtte se forbi de ytre kjennetegnene; møteformen, gjennomføringen, ledelsen, refleksjonene for å finne omdreiningspunktet for alt som skjer: *Fortellingen*. Den beveger seg fra familien, omfavnes av alle i rommet, blir påvirket, vokser og vender gjerne tilbake til eierne med noe nytt i seg.

Fortellingen er ledetråd gjennom oppgaven.

Familiens møter gjennomføres på et bestemt sted og følger spilleregler alle er kjent med.

Derfor ligner de hverandre.

Mønsteret er forutsigbart.

Det gir ro og mulighet for å konsentrere seg om det som skjer.

Jeg oppfatter at det er slik for de andre i rommet.

Ramme, ro og konsentrasjon kjennetegner møtene.

Men det som skjer er også

uforutsigbart

forunderlig, foranderlig, forvirrende, følelsesmessig, frigjørende og alltid

bare lik seg selv,

aldri en kopi.

Særegenheter og likheter

Særegenhet sammenfatter mine inntrykk av de fire sakene jeg har fulgt.

Dette temaet, særegenhet, velger jeg som kart å styre etter for å gi innsikt i møtenes dynamikk, betydning, og de holdningene som preger dem.

Det er også behov for å studere Familiens møte for å finne *likheter* i problematikk, gjennomføring, konklusjon, opplevelse og utbytte. Det kan ha betydning for andre som vil

prøve arbeidsformen. Det kan også klargjøre problemstillinger egnet for et *kvantitativt* forskerdesign med innhenting av informasjon fra flere hundre familiemedlemmer som har deltatt, og fagfolk som har hatt en rolle. Denne kvalitative studie kan kanskje bidra i utarbeiding av problemstillinger eller inspirere utviklingen av praksis.

Min utfordring er å beskrive og formidle *særegenhet og likhet*, når det som skjer i møtene omformes til tekst.

Jeg mener jeg ivaretar dette best ved å presentere seks fortellinger om erfaringene, fire bygd på innrykkene og tilbakemeldingene fra hvert av Familiens møter, en om fagfolkenes tanker om arbeidsmåten og den siste med refleksjoner om min deltagelse.

I utarbeidelsen av disse fortellingene har jeg ønsket å

1: gjøre teksten troverdig og gjenkjennbar for alle deltagerne. Jeg har sendt tekstene til alle for å informere og for å få tilbakemeldinger. Jeg har gjort det to ganger, etter første og andre møterunde.

2: stramme inn de endelige versjonene av fortellingene for å bevare anonymitet og betone forhold som tydeliggjør det særegenheter.

3: vise at Familiens møte kan oppleves og tolkes på mange vis. Jeg belyser det ved blant annet å gi plass til egne refleksjoner. Jeg antar at mine ideer ikke er for forskjellige fra de deltagerne kunne ha kommet med.

Jeg har valgt denne måten å gjøre det på for å gi leseren en plass i rommet, skape mulighet for å forestille seg det det som skjer og bli berørt av det, og selv kunne reflektere over hva som er betydningsfullt.

Familiens møte er intenst, langvarig, sammensatt og mangfoldig. Jeg ønsker å vise det i teksten. Når teksten virker springende, utydelig og assosierende er det i tråd med ambisjonen om å skrive sannferdig. Slik er det.

Forenklinger er ikke kjennetegn ved Familiens møte.

Fortellinger

Kanskje verre

I denne fortellingen er skoleproblematikk og samarbeidsvansker mellom skole og hjem sentrale stikkord. Det mangler en felles forståelse for hva grunnene til vanskene kan være. Folk samles i Familiens møte for å dele erfaringer, forsøke å forstå mer om vanskene og drøfte og avklare hva som kan gjøres. Det gjøres valg. Jeg reflekterer over alternative muligheter.

Jeg så to måter å begynne denne fortellingen på.

Det tankevekkende var at jeg i begge versjonene ville bygge på akkurat de samme inntrykkene og notatene.

Med likt utgangspunkt vil resultatet bli ulikt, avhengig av hvordan jeg valgte å se på det.

Jo mer jeg tenker på det, desto flere fortellermåter dukker det opp.

Flere sannheter lever altså side om side som invitasjoner til varsomme samtaler om hva som er viktigst og riktigst.

Den ene versjonen er slik:

Jeg var der.

Jeg satt ved enden av det ovale bordet, nærmest veggen på høyre side hvis du går inn.

Rommet er firkantet, ganske vanlig, bortsett fra et skap i hjørnet innerst til venstre med diverse gamle instrument fra lege og sykepleiepraksis. Litt underlig akkurat det.

Det var plass til et mindre bord også, med sofa og stoler.

Bildene på veggene husker jeg ikke noe om, men jeg ser for meg en hvit gardin foran glassveggen mot gangen.

Jeg reiser 2 timer med tog for å være der og bruker oftest lenger tid hjemover fordi jeg må vente på et nordgående tog.

I dette rommet møtes familier og fagfolk hver onsdag for å arbeide sammen om noe familiene forteller at de strever med.

Denne onsdagen kommer mor, far og barn. De hilser på alle fagfolk fra skole, helsestasjon, familie-enheten i kommunen, Ppt og Bup , og setter seg til venstre for meg ved det ovale bordet.

Jeg vet ikke om ovalt betyr noe som helst i denne sammenhengen, men jeg hefter meg ved det. Er det mer enn en distraksjon?

Jeg leste et sted at fredsforhandlerne, «satte seg ved et stort, **ovalt bord** på et luksushotell i Kasakhstans hovedstad Astana mandag morgen».

Kan det tenkes at gode samtaler skapes best rundt ovale bord? Jeg tror jeg fikk en fornemmelse av det.

Jeg er den ekstra ellefte personen i rommet.

Møteleder legger fram planen.

Først snakker familien uforstyrret omkring 20 minutter om uroen de har. Fagfolkene følger med til familien har snakket ferdig og lærerne har sagt sitt. Deretter snakker de med hverandre om det de har hørt, sett, følt og tenkt, mens familien lytter. Etter det er det familiens tur igjen. Den opprinnelige fortellingen påvirkes av det som sies.

Det er ikke lett å si noe klokt, så en om å gi noe tilbake på alt som ble uttrykt med ord, taushet, fakter, kropp, humør, lyder, blikk, reaksjoner, tempo og alt annet som viser seg.

Jeg er der for å forske på prosessene.

De andre har en forpliktelse til å hjelpe, ta ansvar for det de sier, konkluderer med og skal opptre i tråd med arbeidsplassen forventninger om faglig forsvarlighet.

Jeg har et annet ansvar, for å fortelle sannferdig, ivareta anonymitet og forsøke å formidle noe av betydning til folk, fagfelt og forskere.

Dessuten er jeg ikke fanget i øyeblikkenes krav om svar og handling. Jeg kan vente og se ting i et lengre perspektiv.

Derfor kan jeg starte fortellingen på en helt annen måte.

Dette er min andre mulighet.

Vel et år etter Familiens møte fortalte mor at det ikke hadde blitt et bedre samarbeidsklima - og understreker det med to ord: ” kanskje verre”.

Det handlet om at skolegangen var problematisk og at en ikke fant måter å endre det på.

Det skapte oppgitthet og bidro til at mange møter ikke førte til annet enn mistillit og slitenhet.

Hvordan kan det som så lovende ut utvikle seg slik ?

Ved å starte fortellingen med dette, den foreløpige slutten, kan den styre fortellingen mot mulige forspilte muligheter for å skape et annet utfall.

Hvorfor ble det ikke et bedre samarbeidsklima – da det var det alle ønsket seg?

Jeg velger denne inngangen for å lete etter en rød tråd.

Jeg forteller ikke kronologisk, og åpner for å hoppe fram og tilbake i forløpet.

Det gjør fortellingen enda mer min.

Jeg tenker, minnes, leser, kjenner etter og oppdager tre tynne tråder som kan flettes sammen til en større rød en. Trådene har navnene

At

Ord

Mangler

Det er bemerkelsesverdig AT familien og fagfolkene møtes på denne måten, at de anstrenger seg sammen for å forstå mer, opplyse hverandre og forene krefter.

Jeg så det som uttrykk for AT alle var innstilt på det, selv om de visste at en slik åpen prosess med så mange mennesker alltid kan ha noe uforutsigbart og spenningsfylt i seg.

Alle inviterte stilte opp. Utgangspunktet var gunstig.

Rett etter fikk jeg melding om AT det var

”et veldig ryddig møte, flere møter burde være så strukturerte.

Sitter igjen med en følelse av at alle fikk belyse saken”.

Men et halvt år senere beskrives

”systemtrøtthet”

”forferdelig mange møter

”Tenk om alle møtene hadde vært bedre strukturert og munnet ut i noe”.

Etter et år

”til tider er det veldig motlaust og frustrerende. Hvordan får man tillit?”

Et sted på veien sporet det av eller oppsto noe uforutsett.

Jeg gjorde notat etter det første møtet og skrev uten forbehold.

Noen ganger fornemmes mer enn jeg kan utrykke presist. Det er spenninger i luften.

Elefanten i rommet, sier vi, om det som er åpenbart til stede uten å ses eller har ord for. Kan det tenkes at det er noen elefanter her?

Det kan ha med bruken av

ORD

og antallet.

Det var som om de ble tatt av vinden.

De fikk ikke hvilt seg lenge nok i rommet til at jeg så og hørte dem ordentlig.

Jeg – kanskje de andre også? - rakk ikke å hilse på dem og bli venner med noen.

Etter møtet skrev jeg til alle og spurte hvilke ord de husket best.

”Jeg husker ikke så mye ord”, svarte en.

” Vi bet oss ikke merke i noen spesielle ord”, sa to.

”Husker ikke”, sa barnet.

To omgikk spørsmålet og intet ord ble nevnt mer enn en gang.

Er dette betydningsfullt?

I forsøk på å svare tenker jeg på Tom Andersens (2004 s. 29-31) fortelling om et møte med en kvinne.

I dette intervjuet konsentrerer vi oss om et enkelt ord mesteparten av tiden. Kvinnen slet med sykdom, var sengeliggende en god stund, men kontaktet ikke familien sin for å be om hjelp. Hun sa : i vår familie skal en stole på seg selv , uavhengighet er det store ordet i vår familie. Måten hun sa og uttrykte seg på gjorde et sterkt inntrykk på meg , så jeg bestemte meg for å utforske ordet nøyere. Ord kan være svært smertefulle eller skremmende å bruke, så man må være varsom. Derfor begynte jeg først med et par allmenne spørsmål om ordet.

Jeg spurte: Ble uavhengighet sagt høyt eller var det underforstått?

Hun svarte raskt: det ble sagt høyt og tydelig.

Var meningen at det var du som skulle være uavhengig eller ble ordet brukt i en allmenn betydning?

Vi skulle være uavhengige.

Så spurte jeg. Hvis du ser inn i ordet uavhengighet, hva ser du?

Hun ble brydd, plaget og sa:

Jeg antar ordet for meg betyr å være selvstendig, og det betyr for meg å være ensom, være alene. Jeg misliker ordet.

Tom kommenterer selv.

The words we travel by in millions have many meanings in them, even big stories, landscapes. It is, in a way, simple but also crucial in this work to listen to every word and to see how the words affect the other person.

(Jeg gjengir det på engelsk. Jeg forsøkte å oversette, men da mistet det gløden).

Det måtte være et viktig ord et sted.

Ord er hus for mening.

Kan det være *mangler*?

Jeg begynner med mangler. Er det noe som ikke sies eller får mangelfull oppmerksomhet?

Hvilke mangler, hvem sine?

Siden nesten alle ord var beskrivelser av barnet, ble fraværet av noen om noe annet tydelig, for eksempel om voksne, samarbeid, utvikling, alternativ og muligheter.

I handlingsplanen som avtales blir et ord enerådende: UTREDNING.

Ingen andre ble med videre. Jeg mener, fikk oppmerksomhet.

Var det her mulighetene glapp for et annet forløp eller noe i tillegg til utredning?

Hvor ble det for eksempel av ord om barnet som «veldig mye bedre nå, utrolig ærlig og veldig flott, god i fotball og data»?

Kanskje hele setningen burde granskes nøye?

Verken utredning eller å utrede er krystallklare ord.

I synonymordboka får det første følge av ni andre og det andre åttiåtte.

Betydningen kommer tydeligere til syne når utredning kobles til hvem som skal utrede;

Spesialisthelsetjenesten Barne og ungdomspsykiatriske poliklinikk!

Det var både viktig og fornuftig å følge den retningen med forventning om at det kunne føre til noe bra.

Fasitsvaret kommer et år senere.

«Det førte ikke til et bedre samarbeidsklima - kanskje verre».

Det var kanskje risikabelt å satse alt på et kort, utredning, hvis det også fantes andre muligheter?

Siden alle oppfattet Familiens møte som en egnet måte å samarbeide på, kunne de kanskje ha fortsatt på samme vis?

Vi har mer å snakke om, måtte de si til hverandre og Familiens møte fungerer! Kan vi fortsette med nye møter med samme tverrfaglige deltagelse, samme struktur, være like handlingsrettet og inviterte med andre, for eksempel de som utreder?

Man må ha en 12-13 ideer om hvordan ting kan gjøres for å være rimelig trygg på å lykkes med et par av dem, sa Allan Edwald (far til Emil i Lønneberga).

Kan Familiens møte være rugekasse for alternative ideer og handlinger?

Kan hende noen av ordene som fløy med vinden kunne blitt undersøkt i oppfølgingsmøter?

Hva med setningen «barnet kan mer enn det viser»?

Setningen er en innbydelse til skattejakt – hvor kommer «kan mer enn» fra, hvor er den kunnskapen gjemt og hvordan kan den lokkes fram?

Hva betyr Redd?

Eller Energisk,

Systemtrøtt.

Men særlig dette: *husker ikke*.

Alt dette er ord om noe.

Men ord er bare en av mange måter å uttrykke noe på.

Tom Andersen (2012 s. 31) legger til «dans, hyling, slag, maling, skriving, å koke suppe – alt er del av språk og språk er fysisk, en kroppslig aktivitet».

Å lete etter uttrykksmåter som passer kunne være en del av anstrengelsen for å skape mening og samarbeid.

Husker ikke, kan være uttrykk for at ordene ikke strekker til.

Kanskje en heller burde gå en tur, fotografere eller male det en har på hjertet?

En skrev.

«Et barn vil kanskje fort glemme hva vi sa, men kanskje for alltid huske hvordan vi fikk det til å føle seg».

Det burde bli gode følelser. Ord er ikke alltid veien til dem.

Men utredningen tok tid.

Hele skoleåret.

Familie og skole ventet på konklusjonen fra Bup.

Ville den bidra med meningsfulle forklaringer og følges av råd å styre etter?

Men ventetiden? Hvordan vente på en god måte?

Familien forbereder seg til møter og tester, gjør avtaler med skole og arbeidsplass, reiser, til og fra kontor, er der, setter seg inn det som skjer, støtter, trøster, undres, spør, tar inn over seg, forsøker å forstå testresultat, snakker om det som skjer, formidler noe videre noe, svarer på spørsmål, innpasser nye avtaler i almanakken og hverdagen, motiverer, informerer andre, tar nødvendige hensyn til jobb, skole, familie, slekt og venner. Og når den tiden er brukt, må en ta igjen tapt (stjålet) tid, finne plass til overtid, leksetid, handletid, aktivitet. Og hele tiden handtere spørsmålene: hva er det vi holder på med, hvor fører det hen, hvordan holde ut? Handtere alt det ekstraordinære og samtidig gjøre hverdagen hverdagslig.

Berører dette noe av det som gjør at mor bruker ordet utmattet?

Skolen venter på sitt vis.

De som venter holder kontakten gjennom

«forferdelige mange møter» underveis mot en konklusjon.

Det er dårlige vilkår for fruktbart samarbeid

når tiden går og går og konklusjonen venter og venter.

Utredning var temaet alle samlet seg om.

Kan hende burde en også tatt med

Venting?

Utdypet betydningen av den,

og spurt

Hvordan skal vi vente?

Kan vi vente sammen?

Det kan ligge læring i å tenke om igjen
om det en tenkte før
og det en ikke tenkte på da.

Når noe får dominerende plass og betydning er det alltid noe den
overskygger.

Vi ser oss blind på noe og ser ikke skogen for bare trær.

Jeg mottar meldingen hjemmefra:

Han har modnes veldig.

Familien har trosset motgang og står sterkere sammen enn før

De er svært aktive sammen og stortrives med det.

De har planer.

I tillegg til alt som ble ”kanskje verre”

skjer det noe som kan vise seg som det viktigste:

Modning.

Familiens finner egne krefter og lærer utholdenhet.

Du kan oftere spørre.

Hva er viktigst for deg?

En gang fikk jeg dette svaret:

Det gryende.

Vi har kommet langt – men det er lenger å gå

Denne overskriften er fars replikk på et tidspunkt i det andre Familiens møte.

Uttrykket gir bilder av en pågående reise, varsler at den tar tid, og får en til å lure på hva slags reise det kan dreie seg om og hvor krevende den kan bli.

Reisefortellingen starter med brevet jeg sendte alle etter det første Familiens møte, da en la de første planene for ferden.

Det sto CREW i hvit skrift på hjertesiden av fars mørke genser.

Det sto det samme med enda større bokstaver på ryggen.

Det er ingen som helst tvil, slo det meg, at han er mannskap på ungens seilas gjennom oppveksten sammen med mor og bonusmor. Sjødyktige, driftige og ærlige folk følte jeg, og fornemmet at det følte alle de andre i rommet også.

Men seilassen er vanskelig, fortalte de, vi trenger mer kyndig mannskap. Er det noen i familiens møte som kan mønstre på?

Farvannet og været er uberegnelig og ferden vil bli slitsom.

Far visste det godt.

Han hadde seilt der før. Det gjorde inntrykk da han fortalte om at han som barn kjempet og strandet i det uberegnelige og farlige farvannet SKOLE.

Nå var han redd for at ungen skulle lide samme skjebne.

De beskrev bekymringene med alvorlige ansikter.

Men hun er som prinsessa vi vil løse gjennom alle farer, sa alle foreldrene, og ramset opp utrolig mye fint. Men de fortalte at hun også kunne være prinsessa som ingen kunne målbinde, og at det var slitsomt når hun viste seg fra den sida.

Flere kjente seg godt igjen i det som ble sagt og spurte:

Hva vet vi egentlig?

Det viste seg at mange i rommet kjente godt til at skolen kunne være et slitsomt og ubehagelig sted å være. Flere hadde opplevde det selv eller kjente noen som hadde fortalt dem om det.

Men de var også klar over at noe hadde skjedd. På akkurat denne skolen. Det var kommet nye folk dit som var imøtekommende og hjelpsomme.

Vi snakker med dem, sa helsesøster og hun fra Ppt.

Kanskje de vil samarbeide med både foreldre og oss? Vi sjekker.

Slik ble de en del av mannskapet.

Hva mer trenger vi?

Er det noen som vet hvordan en skal møte en som ingen kan målbinde?

Jeg kan prøve, sa helsesøster og påtok seg en oppgave til.

Og jeg kan prate med foreldrene om hva de kan gjøre, sa en og skrev seg på arbeidslista.

Jeg kan også tilby foreldrekurs og veiledning om hva de kan gjøre, sa en og skrev seg på arbeidslista.

Jeg vet at sånt også kan forklares med noe som heter ADHD, sa far, er det noen som kan noe om det?

Vi kan, sa han fra Bup. Si fra når tida eventuelt er inne for å finne ut av det. Jeg har hvilende vakt.

Men jeg vil vite om det dukker opp noe uforutsett, sa møtelederen, for da innkaller jeg til nytt møte.

Og jeg vil vite hvordan det går, sa forskeren, og ba om å få treffe dem igjen om noen måneder.

Til slutt var alle på forskjellige måter blitt en del av mannskapet.

Vi er glad for at vi fikk muligheten for å møte dere, sa familien.

Vi er sikre på at dette blir fulgt opp.

Det var rett og slett trivelig, sa far til slutt.

Og det hadde han rett i, spør du meg.

Her stopper mitt første brev.

Alle var engasjert.

De visste hva de måtte gjøre, og at de måtte gjøre det sammen.

Handlekraft, noterte jeg, både imponert og spent.

Senere dukker det opp en liten tvil.

Det har sikkert med det å være forsker å gjøre og ha tid til slikt.

Men likevel.

Hvordan skulle de dele og drøfte erfaringene?

De dro.

Tida gikk.

Jeg traff samtlige igjen etter et drøyt halvår.

Alle hadde gjort det de sa de skulle gjøre.

De hadde oppsøkt skolen, møtt barnet, gjennomførte foreldretreningskurs og fått på plass rutiner.

Hvordan beskrev de summen av alle innsatsene?

Hva førte det til?

Var alle fornøyd?

Hvordan så de på situasjonen nå?

Hadde det oppstått noe nytt som forstyrret bildet?

En kan ikke ta noen for gitt uten å spørre.

Far dro på det og svarer:

”Vi er kommet langt men det er lenger å gå”.

Det stopper opp mens folk tar til seg setningen, smaker på den, tenker og, tror jeg, jevnfører den med egne erfaringer.

Øyeblikket har kroppsspråk, rynker i panner, små skråstillende hodebevegelser, blick som vender seg mot tak eller gulv. Alle har vært delaktige og har egne inntrykk å måle utsagnet mot. Det arbeides.

De venter at far sier mer.

” Vi ser”,

sier han blant annet,

”at ungen ikke vil på skolen fordi hun plages der! Hun bærer på noe!

Og jeg, jeg blir så lett frustrert og forbanna, at jeg antagelig vil gjøre vondt verre om jeg tar det opp sjøl med skolen”.

Stillhet.

Ny tenkepause med andre kroppslige uttrykk.

Bildet var ikke entydig.

Slik så far det.

Mor så noe annet.

Hva så og sa skolen? De var ikke der.

De hadde lovet å følge opp, ble det sagt.

Det var

- kort og godt –

flere syn på saken.

Erfaringen syder av indre spenning og kraftfulle spørsmål:

Hva er den beste vinkelen å se fra?

Hva med øynene som ser - hvem ser best?

Er det mulig å utvikle et samlet syn på hva som er viktigst?

Er det mulig å la forskjellene bestå og likevel finne en vei videre?

Et øyeblikk med fortettet uforutsett spenning.

Tromsøfilosofen Jakob Meløe (2017 s. 206 -219) starter artikkelen ”om å se” på denne måten.

Vår forståelse av hva andre gjør
har plass som premiss
for våre egne handlinger vis a vis andre,
eller for våre kommentarer til det andre gjør.
Den moralske og intellektuelle kvalitet i våre egne handlinger vis a vis andre,
eller
i våre kommentarer til det andre har gjort,
er aldri
bedre enn kvaliteten i vår forståelse av det de har gjort.
Vårt arbeid med å forstå det andre gjør
er derfor i første rekke
et praktisk og moralsk prosjekt.

Øyeblikket krever snarrådighet. Filosofen kan man snakke med senere.

Noe må skje.

Det avtales å følge det samme sporet som sist. Fagfolkene skal gjøre en sjekkerunde for å bli oppdatert på situasjonen. Det ble foreslått nye samtaler med barn og voksne og foreldrene ble oppfordret til å ringe når som helst om frustrasjonene vokste.

Jeg vet ikke hva de nye rundene førte til.

I ettertid - og med filosofens ord i øret,

forestiller jeg meg en alternativ fortsettelse av møtet.

Dette er mine filosoferinger om hva som kunne skjedd om alle utforsket setningen

Vi har kommet langt – men det er lenger å gå!

da den fikk oppmerksomhet lenge nok til at alle ble litt kjent med den,

ble nysgjerrige og en sa

Jeg synes vi skal ta oss tid til å møtes igjen for å utforske betydningen av det far sa.

De ble enige om nytt møte.

Før de gikk summerte møteleder noe av det som ble sagt i to spørsmål til hjemmelekse:

Hva var viktigste vi gjorde for å komme langt?

Hva er det viktigste vi bør ta hensyn til før vi går lenger ?

Ellers må du bare spørre

JEG KAN PRATE I TIMEVIS

Noen fortellinger trenger lang tid for å falle til ro og avsluttes med snipp snapp snute. De vokser, fulle av energi, drives videre av nysgjerrighetens spørrende tenk om? De varer lenger enn langt, rikholdige på både smått og stort. Noen ganger blir en bit av den en egen fortelling. Dette er en slik en, om begynnelsen.

Overskriften er kopi av mors melding til meg 316 dager etter det første familiens møte.

Jeg henger meg opp i timevis.

Det er opp til meg å utdype betydningen (og du som leser dette).

TID.

Hun sier

Timevis!!

Vi fagfolk sier helst

minutter!!

Tid - er ikke det et annet ord for stress?

Ha Tid, Få Tid, Ta Tid, Har ikke Tid

Miste Tid, Avtalt Tid, Tilmålt Tid

Tiden det tar

Tidsnok

Taletid, Lyttetid, Ettetid, Rundetid

Tidsklemmer

Når er Tiden ute eller inne?

Tid som tema i menneskelige møter?

For eksempel.

Jeg skal fortelle fra den begynnelsen jeg kjenner til, Familiens møte 316 dager før hun skrev hun kunne prate i timevis. Jeg var også med på et tilsvarende møte 182 dager etter det første.

Jeg sendte brev til mor – og alle de andre i møtene - om min opplevelse av møtene.

Hun svarte ”det var utrolig bra skrevet og jeg samtykker på alt”.

Men spørsmålet slipper ikke.

Hvordan ville fortellingen forandre seg om hun fikk mye, mye mer tid til å fortelle?

Mor satt mellom far og stefar på den ene siden av bordet. På de øvrige sju stolene var lærer, fem andre fagfolk og jeg.

Hun fortalte om barnet. Hun gjorde det levende.

Jeg rammer inn ordene hun brukte med hermetegn.

Han lider av ” kronisk oppmerksomhetsavhengighet”.

Vi må være på pletten all hans våkne tid for å følge opp forventningen hans om at vi skal

”se meg- bare meg-hele dagen”!

Søsken blir utkonkurrert – og vil helst ikke vil være hjemme.

”Føtter`n bare fær”, sier han sjøl om det andre beskriver som

Aldri i ro

Sjølgående - Treng ingen

Blir aldri sliten

Eksplisiv

Snarsint, lett antennelig , snakker stygt, slår og klip.

”Han er en liten Emil”, sier farmor.

Mor gir oss stoffet til bildene vi skaper.

Jeg så for meg Theodor Kittelsen illustrasjon til eventyret om Askeladden og de gode hjelperne, om han som løp fram og tilbake til verdens ende på mindre enn to minutter.

”Kan ikke noe for det”, sier ungen, ” Jeg har så mye inni meg.”

Men dumme ting som hender – det husker han ikke etterpå.

Blir lei seg – og kan for eksempel gruble over døden.

En gang satte han hodeputa på høykant og fortalte at slik ble det en gravstein.

Og der lå han.

” Han klarer ikke prate kort.”

Jeg noterte:

Får med seg alt.

Har fotografisk minne.

Veldig intelligent.

Han prater oss trill rundt om vi prøver å ta opp noe.

Kjærlig. Kosete. God.

På rommet sitt er alle lekene sirlig og systematisk ordnet.

Alltid ryddig og oversiktlig.

Det er ”helt utrolig hva han får tel”.

Læreren, som hadde hørt alt som ble sagt oppsummerte kort:

”vi ser samme barnet” og la til
”jo tryggere han er på meg – desto mer aktiv blir han”.

Lærer beskrev ham som

skoleflink
en god leser
en med god hukommelse
er nøye og vil ha alt korrekt
men han liker ikke samlingsstund.
alt må være planlagt!

Summen av det jeg, forskeren, hørte ble omtrent slik:

Han vet alt
Får med seg alt
Husker nesten for alltid.
Men får mye mer nei enn ja!
Blir syndebukk og andre – både barn og voksne - unngår ham.
Får alltid skylda når det blir uro et sted.

Foreldrene spør :

”Koffer blir alt feil når han meina det så godt??
Vi er redd for hvordan det skal gå!
Vi veit ikke ka vi skal gjør !
Ka vi ønska oss?
Det handler om å ikke miste ham!!
Hindre at han blir klovn på skolen!

Vi vil bli i stand til å hjelpe ungen !!
Vi er med på alt”!
Og – med sukk og smil :
”Tenk om det ble mulig å ligge på sofaen og av og til og slappe av litt”!

Dette er noen få inntrykk av det som ble sagt og hørt.

Det er også behov for beskrivelser av

Tonefall, taletempo og kraft

håndbevegelser og pust

blikk og skråblikk,
og ikke å forglemme
øyekrokene
nikk og sukk
og oppmerksomheten på
hvordan de andre reagerer
og viser at de blir berørt.

Alt dette viktige
kan jeg bare antyde noe om
og
overlate til din erfaring og fantasi
sammen med spørsmålet:
Får du
tanker om
hva du kunne si
for at det kunne bli hjelpsomt?
Det skjer noe med de som skal reflektere.
Det så jeg.
Det er spenningsfylte, betydningsfulle situasjoner.
«Jeg tar ikke lett på det», som en av de lyttende sa etterpå.

Noen måneder senere omtaler mor øyeblikket etter at hun har sagt sitt og ventet på at fagfolkene skulle ta over.

”De er treg med å prat ! De her fagfolka, det å komme i gang.

Men det er rart hvordan de får med seg alt!

Er råimponert over det!

De reflekterer godt!”

En i teamet uttrykker det slik:

«Det er noe med historier, og det er noe med historiefortelleren. I møte med familien blir fortellingene så innmari viktig og bildene de skaper for meg blir viktige. Det er det jeg responderer på.

Når ikke ordene kommer eller bildene ikke blir skapt tydelig av familien, gjør vi det selv tror jeg. Da begynner vi våre indre fortellinger og lager våre egne historier om de menneskene som sitter der...

Skrekk og gru.

Det er sårbart det her.

Kanskje blir vi best når fortellingen slår an?»

Familiens fortelling slo an.

Dere har kreftene som trengs for å få det bedre, oppsummerer samstemte fagfolk.

Kanskje det blir lettere å finne ut hva som skal til om dere forstår ham bedre?

Tanken om å forstå ham bedre, utforskes og modnes til en konklusjon om undersøkelse på barne og ungdomspsykiatrisk poliklinikk.

Og den var alle enige om og fornøyde med.

Det gikk 182 dager.

Det var fint på Bup, sier foreldrene og forteller at han

for øyeblikket er ferdig utredet,

men skal tilbake for oppfølging.

De testet ham. Han skulle utføre en test på 15 minutter, men greide bare et.

Men han kommenterte på typisk vis:

”det må jo være lov å snu seg litt!”

Er glad for at utredninga gikk fort men jeg ”forsto ikke alt”.

Hvis det er noe å utsette er det at vi fikk litt lite informasjon

Det var litt som å ” snakke til en smilende vegg”.

Foreldrene spør:

” Burde de ikke ha sjekket oss foreldre litt mer – om vi gjorde rett?

Kanskje vi er dårlige foreldre?

Det er mulig vi ikke er flinke nok til å leke med ungen?

Eller er han for avhengige av oss?

Kanskje det gikk litt for kjapt ?

Vi har jo også personlige ting med oss i bagasjen.

Kanskje de burde grave djupere?

Eller kanskje det *nå* er tid for å gjøre det”?

Men vi ser at noe skjer. Kjempemessig egentlig.

Han og vi gjør nye ting.

For første gang har han gjort skrive og lese lekse selv.

Her om dagen regna han matteoppgaver åtte sider lenger enn leksa!

Legging uten problem.

Var en villing – nå rolig - men fortsatt seg sjøl.

Også sint.

Tjue minutter sammenhengende med legobygging er ny rekord.

Han har alltid plaga hunden før.

Nå satt han i sofaen da hunden kom og la seg i fanget hans for første gang.

Han ropte begeistret:

Mamma-SE! ” Han søv hos meg!”

Hunden merka forskjellen.

Vi lever mer normalt!

Kan gjøre som andre familier. For eksempel gå på kino!

Besteforeldre som ha kvia seg for å passe ham – syns det er greit nå”.

Jeg hører stolte foreldre og ser berørte fagfolk.

Rollene byttes.

Foreldrene blir reflekterende og fagfolk spør:

Hva var det som gjorde at dere avtalte å komme til Familiens møte?

Mor gikk til fastlegen. Det var fort gjort å bli enige om at henvising til BUP var fornuftig.

Men Bup så annerledes på det og avslo henvisingen. Begrunnelsen var at kommunen ikke hadde gjort det de burde før det var aktuelt med spesialisthelsetjeneste.

Mor hørte om Familiens møte, kontaktet kommunen og gjorde en avtale.

Siden da hadde alt gått på skinner.

Mor oppsummerer: «Kjempesupert med familiens møte. Det ble rask avklaring og vips fikk vi oppfølging fra Bup»!

De er krystallklare:

« Så rydd i systemet! **Det er tull å bli henvist for å bli avvist!**

Best å komme hit først og snakke med alle samtidig.

Tenk om vi hadde kommet til Bup først – slik vi tenkte.

Tenk om de ikke hørte på eller sa de ikke hadde noe å bidra med ?

Hva skulle vi da gjort??

Gitt opp? Begynt å lete etter en ny hjelper? Hvor da?

Nei, best om alle er samla for å finne ut hva det er lurt å gjøre».

En spør: Hvordan var det å møte så mange?

«Toppers», er svaret.

«Alt ble iverksatt med en gang! Det gikk unna.

Opplever at fagfolk uansett har stilt opp på alt».

Mor smiler:

«Vi er utadvendte.

Det hadde vært greit om dere hadde vært 100»!!

Far drar på det.

«Men det var sjiiit- skummelt å komme hit første gang!

Var redd jeg ville bli stemplet som dårlig far! Klandret.

At ungen var helt fin mens det var jeg som gjorde feil.

Dessuten var jeg engstelig for krav om å stå til rette for ting og gi gode svar på vriene spørsmål.

Angsten forsvant med en gang jeg var innafor døra fordi jeg ble tatt i mot så ok.

Alle kom og hilsa på meg. Et hav av hender og folk som brydde seg. Da ble det trygt».

Hva nå?

«Nå kjenner vi alle dere.

Vi vet hvor vi kan gå og hvor vi får hjelp.

Det har skjedd mye med hele familien. Nå får vi hjelp med andre ting og.

Nå lurer vi på om ikke vi som foreldre ”burde under lupen” og lære mer om å bli bedre foreldre».

Her stopper min fortelling om det de har fortalt meg.

Jeg leter etter sammenfattende ord. Jeg ser bevegelsen fra opptatthet av barnets væremåte til at foreldrene vil under lupen. Jeg merker meg at konklusjonene på Bup ikke ble en endestasjon men et stoppested på veien.

Familien vil og tør mer og har medspillere de har tillit til.

Er det det viktigste som skjer?

At familien får hjelp til å finne sin egen vei

og kan samle stoff

til timesvise beretninger?

Tiden flyr ikke sin vei lenger,

den kommer og går,

ofte slår den seg til ro

bare blir.

Tårer

Vi er ikke maskiner. Vi viser oss fra forskjellige sider. Menneskelig uttrykk gjør inntrykk. Vi tar i mot, reagerer og prøver å forstå. Forståelsene vi lager kan vi holde for oss selv eller prøve dem på andre. Denne fortellingen handler om å tie eller tale, vise eller skjule.

Men-- Kanskje mest om å våge.

Noen ganger er det kroppen som forteller best.

Når ordene mister kontakten med hverandre, kommer i rykk og napp eller ustoppelig, kan kroppen bli budbringer.

Oppmerksomhet dras mot uvillig tunge, ujevn og anstrengt pust og lytteren finner ingen rød tråd i det som sies.

Vi ser tårene, flakkende og varsomme blikk og sideblikk, stive muskler, høye skuldre, rastløse bein og hud som skifter farge eller svetter.

Det kan virke kaotisk når ordene svikter.

Men er det rimelig å forvente at et kaos skal uttrykkes på velordnet vis?

Arthur Frank (2013 s.98) beskriver hvordan kaosfortellingen er bundet til og uttrykker øyeblikkets frustrasjon og behov. Den som lever i kaosfortellingen mister distansen som må til for å reflektere over seg selv, det som skjer og hva som kan komme. Da er det ofte overveldende, energitappende og meningsløst.

Kaos ser Frank (s.101) som ubeskrivelig med ord. Kaosfortellingen vil alltid handle om det som ikke kan uttrykkes i samtale. Han beskriver at det bidrar til at fortelleren også mister kontroll over eget kroppsspråk, drives mot det innadvendte og bort fra fellesskap.

Kan den kaotiske fortellingen skiftes ut med en som gir mening ?

Jeg følger et familiens møte der kroppenes budskap er vesentlig.

Den har noen av kaosfortellingens kjennetegn.

Jeg sitter ved hjørnet av det store ovale bordet. På venstre side sitter to foreldre med ungdommen mellom seg. På den andre siden sitter fire fagfolk og ved enden lederen av møtet. Familien snakker sammen.

Mor starter, gråter litt og sier hun er veldig følsom.

Hun er usikker på om det var rett å komme, men sier også at hun tror det var på tide.

Det var hun som tok initiativet.

Grunnen er – at hun opplever at ungdommen har forandra seg, blitt taus, avvisende og irritabel.

Noe trækker. Hun vet ikke hva. Hun grubler uten å finne svar. Engster seg.

Det renner en tåre på ungdommens høyre kinn.

Taust. Tungt.

Noe må jo være galt?

Hva kan det være ?

Svikta av far etter skilsmisse for lenge sida?

Mista kontakt med farsslekta? Tap og savn?

Har han opplevd noe og brenner inne med det?

Gjør jeg og vi noe galt?

Store spørsmål surrer.

Stort alvor.

Det er kroppenes bekymrede uttrykk som treffer meg.

Jeg kjenner dem i egne muskler og merker jeg i blant holder pusten.

Det er følelsesmessig.

Jeg tror jeg reagerer som de andre ved bordet.

Det er ikke bare, bare å forsøke å se det fra familiemedlemmenes side –
prøve å forstå og fordøye inntrykkene.

Vi vet at det som vises er ekte, ærlig og viktig.

Fredrik Svenaeus skriver i Sjukdomens mening:

Varje människa förtäljer oavlatligt sin historia, inte bara i sin verbala framställning utan med hela sitt väsen - sitt framträdande, sin klädsel, sin uppsyn, hållning, röst och gångart.

Teamet tar i mot.

De skal gi noe tilbake.

Hva kan sies?

Det er ikke en sak for hodet.

Det er ikke logikk og fornuftige råd som gjelder.

De vet det er skjørt. Veldig ofte er det skjørt.

Det er avgjørende øyeblikk.

Mye står på spill.

Det er mulig å si noe som gjør vondt verre.

Det er mulig å øke dårlig samvittighet og
skamfølelse over noe som har vært gjort eller ikke gjort.

De vet alt dette.

Men likevel? Praksis er ikke teori. Det skal uttrykkes.

Jeg merker spenningen og ser for meg noen linjer på side 110 i Franks bok Wounded storyteller.

Det er ønskelig å komme seg ut av kaos, men folk kan ikke få hjelp med det før de som bryr seg hører fortellingen. Det verste man kan gjøre for en som opplever kaos, er å bli for pågående. Det som trenges er å akseptere kaoset som del av en livshistorie. (2.b.)

Jeg overraskes av første kommentar:

Det var likheter mellom det jeg hørte og min egen historie. Jeg vet at en som barn lager seg ideer om ting som har skjedd og jeg vet at det er fryktelig vanskelig og tidkrevende å finne ut av det og kunne si det.

Et stor omfattende budskap,

Personlig, Følsomt, Bekreftende:

Du er ikke den eneste. Det går helst bra. Jeg vet det.

Det var erfart og bearbeidet kunnskap.

Jeg mener det skjedde noe i rommet.

Jeg tror skuldrene sank, pustene tok magadrag og blikkene møttes.

Kanskje både lettelse og skjerping.

Kanskje vendepunkt.

Ja, jeg tror det var et vendepunkt

slik det gjerne er i gode fortellinger.

Teamet utviklet nye ideer ved å snakke sammen, utfylle og moderere hverandre.

Familien kunne velge og forkaste.

En i teamet sa det slik etterpå.

”Hvem som sa hva og på hvilken måte det ble sagt. Kanskje er det uvesentlig? Alt er smeltet sammen.”

”Det var ikke angrep på tanka men supplerende tanka ” oppsummerte far.

”Når de ”snakka seg i mella” fikk vi høre ” ka andre tenk” og det bidro til at en ”sjøl tenk både nytt og annerledes”.

Vi brukte å tenke hver for oss. Nå kan vi ”si det som det e og løyse problem i lag.”

Om en går for seg sjøl med bekymringer går en seg fort fast!

Jeg innså, sa mor , at jeg uten å vite det sendte signal til ungdommen om at jeg fryktet det verste. Jeg var ikke klar over det og tenkte det slett ikke. Det er klart det låser seg når ungdommen oppfattet det slik og jeg lukket meg inne i egen uro og lot den vokse.

Ungdommen sa etterpå:

”Litt rart å få ideer som utfordra egne tankebaner. Men de var på utsida på en måte – for jeg måtte tenke over ka æ egentlig hadde sagt i forhold til det til det de sa”.

Et halvt år etter møtte jeg familie og fagfolk på nytt.

Det var en «helt annen» familie.

Ungdommen hadde vokst. Han var på høyde med foreldrene.

Fagfolkene hadde ommøblert.

Det reflekterende teamet satt ved et eget bord i hjørnet av rommet.

Det er sånt vi holder på med for å finne den beste måten, sa de.

Javel, smilte gjestene.

Jeg lurte på om de neste gang ville se på oss gjennom et vindu i veggen.

Vi kunne tøyse.

Det var en annen stemning enn sist.

Noe hadde hendt.

De sa

Ungdommen snakker mer heime.

Stemningen er god.

Det er lettere å snakke om vanskelig ting.

Vi tør.

Vi har andre ord.

Før brukte vi f.eks sterke ord som slem, plagsom, hatsk eller noe sånt om en person.

Vi ble redd og fortvilt. Nå har vi fjernet de tunge ordene og erstattet dem med ”klønat”.

Det gjør det er lettere å snakke. Ikke så farlig, liksom.

Og så handler det ikke lenger om meg, sier mor, og min måte å beskytte på. Jeg bar uroen inni meg.

Nå kan jeg dele den og har ord som egner seg og ører som tar imot.

En av terapeutene besøkte familien hjemme etter det første møtet.

Det var veldig fint, sier hun.

Jeg skjønnte jo fort at her er det et godt sted å være. «Det var dårlig vær ute men hjertevarmt inne»!

Samtalen blir lett og humoristisk.

Kanskje hele teamet kan komme hjem?

Det flires.

Men vi har retur billett til dere om det dukker opp behov for det.

Men nå er det tid for action!

Hele familien er blitt sporty!

De inviterer fagfolkene til å komme å heie.

SHOW D'ONT TALK!

Sa ungdommen.

De la igjen kaosfortellingen.

De var godt i gang

med å lage helt andre historier

de kunne dele med hverandre

og andre.

Litt senere

våknet jeg grytidlig

med en påfallende klar tanke:

Det er noe som ikke stemmer.

Jeg gjennomgikk teksten.

Lette etter en ahaopplevelse.

To ord stakk seg fram

TÅRER

KAOS

Her er vi,

sa de,

SE ordentlig

Ikke se oss som et eksempel på noe du så

med et begrep du lånte fra Arthur Frank.

Jeg hadde koblet de to

for å gi tårene mening.

Jeg merket at jeg nærmet meg det som ikke stemte.

Jeg oppdaget Olaug Nilsens grønne lille bok på nattbordet.

Jeg hadde av en eller annen grunn

lagt en huskelapp på side 118 i Tung Tids Tale.

Det sto:

”DEI KLARER IKKJE FRIGJERE SEG FRÅ KATEGORIKJENNETEIKNA.”

Bare det.

Jeg leste det noen ganger. Det var nok. Det klarnet.

Jeg koblet tårer og kaos fra hverandre og sto igjen med det virkelige, tårene.

De smilte ertende og sa

Tenk om vi er gledes-tårer,

lettelsestårer,

tårer som kommer i frisk vind på anstrengende turer,

eller

er modige tårer?

Når lyset faller riktig

ser du at tårer har regnbuen i seg.

Du må lære deg å se nøye!

Skjønte du ikke at familien var glad for at de trosset alt skummelt

og tok sjansen på å komme til møtet?

Så du ikke at familien var glade i hverandre?

Hørte du ikke far ofte si kjære?

Så du ikke hvor skjerpet de var?

Så du ikke alle tegn på overraskelsene over å høre egne ord, andres ord, egne og andres reaksjoner og den voksende nysgjerrigheten?

Merket du deg ikke hva ungdommens svarte på spørsmål om han ønsket enesamtaler eller familiesamtaler? Han ville det siste.

Så du ikke at de fant hverandre,

tørket tårene og fikk målbevisste blikk, så seg rundt?

Styrke! Stål i bein og armer!

Kan du ikke bare kalle det frigjøring?

Familien ryddet bort slitsomme tause tanker

og ga plass til nye

delbare og kraftfulle.

De gjorde det!!

hver for seg og sammen.

Og fagfolkenes rolle?

«som om vi driver solidaritetsarbeid»

sa en av dem,
«jeg liker begrepet solidaritetspråk».

Nå stemmer det bedre.

Jeg skal tenke videre.

En ting kan være mange ting.

For en fryktelig tanke,

tenk

om en ting

bare kan være en ting.

Samtalen om hva teamet gjør

Denne fortellingen bygger på skriftlige betraktninger fra fagfolk som har deltatt i Familiens møter. Mange av replikkene er sitater. De inngår i en iscenesatt samtale med meg som diskusjonsleder. Hensikten er å la teammedlemmene komme til orde.

Det er langlunsj på møterommet.

Det bys på hjembakte rundstykker og et rikt utvalg pålegg. Kake til og med.

Vi skal lufte tanker om arbeidet i Familiens møte. Ingen har veldig dårlig tid.

Jeg har bedt om det siden jeg forsker på det de holder på med.

Vi er seks. Det er ikke så viktig hvem som sier hva. De er lagspillere og opptatt av summen av alle små og store bidrag.

For lettvinthets skyld får hver av oss bare en bokstav til navn.

Men siden det er jeg som spør og skriver stikker jeg meg fram gjør jeg meg til kjenne med bokstaven O.

De andre er A, B, C, D og E. De er de fremste i alfabetet.

Ingen vil finne igjen akkurat det de sa. Jeg kan ikke gjengi alt eksakt, men nøye. Jeg trekker fra og legger til. Redigerer og registrerer. En skrev følgende om det:

Hvem som sa hva og på hvilken måte det ble sagt.

Kanskje er det uvesentlig?

Alt smelter sammen.

O: Er vi alle? Savner dere noen?

C: Tenker du på en bruker eller to?

O: nei, hehe, vel, det burde jeg kanskje ha tenkt på?

Men, nei, i dag er jeg mest opptatt av dere og det dere gjør i møtene. Hvor får dere ideer og inspirasjon fra.

B: Mest fra daglig praksis og hverandre selvfølgelig!

Men du tenker kanskje på teoretikere ?

O: Ja, gjerne

A: Tom Andersen!

B: Jeg er glad i Harlene Anderson.

Det nikkes samtykkende rundt bordet. Det er som at det å nevne de to er tilstrekkelig.

O: Bra. De er viktige inspirasjonskilder.

Har dere møtt dem på ordentlig?

De fleste nikker.

Det fortelles om at Harlene har vært på besøk flere ganger.

O: Nettopp.

Men hva forbinder dere med Tom?

A: Han oppfant reflekterende team!.....

B: .. men har var slett ikke alene, han var en del av et team i Tromsø. Utvikling vokser ut av felleskap og undring ville han vel sagt sjøl, men.....

A: ja, ja jeg vet det. Det er vel det du understreker når du er så opptatt av team, altså ikke være alene. Det må jo flere til om en skal reflektere og greie koblingen mellom å snakke, lytte og se hva som vises i kropp?

C: men det er mange måter å lytte på. Du kan overta det du hører og forvandle det så det passer i ditt eget bilde. Ta betydningen for gitt, bli allmenn, kategorisk for eksempel.

D: Å se og lytte oppmerksomt er første bud.

Deretter forplikter en seg til å sjekke varsomt ut om en har forstått det som ble uttrykt.

Sjekke varsomt, tror jeg er kunne være et utsagn fra Tom.

O: Enn Harlene?

B: Samarbeid, samarbeid, samarbeid. Fellesskap felleskap fellesskap!

E: Og muligheter. Det er alltid muligheter om dialogen lykkes. Det betyr å lete. Å lete synes jeg passer godt med hennes budskap. Den som leter finner heter det. Med nysgjerrighet og tålmodighet finner en alltid noe nytt. Nye spor å følge. Jeg har sans for det optimistiske og vennlige med henne.

O: Jeg har inntrykk av at refleksjon er begrepet dere oftest bruker når dere snakker om hva dere gjør. At det er det spesielle og viktigste ?

Derfor tenkte jeg at vi kunne utforske praksisen refleksjon.

Jeg husker en mor som sa ”de reflekterer godt, er imponert over det.”

Hva tror dere hun tenkte på?

Men før det svarer på det, vil jeg gjerne at dere forteller om forberedelsene, det som leder fram til refleksjonen.

A: Tja, hvor begynner ting?

Det er etterhvert mange som har hørt om Familiens møte. Både familiefolk og kollegaer har deltatt og forteller videre. Både på skoler, helsestasjon, legekantor og andre steder kjenner de til det og kan tipse om muligheten. Det spesielle er at familiene selv kan ta direkte kontakt for å høre om tilbudet passer dem.

B: Vi snakker om barnefamilier. Og at de kan komme før noe er blitt stort problem. Av og til tenker jeg vi bygger hjelpeapparat som er så innstilt på tydelige vansker av en viss størrelse og varighet før de bryr seg om dem. Som om alt det som er før det liksom, er uinteressant.

E: Tenk på hvor mange som grubler og plages av noe uten å komme videre. Det er ikke sååå lett å be om hjelp. Det har vi opplevd mange ganger.

Folk stoppes av alt fra skam og oppgitthet til dårlige erfaringer med hjelpeapparat. Og uenigheter. Dessuten gjør vi det ikke lettere med å lage rigide henvisningsrutiner og kronglete dataløsninger som skaper følelser av å bli avvist.

D: Vi vil altså være et lett tilgjengelig alternativ. Vi *inviterer* dem rett og slett hit, de trenger ingen henvisning..... etter hvert tro jeg det er godt kjent at vi er her. Jeg innbiller meg at vi er småkjendiser på byen.

A: ... men møtet må forberedes. Familiene må f.eks få høre at det er mange tilstede i rommet, kanskje rundt ti. Jeg bruker å si at mange, ikke betyr at vi tenker at problemene er store.

Poenget er at vi ved å være flere øker sjansen for å gi familien noe som kan være litt klokt eller erfarent. Noe de kan bruke rett og slett.

C: De skal vite hva de blir med på, føle seg trygg både på at de er velkomne og at vi vil dem vel. Vi kan jo aldri vite hva slags tidligere erfaringer de har med andre hjelpetjenester. Tenk om det var en vond opplevelse? Vi vet jo at det kan være sånn. Vi må altså gjøre oss fortjent til å få deres tillit. Vi kan ikke ta noe for gitt. Det må være trygghet mellom oss.

D: De må høre hvem vi er, at vi følger en bestemt struktur i møtene og alltid starter med at de forteller det de ønsker vi skal høre. Det er det de forteller, og bare det, som teller når de møter oss. Og så forteller jeg om hvordan vi hører og svarer på det de sier.

O: sier dere noe i forberedelsen om hva folk kan forvente seg?

Hva er hensikten er med å gjøre det på denne måten?

D: Målet er enkelt og greit : Rask og presis hjelp!

O: Si mer om det.

A: Utgangspunktet er *ett* møte. Det er der og da, egentlig bare et kort øyeblikk.

Vi er fagfolk fra ulike deler av hjelpeapparatet og kan høre noe som vår tjeneste har erfaringer med. Vi kan si noe om det, prøve ideene med andres ideer, undersøke hva som kan høre sammen og la familien finne ut om noe av det passer for dem. De får vite og kan velge.

B: Vi er opptatt av å tenke høyt om muligheter, men det er familien selv som må ta stilling til om noe av det som kommer fram er egnet for dem.

D: Men det er ikke bare en idemyldring. Det er forpliktende og vi er opptatt av å ha *handlingsevne*. Noe skal avtales! Det er vesentlig.

Det kan for eksempel føre til avtale om utredning på BUP, kontakt med PPT eller samarbeid med familieenheten. Noen ganger plukker familiene opp noe i møtet som de vil følge opp på egen hånd.

Møtet skal alltid ha en klar konklusjon! Det sier vi også i forberedelsene.

C: Men konklusjonen må vokse ut av møtet og eies av familien. Vi skal ikke dytte på noen våre ideer. De må også få tid til å tenke seg om de trenger det, for eksempel fortsette samtalen hjemme før de bestemmer seg for neste skritt.

A: Jeg synes vi i all hovedsak får det til! At mange går fra møtet med smil om munnen og sier ”det skal bli godt å komme i gang.”

E: Jeg blir glad av å høre den type setning. Den inneholder optimisme, kraft og en ny begynnelse! Men vi må ikke bli for ivrige og alltid huske på at folk på gå veien selv, på sin egen måte og sitt eget tempo. Det er ikke sant, som fagfolk ofte tror at den korteste veien mellom to punkter er den eneste og beste. Vi må tøyte vår (og andres) utålmodighet.

O: Nå har vi noen bilder av veien til og fra Familiens møte. Dere har erfaringer om hva som kan komme ut av det, men jeg vil gjerne høre hva dere mener det er i selve møtet som fører til det det fører til?

En familie kommer, fagfolkene presenterer seg, møteleder repeterer gangen i møtet og overlater så ordet til familien.

De snakker. Så er det deres tur. Det kaller dere å reflektere? Hva skjer?

C: Først må vi jo si at vi som sitter der ikke vet noe om familiene før vi møter dem.

Det er betydningsfullt og avgjørende for den videre gangen i møtet.

A: Vi trenger ikke vite noe, familien vet jo selv hva som er viktig å fortelle om!

D: La oss si at jeg fikk en eller annen forhåndsinformasjon? Hva skulle jeg gjort med den?

Grublet, lest meg opp på et tema, laget forslag om hva familien sliter med og trenger? Nei, da ville jeg jo møte med og bli styrt av bestemte forventninger.

Nå møter jeg blank!!

Jeg *må* høre og se dem fortelle om sin uro!

Det starter der. Egentlig er det befriende.

Jeg er ganske sikker på at familiene aldri har møtt hjelpeapparat på denne måten før. Bare det er en ny begynnelse for familiene.

De er de viktigste og vi må pent innstille oss på å høre, se og ta inn over oss det er de deler med oss! Ikke sant?

C: Skal du jobbe sånn må du lære deg å vente til du får mulighet for å si noe. Tålmodighet. Timing! Og mye forberedelse for å være skjerpet nok til å både høre og se, føle, gjøre seg noen tanker og innstille meg på at jeg skal si noe også.

A: Og det som sies skal helst passe, både i forhold til familien og i forhold det kollegaene har sagt. Det bør henge sammen, ellers forvirrer vi bare.

C: Tålmodighet og tilpasning til situasjonen.

Det tror jeg mange fagfolk sliter med.

Særlig doktorer.

Det humres men nikkes.

E: Før møtet kryper jeg litt inn i meg selv og gjør meg klar til å lytte ekstra. Det er akkurat som jeg renser hodet, dytter unna det som har vært og gjør meg klar til å ta imot.

Det skjer noe med fokuset mitt. Jeg lukker inn rommet og åpner meg for å bli berørt!

Jeg står der helt blank og gjør meg klar til å lytte ekstra. Jeg forbereder meg på å bli overrasket, lytte og la familiens historie berøre meg.

B: Det er dager jeg på forhånd ikke aner noe om,

Ting jeg enda ikke har fått oppleve,

Ting som jeg ikke vet engang skal komme til å skje.

Jeg tror jeg er ganske privilegert.

O: Familien har fortalt noe, antagelig på en måte de aldri har gjort før. Jeg forestiller meg at de er sårbare, håpefulle, anspente, kanskje redde for ikke å bli forstått, tviler på seg sjøl og for eksempel sier ”det ble visst bare rot det her”. Og dere kjenner vel også et trykk?

Dere lager regi for drama, gjør dere ikke det?

Det er avgjørende øyeblikk?

A: Jeg opplever øvelsen Familiens møte som å holde pusten, se hva som skjer, og så puste ut igjen! Det er et mentalt krafttak.

D: Det er ikke lekende lett for meg det her. Det er skjørt!....

A: og ofte skamfullt. Folk kan ha skam for ting som har vært gjort eller ikke gjort. Skam over ikke å kunne hjelpe nok. Skam over å ha satt barna sine i livssituasjoner de ikke har greid å gjøre noe med. Skam over egne følelser.

Ja, det er dramatik!

Kan vi som gruppe greie å ta imot, gi gjensvar?

Kan det vokse fram et håp om en ny begynnelse ?

E: Det er jo vitsen, det da.

O: Så hva gjør dere når dere skal gi noe tilbake, reflekterer?

D. Reflektere kommer av et ord som betyr å bøye noe tilbake. Det betyr at vi skal holde oss til det som kommer fra familien og svare på signalene de sender. Bøye tilbake handler om å bevare sammenhengen, ikke bryte forbindelsen mellom oss.

B: Når teamet snakker sammen, reflekterer, er utgangspunktet at vi oppfatter fortellingene ulikt og at familiene kan ha nytte av å høre om forskjellene. Når flere snakker sammen øker mulighetene for at noe kan tas imot som nyttig for dem det gjelder. Noen ord eller en mening kan dulte bort noe de sa, starte små kjederasjoner og gi åpning for å se nye muligheter.

C: Vi tenker det kan være berikende, men det er jo mulig å si forkjærte ting også, eller å forvirre familiene med alt for mange synspunkt.

B: Det er sårbart det her.

O: Og hva gjør dere for at det skal bli hjelpsomt?

C: Understreker at det vi kommer med er forslag men at det er familien som tar stilling til dem. Derfor er det et poeng at vi fagfolk vender oss mot hverandre når vi snakker sammen. Det gjør det lettere for folk å høre hvis vi ikke ser dem inn i øyene, særlig hvis vi blir for skråsikre og kan gi inntrykk av å ville overtale.

A: Vi tror at det blant våre ideer kan finnes noe forløsende, men skal familien finne gullkorn må vi unngå å være påtrengende eller insisterende på at det er det det er. Gullkorn, mener jeg.

B: Det vi sier må også være tilpasset akkurat denne familien.

De kommer av egne fri vilje med sin uro og vil ha hjelp.

Vi må ikke ødelegge for det ved å si og gjøre noe som blir urimelig, ubegripelig eller uforståelig.

Fagspråk kan gå over hodet på mange, fremmedord passer dårlig for barn, kritikk kan forsure og råd og oppskrifter faller fort på steingrunn.

Det vi gjør må passe akkurat den familien akkurat da.

A: Vi skal tilby noe, ikke konstatere, tillegge eller pålegge. Det er frivillig.

Vi skal respektere den andres annerledeshet.

O: Det hørtes ut som et sitat ?

A: ja, Jakko Seikkula. Du må lese boka hans om åpen dialog i relasjonell praksis.

Vi har sans for den. Arnkil var forresten medforfatter.

O : Men hva tar dere tak i ?

C. Fortellingen.

A: Alt henger sammen med fortellingen og de inntrykk den gir i hver av oss.

Bare hvis de merker at vi tar imot den med varsomhet og behandler den med nennsomhet, kan de bli nysgjerrige på hva vi sier. Da er det skapt et rom for å fargelegge og legge mer innhold i fortellingene. Da begynner noe å bevege seg. Det bygger på tillit.

O: Snaevarr (2007) omtaler at filosofen Paul Ricoeur var opptatt av hvordan mening oppstår og utvikles, og formulerte det slik : Liv er handling og engasjement i jakten på en fortelling (life is an activity and passion in search of a narrative).

Er han inne på noe?

D: Jo, absolutt, men det er et poeng at holdbarheten på en fortelling er kort og må fornyes. Jeg tror at fortellingen om oss selv kan stoppe, bli ensidige og trasige å leve i. Kan hende bidrar vi til at fortellinger som har kjørt seg fast kommer i gang igjen.

Vårløsning liksom.

C: Vår løsning?

latter.

E: Kanskje heller at vi byr på en fetekur, og bidrar til at en tynn fortelling blir tjukkere og tåler mer?

O: Jeg tenker at refleksjon er begrep fra fysikken. Som lys som reflekteres , lyd som kommer tilbake som ekko. Men dere er jo ikke en hard flate som bare returner det som treffer. Dere tar det som skjer inn over dere og blir berørt!

Hva skjer i og med dere da?

De ser på hverandre, nøler litt, kjenner etter. Svarene kommer ikke så raskt som i sted.

B: Jeg tror det vanskeligste for meg er når jeg blir opprørt. Når jeg f.eks føler at et barn blir oversett, avvist eller krenket av en voksen. Jeg husker jeg en gang hadde ord inni meg som ”ikke elsket, avvist og sviktet” og hadde lyst til å buse ut med kraftig tale som ”glem den dusten av en voksen” .

Heldigvis klarte jeg å hold sinnet for meg selv. Jeg skjønnte jo det da, men det er så mye lettere å manøvrere unna slikt når jeg har kollegaer som holder det gående og jeg kan få en ”time out”.

Dette er for meg avansert samhandling, vi gir hverandre mulighet for å reagere og ro til å hente oss inn. Smelte sammen, er vel godt sagt.

D: Det er balansekunst også....

E: og i det er det en beskyttelse både for oss og familiene. Jeg tenker vi tar i mot kraften og den inderlige intensiteten i foreldrenes budskap og er villige til å bli blåst over ende.

Vi beskytter hverandre og moderere oss så vi ikke blåser familien av banen når vi svarer.

Men det her er vanskelige saker.

D: Jeg husker jeg i et møte ”datt litt ut av nuet”. Jeg lurte på om ungdommen som var med syntes det ble for overveldende med alle voksne. Det er et eksempel på hvor lett vi fagfolk henger oss opp i egne tanker, og hvor bra det er at vi er fler som gjør at feilskjær ikke ødelegger for å finne nerven i det som fortelles.

E: Det er jo noe med fortelleren og fortellingen. Det er alltid spennende.

Vi trenger fortellinger for å bidra med noe. Det er helt avgjørende hva vi, lyttedefelleskapet, får høre. Fortellinger skaper bilder og det er de jeg forholder meg til.

Jeg husker f.eks at en mor skapte tydelige bilder av barnet sitt. Det var ikke bare det at jeg så barnet for meg, jeg kjente det i egen kropp, sperret opp øynene, strakte hals og var nesten på spranget etter barnet. Jeg ble veldig nysgjerrig og innstilt på å hjelpe.

Da er det på en måte lett.

B: men når disse bildene blir vonde eller mangelfulle, tror jeg vi lett begynner å lage våre egne historier om menneskene som sitter foran oss. Vi fyller i der vi synes noe mangler.

Skrekk og gru, sier jeg bare

Det er sårbart det her.

Er det sånn at vi er best når fortellingene slår an??

O: Men må man ikke være kreativ og bruke fantasien i slike situasjoner?

B: Jo, men det blir så lett å glemme at det er nettopp det det er. Fantasier.

Igjen dette med fingerspissfølelsen. Ikke forveksle det vi tror med hvordan det er.

Vi må snakke med forbehold.

Hvis folk lever i kaos og forsøke å fortelle om det,

kan du ikke vente å få presentert klarhet! Å slå fast hvordan det skal være er respektløst og fører ingen sted. Du kan ikke knipse med fingrene og omgjøre noe uforutsigbart til noe forutsigbart!

O: Dere sier dere både lytter og ser. Hva ser dere etter?

A: Jeg ser etter det som beveger seg og meg.

O: Det må du forklare.

A: hvis en mamma sier noe og det samtidig renner en tåre nedover kinnet hennes, tenker jeg at nå skjer det noe betydningsfullt. Eller at hun sier noe og det skaper noe lignende eller en annen kroppsbevegelse hos noen andre. Noe er sårt kanskje, et minne muligens, noe av betydning.

C: Jeg kan feste meg ved små smil, nikk, håndbevegelser eller noe sånt, som tegn på anerkjennelse for noe som sies. Noen ganger kan sukk, blikk, rykk utrykke at en misliker

noe, kjeder seg, er trøtt eller et eller annet. En kan jo ikke vite hva det betyr, men at det betyr noe av betydning for ta det opp.

Noe peker mot den enkelte, noe mot forhold, noe om erfaringer utenom familien.

E: Jeg husker for eksempel godt hvordan mors ene hånd og arm søkte mot barnet og uttrykte for meg; nærhet, trygghet og omsorgen for ”gutten min”.

B: Men jeg forsøker virkelig å ha positive ideer om de menneskene jeg møter.

O: jeg kommer på en episode med Tom Andersen.

Han sa : så snart du møter noen må du legge merke til og feste deg ved noe du liker. Hva som helst. Det kan være hårsveisen, tonefallet , et smykke eller et smilehull. Du må liksom henge den positive innstillingen på noe. Da vet du hvor den er og hvor du skal se om det røyner på.

A: Akkurat, jeg tror familiene og deres gjester kan merke at vi vil dem vel og har gode hensikter.

Jeg tror vi snakker oppmuntrende, positivt og vennlig.

Jeg tror også at om vi fagfolk liker og bryr oss om hverandre smitter det over på familiene.

Jeg tror det er en oversatt del av hva som skal til for å utvikle god samhandling.

Teamfølelse kanskje. En god atmosfære.

E: Fellesskap. Å ikke være aleine

D: Jeg legger vekt på å vise at jeg tror på fortellingen de kommer med.

Jeg vil ikke møte dem med skepsis, men ta imot og godta det som berettes. Det er avgjørende for om vi skal bli troverdige samtalepartnere og noe åpnes eller lukkes.

C: Hvis vi med det utgangspunktet evner å utvide perspektivet på det familien forteller tar de opp tråden. Jeg har inntrykk av at først forteller foreldrene mest om uroen de har for barnet.

Etter refleksjonen tror jeg de lettere tar med seg sjøl og resten av familien i det de forteller. Da skapes nye åpninger. Når flere bryr seg kan den enkelte senke skuldrene litt og bruke energi på å bidra i fellesskapet som skapes.

O: Jeg ser dere ser på klokka. Bare en liten ting.

Kan alle drive slikt arbeid?

Hvordan kan det læres?

B: Det er mulig alle egentlig kan lære det, men jeg er sikker på at svært mange vil vegre seg.

Du må unngå en tradisjonell ekspertrolle, være opptatt av sammenhenger og forhold mellom folk, og du må i alt du gjør vise respekt for den enkelte fortellingen. Du må granske deg selv.

E: Du må like usikkerhet og tåle at du kan drite deg ut. Ha sans for det uforutsigbare.

Det passer ikke for alle.

A: men, vil du lære må du delta, gjøre, skoleres i en praksis.

Du må gjøre det sammen med noen og ha rom for å dele erfaringer med andre underveis.

Veiledning burde følge med og lesing kommer en ikke utenom.

Du kan ikke praktisere felleskap alene.

Det er mulig tida er inne for å lage et utdanningstilbud på en eller annen måte. Kanskje hos oss?

O: Takk for at dere tok dere tida...

De løper.

Jeg rydder

skriver

Det surrer.

Noe mangler i omtalen av refleksjonen.

Noe de ikke sier eller er ordløst.

Jeg prøver varianter av svar på hva kan det være.

Noe samstemt. Lekent.

Trygt. Bilder

Bevegelser og Lyd

under overskriften:

De improviserer!

De er et band

Det er musikk!

De improviserer over familiens melodi.

Det viktige er ikke hva den enkelte gjør

men at stemmene glir inn der musikken krever det

at tonebildet smelter sammen

bevegelser

rytmen

men gjenkjennelig

for de som kom med originalen.

Fortelleren og forskeren

Vi er i det samme rommet, deler de samme inntrykkene men reagerer ulikt. Hva vi ser som subjektivt og objektivt har ikke et endelig svar og det ingen vi kan henvende oss til for å be om fasiten. Egne erfaringer, sosial tilhørighet og selve møtet rammer inn aktiviteten, preger hva som skjer og hva som kommer ut av det.

Forskeren skiller seg ikke fra de andre i møtet.

Vi har alle med oss minner om levd liv og sammenhenger som har formet våre tanker holdninger, følelser og forventninger. Vi har forskjellige måter å uttrykke oss på og ulike repertoar å spille på. De ordflinke og utadvendte stikker seg lettere fram.

Mine sanser er mitt viktigste verktøy i observasjon og datainnsamling.

Det er i utgangspunktet ikke annerledes for de andre i møtet.

Jeg gjør ikke krav på annet enn at jeg i forskningen har bevissthet om disse sammenhengene og ikke forsøker å erobre en posisjon som den som forteller sannheten.

Mens klinikerer haster videre

blir forskeren sittende.

Å forske tvinger meg

til å dvele ved opplevelsen.

La inntrykkene virke.

Følge sporene innover..

se føle høre tenke ..

når noe der ute treffer noe her inne

og drar oppmerksomhetene mot treffpunktene..

Det jeg legger merke til som betydningsfullt.

Akkurat Det, forunderlig.

Jeg ser fiskeørna der den seiler over fjorden,

Speider etter det viktigste

ser det ...

stuper mot havflaten

og setter klørne presist i lakseryggen.

Ingen tilfeldigheter, den vet hva den gjør!

Fortrolig med utfordringen.

Det den legger merke til det som er betydningsfullt.

Jeg antar at du som leser lurere på om

jeg er presis som fiskeørna,
eller forførerisk som tryllekunstneren.

Det har betydning at jeg, både med hodet og hjertet, ble tiltrukket av muligheten for å forske på Familiens møte.

Det er rimelig at betydningen av mine forforståelser er med i vurdering og kritikk av forskningsprosess og konklusjoner. I samtaler om hva jeg driver med, har jeg fått mange kommentarer om å være for nært knyttet til feltet for å være objektivt, at arbeidsmåten min gjør meg suveren og subjektiv i beskrivelsene av det som skjer, og at jeg i sum kan presentere et arbeid med tvilsom verdi.

Slike kommentarer er nyttige. Det er betydningsfullt å drøfte hva som er god forskning og betydningen av det subjektive.

En del av en slik diskusjon handler om å gjøre forskningsprosessen så åpen og gjennomiktig som mulig, redegjøre for valg jeg gjør og synliggjøre forskerens styrende hånd i det hele.

Kunnskap om dette kan gjøre kritikken konkret og nyttig for å utvikle nye forskningsspørsmål og metoder. Derfor er det et poeng å omtale noen erfaringer som kan ha av betydning for det jeg legger merke til og det forskningsprosessen har fått fram i meg. Dette kapittelet er et resultat av undring om forskeren meg.

Chapter 1

*

Reflecting Processes;

Acts of Informing and Forming

YOU CAN BORROW MY EYES, BUT YOU MUST
NOT TAKE THEM AWAY FROM ME!

Tom Andersen

Slik starter 1 kapittel i Steven Friedmans (1995) bok: *The Reflecting Team in Action*. Jeg tiltrekkes av ordene, hver for seg, sammen og hvordan de står i forhold til hverandre. Jeg er ikke helt sikker på om jeg forstår innholdet, likevel vet jeg det er ekte, sant og angår meg.

Jeg bruker ikke lese langsomt. Nå gjør jeg det og tar meg tid til å oversette for å få tempoet ned og forståelsen opp. Det begynner slik.

Min måte å fortelle om opprinnelsen til og utviklingen av reflekterende prosesser har endret seg med årene. I begynnelsen refererte jeg ofte til teorier, som om disse prosessene oppsto fra tenking. Nå ser jeg ikke slik på det. Jeg tenker de heller oppsto ut fra følelser. Jeg var ikke klar over det da vi begynte med det i mars 1985, men nå ser jeg at det var et svar på mitt eget ubehag som terapeut.

Mitt eget ubehag som terapeut!

Setningen svever.

Den leter etter feste i virkelighet og begrep
og oppdager meg.

Mitt ubehag?

Du finner spor av *meg* i denne teksten, i ordvalgene på og mellom linjene.

Å delta Familiens møter og å jobbe med tekst om det har aktivert egne arbeidserfaringer av betydning for det jeg ser, lydene jeg tiltrekkes av, kroppens mottakelighet og det som driver fingrenes bevegelser på tastaturet.

Noe av dette har betydning for det jeg skriver.

Hva da? Er det i det hele tatt mulig at jeg kan se det?

Tom Andersen mente utviklingen av en ny praksis var teoridrevet, men fant etter hvert ut at den var følelsesmotivert.

Han oppdaget seg selv og sine erfaringer og vektla betydningen av at han

« som distriktslege i Nord Norge lærte jeg om vanlige menneskers liv og kroppslige plager.

En spesiell, ny type kunnskap snek seg inn i meg», skriver han

om samarbeidet med fysioterapeut Bulow-Hansen. Det gjorde inntrykk at

«måten hun arbeidet på avgjorde hva hun kunne få kjennskap til og at arbeidsmåten handlet om å være i samarbeid med den andre» (3).

Jeg leser det som svar på Hammarens (2002 s.6)

Når og hvordan lærer man av andres erfaringer?

Når og hvordan endrer vi egne etablerte perspektiv?

Jeg følger sporet om det som ” oppsto ut fra følelser”.

Jeg har bodd og jobbet i samme geografiske område i Nord-Norge nesten hele mitt yrkesliv,

og lært å se verden fra dette stedet.

Jeg lærte at alle mennesker har mange sider, inngår i mange sammenhenger og ikke kan skjæres over en kam. Kontekst, relasjon og tilhørighet ble ord med innhold.

Å oppdage relasjoner som både opphav til og løsning av problem, utfordret medisinerstudiets og helsevesenet innretning mot individ, symptom, diagnose og årsaksforklaringer.

I min yrkespraksis, har det å utforske de to perspektivene, relasjon og individ, alltid skapt utfordringer i forsøk på å forene dem eller prioritere et mer enn det andre.

Jeg finner sporene om denne utforskningen i i små og store tekster, på huskelapper eller som anmerkninger i marginen i en bok eller forelesningsnotat. De dukker opp som betraktninger i dagbøker eller på løse ark jeg glemmer og gjenoppdager. De viser seg i artikler jeg har skrevet og forelesninger jeg har holdt.

Jeg trodde de lå i ro. Men nei, de dukket opp i forskningsprosessen og hadde noe på hjertet.

De sa bare fra om at de var med, men tegnet aldri forbindelseslinjene.

Men jeg aner det og kan fortelle for å antyde noe om det.

Barbro Smeds (2006) er dramatiker. Hun omtaler (s.159) aning som betydningsfullt i en tidlig fase i skapende arbeid.

Aning er en medvetenhetsakt, något hender i mig. Jag kopplar plötsligt ihop några saker som tidigare inte har hängt i hop, och de ger mening åt varandra. Jag får en obestämd aning. ..

Aningen producerar i det fortsatta förloppet hela tiden igenkänningar. Jag känner igen – detta har med min aning att göra.

Jeg aner det.

På en liten lapp gjenkjenner jeg håndskrifta mi

Hun kom innom.

Jeg har fått lungekreft, sa hun,

Jeg som aldri har røkt.

Jeg hostet i et halvt år,

vandret hele tiden i legelabyrinten.

Det går nok over, sa de.

Da de til slutt fant en

*4,5 cm stor kul i den ene lungen,
sa de ingen ting.*

Møter er følelser. De finnes i setninger som dette og begrunner et større spørsmål: Hvorfor hører vi ikke ordentlig etter? Det er kort vei herfra til Familiens møte.

Spørsmålet gjentas som ekko i fortellingen «Kanskje verre» og i setningen «tull å bli henvist for å bli avvist». Nye gjenkjenninger:

Seeberger (2013 s 104) anslår at (1990) 15% av diagnosene er feilaktige. Det er ikke fordi legene mangler medisinske kunnskaper. Det henger sammen med mangler i lege-pasientforholdet og særlig det at legene, som så mange andre, er for raske.

Torsdag

lå du kvalm og tårevåt i senga og kjempet med forestillingene sykehuset ga deg om snarlig død og noen dager på sykehjem.

Du var redd og følte deg tråkka på og hånet.

Du skal være hjemme, sa familien.

Selvfølgelig skal du det, sa jeg på sykebesøket, og la til:

Du skal ikke ha smerter og du kan ringe meg når som helst.

Søndag

satt du i sofaen og ligna deg sjøl.

Du fortalte om sovemønsteret ditt. I seng klokka 20 og opp klokka 5.

Sykehuset trodde det var kreft og sykehus som skapte rytmen.

Derfor mente de medisin og sykehjem var et godt svar.

Så feil kan DE ta.

Hvorfor hører de ikke etter?

Hvorfor spør de ikke og snakker med de nærmeste?

Spørsmålene har vært en del av meg i årevis.

De har levd i små historier.

De er små kraftverk.

”Hvordan kan fagfolk i helse og sosialsektoren i kommunene best utnytte hverandres kunnskap, gjøre fornuftige arbeidsfordelinger og samordne sitt arbeid overfor felles

pasienter»? Det var problemstillingen i et samarbeidsprosjekt fysioterapeut Sætrang, helsesøster Ingvaldsen og jeg skrev om i Utposten i 1984.

Under overskriften «men sammen så» svarte vi: snakke sammen, ha seminar sammen, skoleres sammen og anga fem grunner for å komme sammen. Vi viste til vårt eksempel, en kortfattet handlingsplan om måten vi ville samarbeide med familier med funksjonshemmede barn. Det var 30 år før samhandlingsreformen. Det ble en dobbel erfaring, et eksempel på gleden i å få det til og fortvilelsen over at kommuneledelsen la det ned fordi de mente det tok for mye tid og gikk ut over viktigere arbeid.

Hva kunne det ført til?

Det spørsmålet har fulgt meg siden da. Det er det samme spørsmålet jeg har med meg i forskningen om Familiens møte.

Ni år gammel ble han vitne til at kreften forandret og fortærte faren. I tur og orden ble det slutt på båtturene på fjorden, snekringen på hobbyrommet og felles strev med matematikkoppgaver. Farens god humør forsvant gradvis; han visnet bort og gled inn i en annen verden utenfor rekkevidde. Etter et snaut år var han død.

Jeg møtte barnet på kontoret, hjemme, forsøkte å snakke med ham alene og sammen med familien. Det var vondt å innse at jeg mislyktes.

Det ble tema i teamet på jobben. Vi delte lignende historier om tap og sorg hos barn og spurte etter en stund: kan sorggruppe for barn være egnet?

Dette var i en tid da det var vanlig at sørgende voksne møttes, mens barnegrupper var ukjent.

Vi spurte sju barn i alderen 9-11 år:

*Kan du tenke deg å møte en gutt på din alder
som har en mamma eller pappa som er død?*

Alle sa JA. Ingen nølte.

Sammen med foreldre og lærere laget vi prosjektet vi kalte Bak Nordlyset. Tittelen gjenspeilte undringen om de store, betydningsfulle og skiftende sammenhenger i tilværelsen.

Vi var fire voksne.

Vi fulgte ei temaliste, luftet det i samtale rundt et bord, før vi fraktet det ned på gulvet eller bort til veggen for videre behandling med maling, kullstifter, leire og annet materiale. Vi dro på overnattingsturer til helsesportsenteret og var aktive med hundekjøring, i ballspill og i bassenget. Vi laget mat, gikk på restaurant og inviterte gjester.

Vi filmet det meste og fikk støtte til å klippe det sammen til en kortfilm. Vi fikk lov til å vise den til mange.

Barna fylte kunstforeningens lokaler med det de skapte. 400 besøkte utstillingen.

Det ble reportasje i TV, radio og oppslag i mange aviser.

Barna lærte av hverandre.

Det var det viktigste.

Vi la til rette for at de kunne utvikle fortellinger de kunne bruke når noen for eksempel spurte: hvor er din pappa?

Jeg lærte at vi var scenearbeidere.

Det er ikke vi som skal vise oss fram.

I mitt sterkeste minne sitter jeg på gulvet i møterommet. Barna står ved siden av hverandre og maler sorgen sin på et stort ark spent over en hel vegg. Bachs Ave Maria fyller rommet.

De er selvgående. De bare gjør det.

Jeg får fortsatt tårer i øynene når jeg ser maleriet framfor meg.

” Bak Nordlyset” er min kilde for å vite og si :

Når samtaler oppstår fra ubehag og rådvillhet kan de utløse kreativitet og samarbeid med uante muligheter. Dristighet og gode ideer trives best i felleskap, enten du er et sørgende barn eller tilhører en fagprofesjon. Språk er mye mer enn ord.

Jeg kan se Nordlyset fra Familiens møte og jeg kan se Familiens møte bak Nordlyset.

Et annet lokalt forankret prosjektarbeid oppsto etter at nettverk og alle faginstanser oppsummerte at det ikke fantes flere hjelpetilbud til en ungdom. Jeg skrev om det (1990).

Prosjektets ambisjon:

Ved å skape nye forutsetninger i lokalsamfunn og hjelpeapparat kan en ”belastet problemungdom” utvikle sine evner, styrke sin uavhengighet og oppnå sine mål.

To prosjektmedarbeidere, en vernepleier og en bilmekaniker, hadde den daglige kontakten med ungdommen. Arbeidet ble forankret i den lokale barnevernstjenesten. Jeg var hans lege.

Jeg møtte de tre ansatte hver annen uke for å drøfte erfaringer, og deltok i månedlige veiledningsmøter med to medarbeidere fra Barne og ungdomspsykiatrien.

I tre år.

Ting tar tid, og må det.

Det lærte jeg.

Det gjør meg skeptisk til oppfølgingsstudier som skal måle endringer etter svært kort tid, og beskrive kjapt et resultatet med et all.

Et år etter at prosjektet ble avsluttet besøkte jeg ham i leiligheten med kaffe, kjeks og videokamera. Han så tilbake, beskrev, tenkte høyt, overveide og lærte bort.

Alt han sa og mine anstrengelser for å lage en troverdig artikkel av det, ga meg innsikter som sitter i ryggmargen. Jeg skrev til slutt

vi la bak oss en epoke og gjorde erfaringene til historie. Jeg forlot min tidligere rolle som behandler, og nærmet meg en posisjon som sambygding og medmenneske. Det ga åpning for å bygge en senere kontakt på et nytt grunnlag.

”Nå står jeg for noe” sa han. Jeg brukte det som overskrift i artikkelen.

Den setningen er en lang fortelling for meg, selv om det er lenge siden.

Jeg hører den ennå.

Jeg ønsker at fler skal si det.

Kan det skje her? spør jeg automatisk i møte med hjelpetjenester.

Den vrir noen ganger på seg og blir til et spørsmål med pekefinger

Står du for noe ?

En kan ikke kritisere andre uten å være sjølkritisk.

Det er vel kjerna i begrepet forforståelse?

Det var nok derfor noe traff meg da jeg leste følgende i innledningen side xxvi i Jim Wilsons bok (2017):

Kjenner jeg igjen meg sjøl i det jeg gjør?

Dette spørsmålet kommer

hver morgen når

jeg går inn porten

til jobben på

på sykehuset.(4)

Akkurat.

Kjenne igjen seg sjøl.

Gjør jeg ikke det kjenner vel ikke andre meg heller?

Refleksjoner og analyse

Er noe mye viktigere enn noen annet eller henger alt sammen ... ?

Jeg har presentert 6 fortellinger for å beskrive praksiser og invitere til refleksjoner over spørsmålene

hva kjennetegner samarbeidet i Familiens møte

hva kan det føre til ?

Innledningsvis i dette kapittelet reflekterer jeg om den forskningsmessige kvaliteten på arbeidet.

I drøftingen som følger, holder jeg fast i fortelling som hovedsak og «kontakter» flere teoretikere for å utdype forståelsen for og betydning av det å fortelle.

Jeg har fortellingene som utgangspunkt for å diskutere samarbeidstema, særlig med forskerne Huxham og Vangen.

Jeg drøfter sammenhengen mellom Familiens møte og Fellesfaktorer, og spør om «systemisk humanisme» er egnet som begrep for mye av det som kjennetegner Familiens møte.

Jeg utdypet ikke vesentlige teoretiske perspektiv som systemtenking, sosialkonstruktivisme og familierapi, utover det jeg har nevnt innledningsvis.

Troverdig og gyldig?

Har jeg undersøkt det jeg påstår og har jeg gjort det og framstilt det på en etterrettelig måte?

I undersøkelsen har jeg valgt en kvalitativ tilnærming for å *beskrive det jeg selv kan observere* i tråd med teori som

- «Forskningsspørsmål som kan peke mot kvalitativ metode, begynner gjerne med hva eller hvordan, der formålet er å beskrive» (Ringdal, 2014, s. 24).
- «Å forholde seg til noen med kvalitativ forskningsmetode innebærer at forskeren prøver å gå direkte løs på samhandling/ samspill mellom mennesker » (Wadel, 2014, s. 83).

Jeg har deltatt, samlet inntrykk, bearbeidet dem og framstilt dem i fortellinger. Fortellingen er delt med alle som deltok og utviklet videre etter tilbakemeldinger. Denne prosedyren har vært gjennomført to ganger, og de endelige fortellingen presenteres i oppgaven.

Thagaard (2003 s.178) mener «prinsippet om subjektivitet i kvalitative studier gjør at troverdighet ikke kan knyttes til fastlagte kriterier. Derfor må forskeren utføre arbeidet på en

tillitsvekkende måte, og «argumentere for troverdighet ved å redegjøre for hvordan dataene er blitt utviklet i løpet av forskningsprosessen». Dataene bygger på at jeg har vært til stede, delt tekstene jeg har laget om deltagelsen med alle involverte, tatt med kommentarer i videre arbeid med tekst, fått aksept for innholdet og presentert stoffet med ønske om å skrive med de ord og følelser som ble brukt. Troverdigheten ligger i denne måten det er gjort på og i tilliten til at jeg har gjort det jeg sier. Men jeg har selvfølgelig hatt en ledende rolle i å velge tema. Derfor har jeg også forsøkt å beskrive noen mulige sammenhenger mellom mine erfaringer og det jeg fester meg med.

Det skjer mye i et møte av både verbal og nonverbal art. Jeg har prioritert noe før noe annet, gjort valg og utelatt forhold av interesse. Andre kan ha unnlatt å ta opp tema, og blant de som ikke har meldt noe tilbake skjuler det seg sikkert viktige erfaringer. Alle har fått mine fortellinger om møtene, men det å gi tilbakemeldinger har vært en frivillig sak. Slik måtte det være for å kunne gjøre studien. Deltagelsen er på linje med det som er vanlig uansett metode.

Arbeidsformen har sikret at flere har delt inntrykk fra samme møtet. Det har bidratt til å nyansere beskrivelsene og forhindre ensidighet og skråsikkerhet. Jeg mener dette i sum gir høy grad av troverdighet. Det å dele informasjon underveis har også betydd at flere har bidratt i tolkningen av det. Det «kollektive» i prosessen er det som bidrar til troverdighet, gyldighet og anvendbarhet.

Hoagwood et al.(2010, s.164) er opptatt av forskningens eksterne validitet. De bruker begrepet som en kritikk av universitetsforskningens opptatthet av intern validitet, metodenes gyldighet, og overser betydningen av at problemstillinger og funn må utvikles i og for praksis, i samarbeid med praktikere for å få betydning. Ekstern validitet sikres i samarbeid med praktikere i alle faser av forskningen for at den skal bli fornuftig, gjennomførbar, praktisk handterbar og bærekraftig (sensible, feasible, palatable, sustainable).

Dette forskningsprosjektet er utviklet og gjennomført i tråd med disse perspektivene og med ønske om å inspirere til videre lokalt forankret forskning. Prosjektet bør derfor ha høy ekstern validitet.

Forskningsspørsmålene har ikke få svar

Derfor må også det å beskrive og forstå praksisen inneholde mange perspektiv.

Jeg forsøker å ivareta det og i tillegg lage forbindelser mellom perspektivene for å skape en Følelse av klangbildet i Familiens møte.

Når deler søker helhet.

Det som oppstår når tonene passer sammen,

eller ikke gjør det.

På foreslo tidligere å bruke de to begrepene likhet og særegenhet som veivisere inn i praksisen. Jeg tar opp tråden.

Om likhet

Cato Wadel (2014, s. 87) forteller om et forskningsprosjekt om fotball. Han finner opp observatøren Bob, en amerikaner som aldri har vært borti fotball og lar ham beskrive det han ser under en fotballkamp. Han beskriver 22 mennesker som springer ut på gresset, 10 kledd i rødt, 10 i blått og 2 i grønt. Deretter kommer tre svartkledde menn inn og to av dem bærer små flagg. En av dem har en fløyte.

Han fortsetter framstillingen på denne måten, i en rent beskrivende stil. Alt er korrekt.

Wadel kaller det naiv observasjon.

Jeg lar Bob observere et Familiens møte.

Det er fem mennesker i rommet når tre andre kommer inn. Det håndhilses på en måte som tyder på at de ikke kjenner hverandre. De nyankomne setter seg på den ene siden av bordet midt i rommet, de andre på motsatt side. En sitter på hjørnet for seg selv.

Personen på hjørnet sier noe, peker, nikker og avslutter med å peke retning de som sist kom inn. De tar ordet, snakker av og til sammen, ofte mest en. Jeg ser sjelden smil, en del tårer, små kroppsbevegelser, men mer ro enn uro. Jeg forstår ikke hva de sier.

De som ikke snakker er tause og ganske ubevegelige.

Etter en god stund stopper praten.

Alle ser opp.

Jeg lurar på om noe skal skje.

De på den andre siden av bordet begynner å snakke sammen.

De ser bare på hverandre, mens de som var ferdigsnakket ser på de som nå snakker.

Det ligner på det som skjedde i første runde.

Etter tre kvarter eller så, stopper de og lar den første gruppen prate igjen.

Det fortsetter på samme måte fra den ene til den andre siden av bordet.

Etter hvert snakkes det over bordet.

Ordet beveger seg fra den ene til den andre.

Den som sitter ved enden blir etter hvert mer og mer aktiv og på et tidspunkt beholder vedkommende ordet en god stund.

Når hun er ferdig er det slutt.

Alle reiser seg, smiler, hilser og går.

Det drikkes en del kaffe, te eller saft underveis.

Hele møtet tar som regel mer enn en time.

Bob deltar i flere møter og rapporterer

Det skjer det samme hver gang! Det ser helt likt ut!

Denne øvelsen - å bare se – tydeliggjør karakteristiske kjennetegn ved hva de gjør i Familiens møte, på samme måte som skildringen av fotballkampen var korrekt.

En sammenfatning av Bobs beskrivelse kan være:

Det snakkes -- på en bestemt måte.

Er det nok?

Wadel kommenterer:

Hvis vi med forskning mener å gå ut over det folk allerede vet, må våre observasjoner *tilføye* noe til den beskrivelsen folk selv kan gi.... Det vi til enhver tid *ser* (observerer) er *ikke* det vi *ser etter*.

I den naive observasjonen beskrives møtestrukturen.

Den er tydelig, streng og særpreget.

Den forklarer ikke noe, men peker mot spørsmålet:

Hva hensikten er med å gjennomføre møtet på denne måten?

Først en digresjon.

Bob undret seg over en del av fagfolkernes væremåte i møtet.

Rett som det er, kunne han si, virker det som om de fleste som ikke snakker, fester blikket et eller annet vilkårlig i sted rommet eller vender det innover slik at øynene virker tomme.

Hva i all verden var det tegn på?

De arbeider, kunne jeg si, det er tegn på at de konsentrerer seg.

Hva er de konsentrerer seg om?

De forsøker å forstå.

Hva da?

Hvordan?

Familiens møte begynner

alltid

med at familien snakker

*først og uforstyrret
om det de er
urolige for.*

Dette er det særegne, og likt hver gang.
Selve anslaget.
Det som gir bevegelse
og skaper klangbildet.
Familiene er forberedt på øyeblikket.
Det de sier vil bli vennlig mottatt.
Fagfolk har taleforbud.
Sitter for seg selv,
får ingen forhåndsinformasjon om familien
og skal konsentrere seg om å se og lytte,
være lyttfellesskap
Det er regi.
Måten det gjøres på er
middelet for å oppnå målet om *frihet til å fortelle*.

*Familiens møte fortsetter
alltid
med at fagfolkene snakker
sammen og uforstyrret
om det familien har sagt de er
urolige for.*

Dette er også særegent.
Responsen.
Det som forener
Mot og Håp,
Fortsettelsen
Når fagfolk snakker sammen
snakker de bare ut fra det
som er sagt og vist,

egne reaksjoner,

erfaringer og skjønn.

De «inviterer til tankeeksperiment» (Rødseth s. 57)

lar familien henge seg på

som i en vandrehistorie.

Jeg summerer det opp i følgende kjennetegn:

Familiens møte utvikler seg med

fortellerne og i fortellingene,

i det Rødseth (s. 45) kaller

en dialogisk struktur.

Alle møter har en konklusjon.

Det markerer slutten på Familiens møte og begynnelse på noe nytt.

Det er et felles kjennetegn ved virksomheten.

Noen av likhetstrekkene kan oppsummeres kort i fem punkter

- Dialogisk struktur
- Lyttefellesskap
- Fortellerne og fortellingenes avgjørende betydning
- Forpliktende konklusjon
- Væremåten

Men den dialogiske strukturen er bare middelet, betingelsen for at alle kan se, høre, respektere og fullt ut konsentrere seg om

Særegenhet

De fire fortellingene er enestående.

De har ulike plot, en egen fortellermåte, skaper inntrykk, utløser reaksjoner og er alltid i bevegelse. Det er nærhet, der og da, intenst og fylt av avgjørende øyeblikk.

En av fagpersonene beskriver det å delta i Familiens møte som å «holde pusten, se hva som skjer, og så puste ut igjen! Det er et mentalt krafttak».

Det er overraskelsen når far sier, «vi er kommet langt men det er lenger å gå».

Det er den medrivende fortelleren, tårene og gledene.

Alt som må tas på sparket.

Disse beskrivelsene summerer seg opp i fagfolkernes holdning og ambisjon:

Det er slik det skal være.

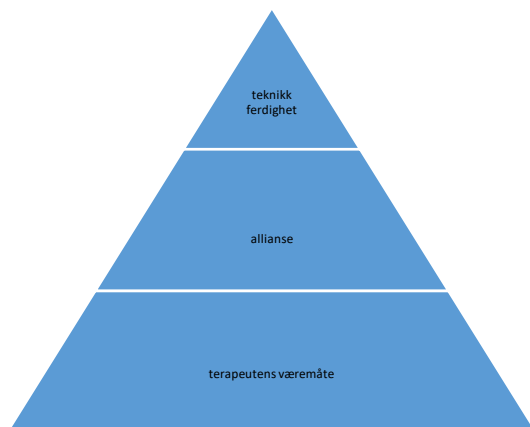
Det høres som en selvfølge.

Det er det ikke.

I Familiens møte ivaretas families egenart i tråd med Seikkulas perspektiv om å ha «respekt for annerledesheten i øyeblikket». Hva er det som da er betydningsfullt? Hva slags kunnskap etterspørres ?

Jeg oppsøker Fife et al. (2015) for å besøke og finne ut mer om å

Å bevege seg i pyramiden

Forfatterne viser til forskning som anslår at teknikk og ferdigheter forklarer mellom 5 og 15 % av variasjonen i effekt av behandling. Alliansen, kvaliteten på og styrken av samarbeidet mellom klient og terapeut, forklarer omkring 30%. Dette tallet er hentet fra en metaanalyse av 90 klinisk studier om forholdet mellom allianse og utbytte av terapi.

Den terapeutiske alliansen bygges og styrkes ved at terapeuten blant annet er « fleksibel, respektfull, til å stole på, trygg, interessert, bekreftende, avslappet og åpen» (s. 24).

Forfatterne mener det personlige har stor betydning, og hevder at det å etablere en genuin relasjon med en klient har like lite med ferdigheter å gjøre som det å inngå i et romantisk forhold.

De går i rette med ideer om at terapeutens væremåte følger av terapimodell og vektlegger forhold som det å være seg sjøl (autentisk), vise interesse, omsorg og menneskelighet.

De sammenfatter synspunktene i en lang rekke spørsmål de mener terapeuter bør stille seg sjøl. Noen eksempler:

Hvordan er min kontakt med klientene?

Hva føler jeg for dem?

Hvordan ser jeg på dem - som objekt eller virkelige mennesker?

Er klientenes behov like viktige som mine?

Prøver jeg å få samtalene til å passe meg og setter egne behov foran klientens?

Kan jeg bli så opptatt av egne reaksjoner at det går ut over forholdet til klienten?

Denne type spørsmål oppfatter jeg som viktige og hverdagslige for fagfolkene i Familiens møte.

Jeg kjenner dem igjen fra fortellingen samtalen, i ytringer som

- det er mange måter å lytte på. Du kan overta det du hører og forvandle det så det passer i ditt eget bilde.
- Det er ikke lekende lett for meg det her. Det er skjørt.
- Vi må gjøres oss fortjent til å få familiens tillit.
- Vi skal ikke dytte på noen våre ideer.
- Folk kommer frivillig, vi må ikke påføre dem noe som blir urimelig eller ubegripelig.

Jeg ser Familiens møte som en bevegelse fra bunnen av i den terapeutiske pyramiden. Familie og fagfolk møtes, viser seg for hverandre, prøver ord og uttrykk, finner noe som forener, merker det, senker skuldrene, oppdager veier å gå, bygger broer og skaper bevegelser hit og dit, fram og tilbake, men oppover? Er det ikke det som skjer i fortellingen vi er kommet langt men det er lenger å gå? Crew var ble stikkord for å beskrive den gode flyten i det første møtet og den gleden i manøvrere godt i felleskap.

Det skapes samarbeid for å innta pyramidens topp for å undersøke om akkurat det denne familien har behov for finnes der. Fagfolkene i møtet har ulik kompetanse, representerer forskjellige etater og har mandat for å gjøre avtaler med familiene. Det gir frihet i samtalen om veien videre enten det dreier seg om utredning i spesialisthelsetjenesten Bup eller spesialpedagogisk kartlegging i Ppt, familierettede tiltak, støtteordninger, kursing eller samarbeidsrettede tiltak.

De kan utvide leteområdet ved å invitere gjester med kompetanse fra pedagogikk eller medisin, veiledning eller forebygging. Familiens møte har mulighet og myndighet, og kan være en avklarende og forpliktende hendelse.

Ingen møter er like og alle familier særegne.
De leter etter det som passer.
De passer på hverandre. De er sammen om det.

Har du tid til å høre

Fellesfaktorer er ord om noe aktivt,
måtene familien og fortellingene deres tas imot og behandles.

Et kjennetegn:

Tiden tas på alvor. Den får være i fred.

Familiene tilbys langsom tid for å berette, skape bilder, lage tidslinjer, vise tvil og fortvilelse,
dele følelser.

Det er muntlig. Forberedt, men det blir
akkurat det som blir akkurat der og da.

Det er ikke en hverdagslig hendelse og fortelle om egen, særegen uro.

De hører seg selv.

Det gjorde inntrykk på meg.

Alene med en kaffekopp etter et av møtene skrev jeg.....

Det særegne

Det er

Beskjeden(t)

Ser seg rundt mange ganger

Biter seg i tunga

Tenker seg om

Omtenksomt!

Før det våger å hoppe i det.

Hvis du vil møte det

Kan du ikke være utålmodig

Forsvinne i ditt eget eller sukke.

Du kan ikke være doktor som avbryter etter 23 sekund,
eller sitte klar med spørreskjema når et menneske hopper i det.

Forslag:

Hendene i fanget, hevet hode og ørene på stilker.

Hva må man kunne?

Familiens møte er en ubeskyttet samtale.

En av de faste teammedlemmene beskriver det

«som å holde pusten,

se hva som skjer,

og så puste ut igjen--

Det er et mentalt krafttak».

En annen legger til

«.. dette med fingerspissfølelsen.

Ikke forveksle det vi tror med hvordan det er.

Vi må snakke med forbehold».

Disse beskrivelsene er forenlige med et ønske om å møte familier med en væremåte som er alliansebyggende (fellesfaktorene).

Å forsøke å si noe som passer, på rett tidspunkt og på en forståelig måte forutsetter frihet, tillit, toleranse og fingerspissfølelse for eget og andres bidrag.

Hva kjennetegner denne kunnskapen og hvordan tilegner en seg den?

Svarevne

Kunnskapen som kreves i Familiens møte er av praktisk art og vises i det å handle hensiktsmessig og klokt. Lindseth (2015) innfører *svarevne* som et egnet samlebegrep for å beskrive det. Det inkluderer erfaring, innsikt, klokskap, oppdatert fagkunnskap og ferdigheter. Han gir også kroppslige, emosjonelle og språkmessige forhold betydning.

Svarevne er knyttet til praksis og må ses, pleies og utvikles med det for øyet. Den er fleksibel, respekterer og tilpasser seg den aktuelle konteksten.

Han knytter svarevne til all erfaring om det han kaller ”vår måte å være i verden på”.

Han nedtoner skillet mellom en privat og en faglige væremåte. Det personlige knyttes til evne til sjølkritikk og mottakelighet for andres oppfatninger. Svarevne kan ses som en kortfattet filosofisk og etisk grunnforståelse for å møte mennesker uansett situasjon og et ønske om å oppheve skillet mellom teori og praksis.

Lindseth (2017) utdyper denne forståelsen ved å si at det ikke alltid handler om å «ha et svar på rede hånd», men kan dreie seg om å « stille de riktige spørsmålene, om ikke å være for rask, kjenne etter eller tvile». Den er ikke en «enhetlig evne vi kan øve opp, det er ikke en ferdighet, slik som evnen til å sykle. Kunnskap er svarevne og kunnskap er av mange slag».

Jeg finner berøringspunkter mellom fellesfaktorer og svarevne. Fellesfaktorene beskriver det mest betydningsfulle når fagfolk møter hjelpsøkende. Svarevne gir innsikt i hva som kreves av hjelperen. Svarevnen må vises i væremåte og alliansebygging.

Svarevne gir raskt mening for å betrakte en samtale mellom klient og terapeut. Det er et toveisforhold. I Familiens møte deltar kanskje 10. Familiens fortelling er hovedsak og utgangspunkt for å svare, men alle berøres av det kollegaer sier og må også forholde seg til det. Det kan dreie seg om å bidra til å skape flyt i samtalen, sammenheng i synspunktene og interesse for prosessen. Det kreves tilpasningsevne og forpliktelse overfor felleskapet og det en av dem beskriver: «Skal du jobbe sånn må du lære deg å vente til du får mulighet for å si noe. Tålmodighet. Timing! Skjerping». En ungdom kalte det å bidra med «supplerende tanka».

Et poeng ved at flere fagfolk deltar i møtet er at familier skal få ideer fra ulike fagfelt og institusjoner. Svarevnen innebærer også å synliggjøre egne faglige perspektiv og mulighetene i egen organisasjon. Det er forpliktene tale med tilbud om oppfølgende samtale om det gir mening. Det er, slik jeg oppfatter det, et sentral tanke at en i møtet leter etter det som er gode svar for familien uansett om det av medisinsk art, spesialpedagogisk, familieterapeutisk eller hjelp til selvhjelp.

Det gir mening å plassere den individuelle svarevnen i et større faglig felleskap. En kollega, i fortellingen samtalen, ble irritert og kjente lyst til å buse ut med «glem den dusten». Hun gjorde det ikke. Hun beskriver det som befriende å kunne ta en «time out» og besinne seg mens kollegaene ivaretok samtalene. En annen omtaler «det å dette ut av nuet» og bli hengende fast i egne tanker. Hun oppsummerer «det er bra at vi er flere, som gjør at feilskjær ikke ødelegger for å finne nerven i det som fortelles». Eksemplene viser at det å tie, vente og avklare egne «forstyrrelser» uttrykker en svarevne som får plass og verdsettes i et felleskap. I et samkjørt team, som Familiens møte, kan «*summen av svarevner – kollektivets svarevne*», være et egnet uttrykk for beskrive det som gir samarbeidet styrke og kvalitet.

I fortellingen vi er kommet langt, men det er lenger å gå, forholder alle seg til alle. En følger etter en annen med utfyllende ideer og forslag, forplikter seg til å følge opp og bidrar til at samtalen glir uanstrengt fram til konklusjon og fars oppsummering «reint trivelig».

Konklusjonen kan forstås som summen av svarevner, men det mangler et begrep om prosessen fram til den. Hva er det som gjøre at «samtalen glir uanstrengt»?

Svaret kan være tilpasningsevne. Begrepet rommer både aktivitet og en etisk holdning. Det

kan vises som evne til å manøvrere på en smidig måte med respekt for de andre som likeverdige i deltagere.

Lindset (2017) beskriver at to former for fornuft; orienteringskunnskap og faktakunnskap (s. 27) har eksistert til alle tider. Orienteringskunnskap er evne til å «finne fram i livet» og «skjelne mellom gode og mindre gode alternativer for forståelse og handling». Han beskriver dens kilde som erfaringer fra «delaktighet i livets virksomheter». Faktakunnskapen er av en annen sort, og utvikles av de han omtaler som «iaktagere av verden». Iakttagelsen ledes av «tanken om fornuft som rett forestilling». Disse avdekkes ved at utforskningen «plasseres utenfor bevisstheten» og gjøres objektiv med vitenskapelige instrument.

Disse kunnskapsformene har levd side om side i århundrer. Det skjedde, i følge Lindseth, et skifte i renessansen da faktakunnskap ble moderne og inntok den dominerende posisjonen den har hatt til nå. Han hevder, slik jeg oppfatter ham, at denne rollen nå utfordres. Det er behov for relevant kunnskap fra «forskning i praksis for praksis». Faktaforskere må bidra og kan ikke lenger fortsette frikoblet fra praksis.

Familiens møte kan ses som en praksis der orienteringskunnskap, «å finne fram i livet» vektlegges. Det betyr ikke at faktakunnskap overses. Dette perspektivet gir begrunnelsene for at to av de omtalte sakene i denne oppgaven fører til utredninger ved Bup. Det tyder på at en i Familiens møte kan ivareta begge kunnskapstradisjoner og la konklusjonene vokse fram i møtet mellom familie og fagfolk.

Hvordan skjer det?

Jeg ser *orienteringskunnskap* som et egnet felles stikkord for å møtes og lete etter muligheter. Det bringer dem inn i *fellesfaktorenes* pyramide der væremåte og felleskap skaper betingelsene for å se og prøve ideer, og *svarevnene* (inkluderte evne til å tenke høyt og lage spørsmål) bidrar til klargjøring og beslutning. Når konklusjonene følger av denne prosessen får de tyngde og troverdighet. Da blir det utredning i Bup, hjemmebesøk som i fortellingen «tårer», og flere går sammen med familien i «vi er kommet lang langt, men det er lenger å gå». Faktakunnskapen hentes inn fordi nytten av den begrunnes og etterspørres. Den er ikke utgangspunktet for samtalen, styrer ikke forløpet men er med som mulighet hele veien fra begynnelse til avslutning og konklusjon.

Jeg tenker at erfaringene og fortellingene fra Familiens møte gir mening til teoriene om orienteringsevne, svarevne (kollektivets) og fellesfaktorer og forbinder dem med praksis.

I fortellingen tårer oppsummerer familiemedlemmer noen erfaringer fra Familiens møte som kan underbygge dette.

«Det var ikke angrep på tanka men supplerende tanka».

«Når teamet snakka seg i mella fikk vi høre ka andre tenk - og det bidro til at en sjøl tenkt både nytt og annerledes».

«Vi brukte å gruble hver for oss. Nå kan vi si det som det e og løyse problem i lag.

Om en går for seg sjøl med bekymringer går en seg fort fast»!

Verdien av fortellinger

Familiens møte tilhører den lange historien om menneskets behov for å fortelle, lytte og lære av hverandre, bevare felleskap og samle kollektive minner. Å fortelle handler om å skape og formidle mening. Det er en grunnleggende aktivitet for mennesket.

Bachthn (1997) beskriver at en konkret ytring alltid bare er en enkelt lenke i en kjede av tale-kommunikasjon. Den er både et svar på noe og har en adressat. Den er alltid ” fyllt av dialogiske overtoner”. Uten å ta hensyn til sammenhengene, går det ikke an å forstå ytringen fullt ut. Vår egen tanke fødes og formes i en prosess av samspill og kamp med andres tanker, og gjenspeiles i måten vi uttrykker oss på.

Fortellingen tilhører fellesskapet og formes av det. *En* historie peker mot en ny, fortsetter, søker og møter kanskje ...

//Kabbo var Sjaman blant Buskmennene i Sør Afrika på slutten av 1800 tallet. Han forsto at folket hans var i ferd med å bli utryddet og at språket deres, Xam ville forsvinne. Men, sa han, historiene våre kan leve videre. Den tyske forskeren Wilhelm Blake og hans svigerdatter Lucy Lloyd fikk muligheten til å forske på Buskfolkets språk og kultur. De inngikk en avtale med myndighetene om at 28 fengslede Buskmenn ble overført til deres omsorg mot at de skulle fortelle folkets historier. I perioden 1870 til 1884 samarbeidet straffanger og forskere. Det resulterte i 12000 håndskrevne notat om fortellere og fortellinger. Historiene fører oss til 30-40000 år tilbake i tid og bidrar blant annet til å kaste lys over den tidlige grottekunsten. Det fortelles om ”tankestrengene” som gir bevissthet og forbinder oss med livet. Ødelegges de hører vi ikke strengenes vibrasjoner og sjamanen kan ikke lenger snakke med regnet. Kan vi ikke høre tankestrengens sang i skyene tømmes vårt liv på innhold.

Lars Berg (2012) beskriver side 93 at folket og språket er borte, men likevel er de fordi

En berättning er som vinden, den kan komma mycket långt bortifrån, men vi känner den ändå tydligt.

Aristoteles

Vi kan også kjenne vinden fra Aristoteles (384-322f.Kr.)

Thomas Koppfeldt (2006) følger hans ideer om fortellingens dynamikk i undervisning

Det som står sentralt hos Aristoteles er hans begrep Mythos - som nå ofte forstås som narrativt forløp: en avsluttet helhetshandling av et visst omfang. En helhet er det som har en begynnelse, en midt og en slutt.

Koppfeldt lar elevene reflektere over egne arbeid med hjelp av faseinndelingen, men nyanserer innholdet i begynnelse, midt og slutt som

Ubalanse
anstrengelsene for å gjenopprette balanse
ro.

eller

spørsmål

søken etter svar

svar.

eller

Et bilde- hva er det jeg ser og hvorfor

Visuell aktivitet

Noe visuelt har hendt

eller

Hva er dette?

Søken

Det er dette.

Det gir mening å beskrive Familiens møte som en helhet i tråd med Aristoteles begrep Mythos.

Fortellinger har alltid en start og en konklusjon.

Det varierer når midtsfasen begynner og slutter.

Refleksjonen kan tilhøre både startfasen og midten.

Samskaping kan være midtfasens nøkkelord slik Susann Rødseth anvender det.

Aristoteles leder oppmerksomheten mot *overgangene* i et forløp og spørsmålet:

når og hvordan oppstår noe betydningsfullt, kanskje vendepunkt?

Noe må endre seg for at fortellingen kan bevege seg gjennom fasene.

Familiens møte kan ses som forsøk på å skape flyt.

Men tidsforløpet sier Aristoteles ikke noe om.

Alle fortellingene om Familiens møte kan ses som *en* hendelse. Det er alltid en avsluttet foreteelse og det er alltid en konklusjon som peker mot en fortsettelse. Denne fortsettelsen

skapes i møtet men er ikke en del av det. I halvparten av sakene starter det nye når familiene tas i mot hos Bup.

Det er også mulig å se at fortellingen ”føtter`n bare fær” omhandler hele perioden fra det første møtet til og med møte to etter et halvt år.

Det endrer fortellingen og forholdet mellom fasene og forlenger midtfasen til også å ha med oppfølgingen. Da kan sluttfasen omhandle beskrivelsene av en lettere hverdag i det siste møtet og for eksempel avrundes med et tankefullt: men familien ivrer etter å lære mer.

En slik setning er framtidsrettet. Vi vil lære!

Den kan være innledningen på en ny fortelling.

Den kan også utvide den første ved å utsette slutten.

Fortellingen preges av hvor *overgangene* mellom fasene plasseres.

Det gir fortelleren frihet, men utfordrer forskeren som vil beskrive forløp og forandring og må bestemme et tidsforløp.

Jeg tror Aristoteles kunne sagt

Let etter

Overganger

men

husk at

livet finnes både i øyeblikket

og i langsiktigheten.

Husk å tidfeste.

Fortellinger har aldri et endelig punktum.

Fortellerkunsten er i ferd med å dø

Walter Benjamin (1892-1940) innleder essayet fortelleren (1968) s 83 med ordene:

Selv om vi vet godt hvem det er, må vi innse at fortelleren ikke lenger har en selvfølgelig plass i vår daglige tilværelse. Han er allerede blitt en fremmed og han blir stadig fjernere. ... Fortellerkunsten er i ferd med å dø.(5)

Fortellerkunsten dør!

Er det tradisjonen fra Buskmenn og Aristoteles han tenker på?

Visner evnen til å Formidle? Engasjere? Vekke interesse? Lytte?

Forsvinner møtestedene der det fortelles?

Har de 75 årene som har gått gitt ham rett?

Han skriver:

Evnen til å dele erfaringer ble tatt fra oss.(6)

Benjamin mener fortellerens nærhet til praksis og erfaring gjør fortellingen ekte, nyttig, troverdig og velegnet for å lære om små og store spørsmål i livet, arbeid og om slekters gang. Jeg oppfatter at Benjamin mener at når fortelleren mister forankringen i daglige praksis mister han også sin rolle.

Grunnen er åpenbar sier han: erfaring betyr ikke så mye lenger (experience has fallen in value). Erfaringer som overleveres muntlig er kilden for alle fortellere.

Når kilden tørker ut, forsvinner fortelleren.

Hva kommer i stedet?

Forklaringer og informasjon! Svarer Benjamin. Han skriver side 89

Hver morgen mottar vi nyheter fra hele verden, men likevel får vi få fortellinger av verdi. Det skyldes at hendelser ikke lenger angår oss direkte, men blir gjennomforklart av andre før vi får dem. Det taper fortellingen på, nesten alt omgjøres til *informasjon*. Det er faktisk slik, at i fortellerkunsten er halve jobben å unngå forklaringer når man forteller. (7)

Benjamin var forutseende i sin spådom av den økende og dominerende betydningen av informasjon, objektiverende språk, forklaring og skriftlighet. Det er gjenkjennbart i dagens mediebilde, politikk og administrasjon. Jakten på fakta ved bruk av standardiserte kartleggingsinstrument er dagligdags i helse og sosialsektoren. Han har rett i at denne type tilnærming går på bekostning av det den tradisjonelle fortelleren byr på.

Men har han rett i at fortelleren med de muntlige, erfaringstunge og levende historiene er borte eller på tur til å forsvinne ? Har han rett i at det ikke lenger er interesse for slike fortellinger?

Jeg tviler.

Jeg hører mammaen som kan snakke i timevis.

Alt hun sa dro oss inn i bilder av familiens hverdagslige virkelighet.

Hun delte erfaringer – vil jeg tro – slik Benjamin mente ekte fortellere gjør.

Jeg antar også at han ville anerkjenne en av fagfolkenes refleksjon (s ..)

Det er noe med historier, og det er noe med historiefortelleren. I møte med familien blir fortellingene så innmari viktig og bildene de skaper for meg blir viktige. Det er det jeg responderer på. Når ikke ordene kommer eller bildene ikke blir skapt tydelig av familien, gjør vi det selv tror jeg. Da begynner vi våre indre fortellinger og lager våre egne historier om de menneskene som sitter der...

Skrekk og gru.

Det er sårbart det her.

Kanskje blir vi best når fortellingen slår an?

Dette er et eksempel på at Benjamins «storyteller» er velkommen til Familiens møte for å fortelle. Fortell på din måte, sier de, vi er et «publikum» som er opptatt av det du beretter. Benjamin omtaler fortelleren som lærer og rådgiver og sier (s.86)

Et råd er i mindre grad et svar på et spørsmål enn et *forslag om hvordan den fortalte historien kan fortsette*. For å be om råd må man først være i stand til å fortelle historien. (8)

Benjamin gir en presis beskrivelse av at Familiens møte handler om å komme med forslag til hvordan familiens fortelling kan fortsette. Det er en anstrengelse for å forme en framtidfortelling og gjøre den troverdig.

Interessen for fortellinger.

Det er for tiden er betydelige interesse for fortellinger.

Med søkeord som story og narrative får jeg utallige treff,

for eksempel CIRN – center for interdisciplinær forskning på narrative - St. Thomas,

University Fredericton Canada. (http://w3.stu.ca/stu/sites/cirn/narrative_works.aspx)

På hjemmesiden beskriver de egen forskning om det narrative og legger link til en rekke lignende forskningsinstitusjoner verden over. (9)

De presenterer seg som et senter med en inkluderende holdning til hva en fortelling kan være og spør: hva er en fortelling? De svarer at det er både sjarmerende og utfordrende at intet fagfelt kan definere presist hva den er eller gjør. Derfor er alle bidrag med på øke forståelsen. Denne åpne holdningen sammenfatter en trend i tiden, ofte beskrevet som

Den narrative vendingen.

Thomsen, Bo og Christensen (2016 s.17)) omtaler en ”narrativ vending inden for samfundsvidenskabene” og peker på tre forhold som har bidratt til den:

- Filosofene Jean-Francois Lyotard og Paul Ricoeur bidrar i et «oppgjør med overordnede trossystemer og ideologier for å erstatte de store fortellingene med små lokale og enkeltstående».

- En dreining bort fra det «individualistiske fokus på kognisjon og intrapsyriske prosesser».
- Interesse for å se fortellinger både i terapi og generelt, som produkter av sosialt samspill.

Når forskningen følger med i dreiningen, utfordres den på grunnleggende spørsmål om relevans og metodikk i arbeid med fortellinger.

Det er ikke sikkert dette ville berolige Walter Benjamin.

Kanskje ville han skjerp kritikken og ment at forskningen oftest stjeler folks historier ved å gjøre dem til data, informasjon, tekst og tolke dem inn i trange kategorier?

Men han ville vel blitt nysgjerrig og kanskje oppsøkt

Rita Charon

er lege i Chicago. Hun er opptatt av pasientenes fortellinger i klinisk praksis og betydningen av dem i utdanning av fagfolk i helse og sosial sektoren. Hun har skrevet flere bøker og er en aktiv foreleser verden rundt.

I introduksjonen til boka hun er medredaktør i (2017) skriver hun om utviklingen av det narrative perspektivet fra starten av 1980 tallet. Drivkraften i arbeidet var ønsket om å

« oppdage, ta inn over seg, tolke og la seg engasjere av det pasienter fortalte.

Engasjementet utviklet seg både som en kritikk av en reduksjonistisk, fragmentert medisin som ikke var opptatt av den enkelte pasientens livshistorie, og som en protest mot den sosiale urettferdigheten og diskrimineringen som kjennetegner helsetjenestene i verden. Narrativ kunnskap og ferdigheter ga energi til arbeidet for å forbedre helsevesenet – en helsetjeneste som er mer opptatt av å tjene folk - enn penger» (12).

Det oppsto et kollegialt miljø for å øke fortellingens betydning i medisinsk praksis ved å trene opp evnen til å lytte (skilled listening).

Erfaringene summerte de opp i tre vesentlige punkter for å utvikle narrativ medisin (s.3)

- Oppmerksomhet. De omtaler det som «et skjerp fokus og engasjement lytteren kan vise fortelleren».
- Representasjon. Det er å gi det som er hørt og opplevd en form, f.eks tekst, som synliggjør innholdet på en ny måte både for forteller og lytter.
- Tilhørighet. Den delte kunnskapen som utvikles i arbeidet med punktene over, skaper et grunnlag for og enighet om å stå sammen i tykt og tynt (13).

Jeg ser dem fronte en bevegelse med likhetstrekk til utviklingen av Familiens møte og Familiemøtet. Eide og Strømsvik (2015) viser det i rapporten «snakke med – ikke til eller om». Fagfolk i Familiens møte uttrykker forbindelsen i setninger som

.Tar ikke lett på det

..Å se og lytte oppmerksomt er første bud.

...Innstiller meg på å lytte

....Sjekk varsomt ut om en har forstått.

.....Selv lære noe og bli forandret

.....Samskape.

Arthur W. Frank

er amerikansk sosiolog. Han forsker på fortellinger og har særlig interessert seg for sykdomsfortellinger (2010, 2013).

Han er ikke opptatt av fortellingens struktur, stil, oppbygning og ordbruk.

Jeg sammenfatter hans fokus i setningen å *tenke med fortellingene* (thinking with stories), (2010 s.158) Det betyr å

tillate seg å bli en del av fortellingen og la egne tanker tilpasse seg fortellingens iboende logikk om årsak, midlertidighet og indre spenning (10).

Å fortelle har en dobbel betydning, i følge Frank. Den har verdi i seg selv å høre egen fortelling og i tillegg motta bekreftelsen fra publikum om at det fortalte er verdt å lytte til.

Når en krise inntreffer mister de det rammer både kartet og retningen de tidligere navigerte etter. Ved å fortelle om det til andre, ta imot reaksjoner og lære av det, kan det skapes forbindelser mellom det som var, er og kan bli. Å fortelle er å plassere seg i verden. Denne betydningen forsvinner når det i et lege- pasient forhold ikke er tid til dette eller legen styrer og definerer innholdet. Frank omtaler slike situasjoner som uhøflige og en måte å legitimere avbrytelser på. Å bli avbrutt er avvisning. Avvisning ødelegger håp.

Håp oppstår om en har tilstrekkelig tro på at man har ei framtid. Deretter forutsetter håp tro på egne evner til å påvirke hvordan fortellingen utvikler seg (s.205)(11).

Frank viser at håpet er skjørt. Det trenger omtanke.

Han spør

Hva gjør fortellingene? What stories do?

Han ser, slik jeg leser ham, fortellingen som skaper av identitet, menneskelig felleskap og er den kilden håp og mening vokser ut av.

Han hevder blant annet at:

Å fortelle er å våge å dele erfaringer.

Å lytte er å ta imot uten forbehold.

Å gi noe tilbake er verdifullt fordi det både kan endre fortellingen som ble fortalt og de den lyttende har i seg.

Å fortelle og lytte er å finne fram.

Når familien i fortellingen «tårene», oppsummerer erfaringene de gjorde i Familiens møte er det som om Frank deltar i samtalen.

«Det var ikke angrep på tanka men supplerende tanka».

«Når de snakka seg i mella fikk vi høre ka andre tenk og det bidro til at en sjøl tenk både nytt og annerledes».

«Vi brukte å tenke hver for oss. Nå kan vi si det som det e og løyse problem i lag.

Om en går for seg sjøl med bekymringer går en seg fort fast»!

«Litt rart å få ideer som utfordra egne tankebaner. Men de var på utsida på en måte – for jeg måtte tenke over ka æ egentlig hadde sagt i forhold til det til det de sa».

Jeg leser dette som tegn på at når familien samler seg om å fortelle for hverandre og andre er en forløsende handling. I anstrengelsene for å uttrykke uro, skjerpes sansene for å forstå det som sies og vises, og det en selv tenker og føler. Det er, i mitt bilde, som om de gjenoppdager hverandre og forener krefter for å utforme fortellinger om familiens framtid. Det utviklet handlekraft, det ungdommen kalte «show, don` t talk».

De hørte hva de sa, hva andre sa og det gjorde noe med dem.

Min refleksjon

Jeg ser at

undringens vei til mening

starter i små ord og tegn.

Ja men? Hva?

Neeeei! Er det?

Der? eller ?

Kroppen forstår og viser det når

Ja men? Eller? følger den lille hodebevegelsen oppover mot høyre,

samtidig som øyelokkene løfter seg så blikket kan søke,

og fingrene strekker seg, som om hendene vil fange noe som blir synlig.

Griper, gripende, begriper.

Det er vel det fortellinger gjør?

Hvilke betydning har det å fordype seg i en enkelt historie?

Et svar har overskriften

Narrativ etikk

Utviklingen av narrativ etikk har siden 1980 tallet handlet om å bringe drøftinger og beslutninger nærmere dem det angår, pasientene, klientene, de nærmeste.

Frank (2010. s. 121) sammenfatter det ”enkle og sentrale”

Bare det å bestemme seg for å lytte oppmerksomt til andres fortellinger er å ta et etisk valg. Ved å gå inn i historien oppdager lytteren moralske dilemmaer og motsetninger som utfordrer egen moralsk sans (14).

Frank (2014) beskriver i en artikkel om narrativ etikk og dialogisk fortelling fem hovedpunkter:

- 1: narrativ etikk tar utgangspunkt i hva problemet kan bestå i for pasient og familie—ikke fagfolk og institusjoner.
- 2: folk er ikke bare levende - de lager forestillinger om det livet de lever og utvikler fortellinger om det.
- 3: folk flest ønsker å gjøre riktige valg. Et etisk problem oppstår når noe skjer og en ikke har svarene på hva som er best å gjøre. Å finne en ny brukbar fortelling er et stykke praktisk etisk arbeid – finne en narrativ logikk.
- 4: narrativ etikk handler ikke om å formulere og dosere svar, men å bistå folk i å skape mulige fortellinger, og deretter velge den som passer best.
- 5: Det er viktigere å forhindre at vanskelige samtaler bryter sammen enn å skape begrunnelser for å fastslå noe. Forpliktelsen består i å vedlikeholde og utvide fortellingen.

Hele fortellingen er nødvendig for å forstå dens etiske, personlige og følelsesmessige betydning. I praksis betyr det å møte folk uten å «dekke seg» bak prinsipper som skaper distanse til alt det vanskelige, usikre og motstridende folk står i. Den etiske holdningen å delta i utforskning alternative forståelser og beskrive valgmulighetene. Generelle prinsipper, regler og gjeldende moralsyn er med i beslutningsfasen.

Å bestemme seg for å lytte! er et grunnleggende krav til fagfolkene som deltar i Familiens møte. Det er en forpliktelse som gjenfinnes i invitasjon, organisering, gjennomføring og oppfølging. Frank omtaler det som et etisk valg som innebærer vilje til å utfordre egen moralske sans.

Det skjer, antar jeg, i fortellingen « vi er kommet langt - men det er lenger å gå» (s.). Jeg «låner Franks øyne» og ser møtedeltagernes overraskelse og tolker det som tegn på at «egen moralske sans» er utfordret. I situasjonen oppstår spørsmål om samvittighet, ansvar og alvorlighet, hva som er viktigst og hvem som er mest troverdig.

Det å gå nært andre er også å komme nærmere seg selv.

Det er personlig.

En av de profesjonelle skrev: « møtene med familiene er balansekunst, og kanskje er det kjenslevart på samme måte for oss i teamet som det er for familiene».

Tankevekkende!

Se inn i ordene

«Kjenslevar balansekunst».

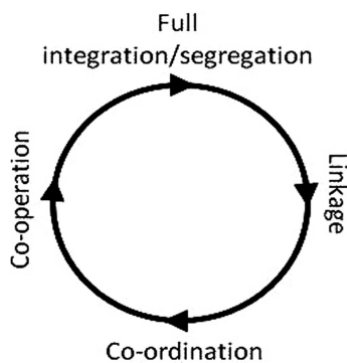
Jeg ser

Samarbeid

Samarbeid springer ut av den tilsynelatende enkle erkjennelsen om egne begrensninger og behovet for andres perspektiv og ekspertise. I dette selvsagte ligger mange skjulte utfordringer i prosessen med å gjøre mitt til vårt.

Samarbeid/samhandling er tema i de fleste virksomheter, viser seg på mange måter, beskrives forskjellig og utformes med ulike mål og middel. Samarbeid oppstår med svært forskjellige mål og forankres i en rekke teorier eller oppfatninger.

Bengt Ahgren (2012) illustrer ulike former for ”intersektoriell samverkan” i en sirkel med de fire punktene informasjon, koordinasjon, samarbeid, full integrering/brudd.

Sirkelen illustrerer at samarbeid kan forstås som alt fra fokus på rutiner for å oppfylle lovpålagte oppgaver til tett kontakt i praktisk faglig arbeid. Modellen tydeliggjør at samarbeid ikke er statisk men kan utvikles begge veier i sirkelen. Den kan bidra til å nyansere hva som menes med samarbeid og hvilken type det er behov for i en virksomhet. Samarbeidet i Familiens møte befinne seg i øvre venstre del av sirkelen som uttrykk for stor grad av forpliktelse.

Sirkelen er et egnet bilde for å forstå

Huxham og Vangens (2005 s. 3) beskriver samarbeid som en egen verden rik på muligheter for å bli både inspirert og frustrert.

De er overrasket over at svært lite av en omfattende forskning om samarbeid tar utgangspunkt i praksis. De tre vanligste forskningstilnærmingene handler i følge dem, om å studere

- 1: samarbeid som utviklingsprosess gjennom faser eller stadier.
- 2: premisser for å lykkes, f.eks felles mål og visjoner, passende maktfordeling, personlige forhold, tillit og lignende.

3: egnede verktøy i arbeidet, som modeller, retningslinjer, avtaler og guider.

De mener denne typen forskning prioriterer det å søke etter generelle suksessfaktorer og fallgruver, og at resultatene har liten verdi til praktikere.

Huxham og Vangen ser nytte i alle forståelsesrammene, men tar selv et annet og praksisnært utgangspunkt i aksjonsforskning.

Willumsen (2008 S. 67) omtaler at de har forsket på temaet i 25 år og har hatt kontakt med all slags folk, hørt utallige historier og besøkt de fleste typer private og offentlige virksomheter. De beskriver forskningsprosessen som en leting etter de *vesentligste temaene* i det konkrete samarbeidet de forsker på.

I sin teori om samarbeidsfordeler ("theory of collaborative advantage") definerer de *temaene* som teoriens kjerne.

De forklarer hva de gjør i praksis for å undersøke samarbeid. De møter folk, samler deres tema, skriver dem inn i snakkebobler og viser dem ved å plassere dem slik at de berører hverandre. I det kompliserte bildet som oppstår er det plass til alles tema. Det er ivaretagende og forklarer enkelt at folk ser ulikt på hva som er betydningsfullt, hvilke sammenhenger som er viktigst og hva som skal styre beslutninger. Med dette visuelle utgangspunktet utfordrer de forestillingen om at identiske mål og enighet om det er avgjørende for å oppnå samarbeidsgevinster.

Huxham og Vangens temabaserte teori er utviklet fra praksis og er anvendelig i praksis. Men, sier de, det ingen enkle svar på hvordan temaene og det særegne i en samarbeidssituasjon skal møtes. Teorien ser de som veiledende i kombinasjon med en velutviklet vurderingsevne.

Det oppstår alltid dilemma. De kaller det *spenninger* («tensions»), knytter det sammen med tema og gjør de to begrepene til nøkkelord i teorien.

I praktisk rettet samarbeid legger de vekt på fem punkter:

- 1 forstå og akseptere kompleksitet
- 2 lage et oversiktlig bilde av det kompliserte
- 3 akseptere det vanskelige i situasjonen, som f.eks smerte, isolasjon, stress og ubehag
- 4 reflektere over sammenhenger for å finne og holde fast i det som kan fremme samarbeid
- 5 bidra til at de det gjelder - praktikerne – selv finner veien videre.

I tillegg nevner de nødvendigheten av omsorg og oppmerksomhet.

Resonnementet leder fram til hovedbudskapet (s. 4):

Aktiv ledelse, der samarbeidet i seg selv får oppmerksomhet, er nødvendig for å lykkes.

(Managing to collaborate involves actively managing (in order) to collaborate!)

Samarbeid kan ikke tas for gitt eller bli rutine.

Familiens møte bygger på en positiv innstilling til at samarbeid gir gevinst for alle og en enighet om viktigheten av forberedelser, stram organisering og ledelse.

Det er aktiv ledelse og tilrettelegging.

I fortellingen Kanskje verre ble et innledende ønske om samarbeid til «systemtrøtthet».

Kanskje noe ble utelatt da en valgte å konsentrerte seg om utredning? Det grunn til å tro at *det som ikke fikk oppmerksomhet* ble kilde til spenninger eller anspenhet i fortsettelsen.

Det å manøvrerer i spenningsfelt er krafttappende for alle det angår. Å se det og ta grep for endre er en stor utfordring.

Vangen og Huxham har en pragmatisk innstilling og sier for eksempel

Aksepter at det å møte mange dilemmaer er det vanlige.

Slutt å tro på magiske løsninger, vær opptatt av det som er godt nok for at samarbeidet kan komme videre.

Men en av deres mest utfordrende konklusjoner er at samarbeid er så ressurskrevende at en bør overveie om det er verdt det. Vår anmodning, sier de, ikke gjør det hvis du ikke må.

(«don` t do it unless you have to») (s.13).

Samtidig mener de at «i samarbeid er omtrent alt mulig, fordi du ikke begrenses av egne ressurser og kunnskap».

Familiens møte har en klar ledelse, en innstilling om å forene folk om det som er godt nok, er en konkret og konklusjonsrettet praksis, og deltagerne deler ideen om at alt er mulig.

De er aksjonsrettet.

Systemisk humanisme

Jim Wilson omtales som ”systemisk psykoterapeut” og har lang erfaring med familierapi, veiledning og som fagbokforfatter. Tom Andersen skrev forordet i boka hans barnets røst i utredning och behandling (2001). Andersen skiver om tendensene til at familierapifeltet utviklet seg i retning av å bli «mennesketeknikk», fordi feltet er blitt ble så opptatt av sammenhenger at blikket for individet og følelsene går tapt. Jim Wilson, beskriver Tom Andersen, er en av dem som er opptatt av «menneskekunst» når han insisterer på å høre barnets stemme. Han siterer Oscar Wilde (s.13):

Det er bare en ting i verden som er verre
enn at folk snakker om en,
og det er at folk ikke snakker om en.

Han mener at det i familierapi snakkes mest om og ikke med barna. Da gjøres de til objekt snarere enn subjekt. Han mener også at voksne lett utestenger barn når vi bruker uforståelige ord. Han gir eksempler og foreslår :

- De som hører på oss, i stedet for reflekterende team.
- At gjetting erstatter refleksjon.
- Hvordan et problem viser seg, som alternativ til utagering.
- Og at kontekst beskrives som: alle saker og mennesker som er viktige for oss.

I Jim Wilsons nyeste bok (2017) er problemstillingen snudd på hodet.

I dag forventes det at klienter og praktikere skal styre et samarbeid etter prosedyrer for utredning og behandling. En skal se bort fra kompliserte sosiale sammenhenger og fokusere på individuelle mangler. Betydningen av de sosiale, relasjonelle og politiske forhold mister betydning for å forstå hva som skaper problem for folk.

Boken er skrevet ut fra en ”dyp og langvarig misnøye ” med at fagfolk opplever at de ikke får leve opp til egne faglige standarder, men må innordne seg trangere økonomiske rammer og prosedyrekrav. Han formidler manges opplevelse av at fruktbart samarbeid mellom folk og fagfolk styres inn på blindspor.

Hva kan vi gjøre? spør han.

For å svare på det, sier han, må en først besvare følgende:

Kjenner jeg igjen meg selv i arbeidet jeg gjør?

Han hevder at det blir tydeligere og tydeligere at det dreier seg om egen og andres *verdighet*.

Jo mer vi tilpasser oss desto mer mister vi muligheten for å utfordre og påvirke.

Han vil

- forsvare og utvikle kreativt partnerskap mellom fagfolk på tvers av fagdisipliner
- bevare og utvikle partnerskapet mellom fagfolk og klienter
- kjempe for at kreativitet og nysgjerrighet skal være rammen rundt alt samarbeid.

Dette summerer opp noen av erfaringer han bygger på når han lanserer et nytt begrep.

Jeg er, sier han, inspirert av at Paolo Freires definisjon av radikal humanisme, passer godt sammen med mitt utgangspunkt i systemisk terapi og praksis. Ved kombinere dette med en etisk holdning samler han trådene i begrepet systemisk humanisme.

Wilson (s. xxxi) siterer Freire:

Humanisme kan ikke utvikles i isolasjon eller alene, men bare i felleskap og solidaritet. Det kan ikke oppstå i et motsetningsfylt forhold som mellom undertrykker og undertrykt. Ingen , kan være autentisk og samtidig hindre andre i å være det.(15)

Freire (1999) har en bank- oppfatning om undervisning. Elevene er oppbevaringssteder og læreren den som leverer ting til oppbevaring. Kunnskap settes inn på en konto og elevene skal motta, registrere og ta vare på innskuddene. Dette er en passiviserende og undertrykkende praksis.

Den frigjørende pedagogikken (s 55) bygger på at

”kunnskap bare kommer gjennom oppfinnelser og nyoppfinnelser, gjennom den aldri hvilende , utålmodige, konstante, håpefulle undersøkelse mennesker driver med i tilværelsen, overfor tilværelsen og overfor hverandre.”

Hvordan skal dette bli pedagogikkens mål?

Freire mener undervisning må begynne med oppløsningen av motsigelsen mellom lærer og elev for at begge parter på samme tid kan være både lærer og elev.

Undervisning er utøvelse av frihet og en protest mot å se

”mennesket som abstrakt, isolert,

uavhengig av
og uten forbindelser til verden”.

Freire (s.71.) skiller mellom virkelige og uvirkelige (inautentiske) ord. Virkelige ord har to uatskillelige dimensjoner, refleksjon og handling og er alltid knyttet til praksis.

Å uttale virkelige ord er lik det å forandre verden.

Ord uten handling er tomt pjatt.

Handling uten refleksjon er aktivisme.

Når lærer og elev møtes som likestilte parter vil de rette sin oppmerksomhet mot den «*gjenstanden som er mellomledd for dem*».

Undervisningens dialogiske karakter som utøvelse av frihet begynner når

lærer-eleven møter elev-læreren og førstnevnte spør seg selv hva han vil føre en dialog med den andre om (s.77).

Med dette snur Freire oppmerksomheten mot den virkelighet folk står i og deres beskrivelser av den.

Det utfordrer lærere, politikere og andre, fordi

«deres språk ikke er i samklang med den konkrete situasjonen» (s. 81).

Wilson har, slik jeg leser ham, snudd den siste setningen til et spørsmål om familieterapeutisk praksis og det systemiske perspektivet den bygger på, er tilstrekkelig.

Svaret hans oppfatter jeg som et nei, begrunnet og sammenfattet i begrepet systemisk humanisme.

Han utfordrer ikke familieterapiens teorier, historiske røtter eller praksis men legger til blant annet:

1 fagfolk må møte familier med samme intensjon som i Freires undervisningsdialog og legge til rette for «utøvelse av frihet».

2 fagfolk må forsvare mulighetene for å samarbeide nært med folk og hverandre og vise motstand mot politiske og administrative grep med andre mål.

3 fagfolk må være kreative.

Systemisk humanisme trenger eksempler.

Familiens møte ser jeg som velegnet.

Familiens fortelling er premisset for samarbeidet. Det familien tar opp er det møtet skal utforske.

Lyttefelleskap, frigjøring, selvstendigjøring, solidaritetspråk,

er eksempler på vanlig brukte ord i praksisen;

det jeg tror Freire ville høre som virkelige, både dialog og handling.

Freire var pedagog. Wilson overfører hans radikale tanker til arbeid med familier og fremhever den pedagogiske tilnærmingen i arbeidet.

Jeg antar at det både er en del av et forsvar for betydningen av et bredt tverrfaglig samarbeid og et varsel om at individfokuserede arbeidsformer basert på medisinsk, psykologisk og administrativ kompetanse, begrenser mulighetene i teamarbeid.

Arthur W. Frank beskriver den narrative etikkens fokus på pedagogikk – og sier (s.16). det omhandler «det å lære å gjenkjenne den beste utgaven av seg selv, uansett hvilken situasjon en befinner seg i». Dette forholdning-settet utfordrer eksperters raske presentasjon av løsningsforslag som sannheter, selv om de det angår verken har forstått, tenkt på, eller er enige i dem. Pedagogikken er *langsommere* og gir folk mulighet for å tenke over muligheter og gjøre valg. Og, sier Frank, pedagogisk innsats gir lengst effekt. Den langsomme pedagogikken gjenfinnes i tilretteleggingen av Familiens møte, i organiseringen, tidsbruken og roen.

I Familiens møte spilles det på mange strenger og skapes mange melodier. Kunsten er å finne og bevare balansen mellom stemmene, variere tema og styrke, slippe til solistene og holde intensiteten fram til en samlende finale.

Hva kan det føre til?

Spørsmålet krever presisering.

For hvem? er mitt umiddelbare utfyllende spørsmål.

I dette forskningsprosjektet har jeg vært opptatt av fire familiers møte med fagfolk.

Det er naturlig å ha samme utgangspunktet for å undersøke hva samarbeidet i Familiens møte har ført til for hver enkelt av dem og for fagfolkene.

Det gir også premisset for å reflektere over hva erfaringene kan bety for praksis og videre forskning. En sak er bare en sak, en original som må ses og tolkes ut fra at det. Det er familien selv som gir de viktigste beskrivelsene av hva deltagelen i Familiens møte har ført til. Per Fugelli kalte det å bli målt med sin egen målestokk og minnet om viktigheten av å være et «entall på jorden».

Familiens fortellinger er foreløpige, kan endres, forlenges og fylles med annet innhold.

Jeg vegrer meg for å analysere dem inn i noe entydig og avsluttet. Det er Walter Benjamin som hvisker ordene i øret mitt.

Spørsmålet trenger enda en presisering.

Hva kan Familiens møte føre til for hvem *på hvilket tidspunkt?*

Det er forskjell på å gjøre en bedømming umiddelbart etter et Familiens møte og et halvt eller et år eller mer etter det.

Fortellingen Kanskje verre er et eksempel. Verre er stikkord for en side av saken og blir tema fordi det spørsmålet har en innretning, mot samarbeid.

Men det er bare en side av saken.

Hvis en endrer fokus og er mer opptatt av familielivet, er styrket fellesskap, økt aktivitet og mindre stress kjennetegn.

Familiens situasjon er samtidig både positivt og negativ, og i endring.

Det er et «funn» som viser at en i vurdering av hva noe kan føre til må ha blikk for ulike sammenhenger og variasjoner over tid.

Familiens møte som enkeltstående hendelse

Ved å fokusere på Familiens møte som en enkelthendelse vil jeg trekke fram fem forhold.

1: *Forberedelsene* som fører til Familiens møte. En vesentlig del av disse er å gjøre det enkelt for familier å få kontakt med de som drifter møtet. Det neste er å forberede møtet sammen med familien å innlede en god prosess. Familien får kunnskap om hensikten med møtet, hvordan det gjennomføres og hvem som deltar. Familiene får vite at de er hovedpersonene og innstiller seg på å fortelle om egen uro for å se hva det kan føre til. Det er antagelig en bragd for mange å forberede og gjennomføre møtet.

En far sier

Men det var sjiit- skummelt å komme hit første gang!

Var redd jeg ville bli stemplet som dårlig far! Klandret.

At ungen var helt fin mens det var jeg som gjorde feil. Dessuten var jeg engstelig for krav om å stå til rette for ting og gi gode svar på vriene spørsmål. Angsten forsvant med en gang jeg var innafor døra fordi jeg ble tatt i mot så ok. Alle kom og hilsa på meg. Et hav av hender og folk som brydde seg. Da ble det trygt».

2: Alle møtene avsluttes med *samstemte konklusjoner*.

To familier ble fulgt opp i Bup, en familie fikk hjemmebesøk av en av fagfolkene i møtet. I den fjerde ble mange som deltok i møtet engasjert i oppfølgingen. Avtalene oppsto i møtet, var forpliktende og sparte alle for tidkrevende arbeid med å lage og vurdere henvisninger. Familiene slapp usikkerheten med å vente av svar.

En i teamet spør: hvordan var det å møte så mange?

«Toppers», svarer mor, «alt ble iverksatt med en gang. Det hadde vært greit om dere var 100»! Dette er vesensforskjellig fra det Blomquist (2012) beskriver.

3: *Familien har siste ord.*

Familiens møte gir lett tilgang til hjelpeapparatet, er sted for avklaring av behov og kan følge familier til rett hjelpetjeneste. Familiens møte handler i hovedsak om det ene møtet og hva det fører til. Denne avgrensning er av minst to grunner, ikke tilstrekkelig for å svare på hva Familiemøtet kan føre til.

1: deltagerne i møtet forplikter seg utover det ene møtet. To av de fire sakene ble ikke avsluttet, men fulgt opp av fagfolk som deltok i Familiens møte.

2: I forskningsprosjektet utvidet vi tidsperspektivet og inviterte familiene tilbake etter vel et halv år for å høre om utviklingen. Det ble fortellinger om hva Familiens møte hadde *satt i gang*, og hvilke forpliktelser det nå burde medføre i to av sakene med uløste problem.

Familiens møte er først og fremst en fleksibel og praktisk virksomhet der løsningene vokser ut av samarbeidet mellom familie og fagfolk. Løsninger må passe familiene og fagfolkene er innstilt på å følge opp det de ønsker. I min studie samsvarer det godt med at to familier fikk oppfølging i Bup og de to andre av folk i teamet. I etterundersøkelsen ble det avtalt at teamet gikk inn i en av sakene på nytt.

4: Det som skjer i Familiens møte fører til *fornøyde familier*.

Fornøydhets er et samlende uttrykk og kan romme håp, lettelse, opplevelse av å bli tatt på alvor, noe forløsende og ny forståelse. Noen uttalelser underbygger det.

«Det var rett og slett trivelig» sa far på slutten av møtet.

«Det viktigste», sier en av de profesjonelle, er kanskje «at vi klarer å invitere familien inn følelsen av et felleskap. Et barn vil nok fort glemme hva vi sa, men kanskje for alltid huske hvordan vi fikk ham til å føle seg».

I fortellingen Kanskje verre, beskrives det første Familiens møte som

«et veldig ryddig møte, flere møter burde være så strukturerte.

Sitter igjen med en følelse av at alle fikk belyse saken».

5: å se nye muligheter

Familiens møte kan ses som en reflekterende praksis. Hammaren (2002 s. 9) beskriver det som et kollektivt systematisk arbeid der minner (fortellinger) utsettes for fantasi og tanker. Det handler om å «skapa rum för berättelserna, ompröva dem och knyta förbindelser med det nya». I denne felles anstrengelse ligger det muligheter for oppdage nye måter å se og handle på. Det kan være samlende og frigjørende, slik fortellingen om tårene kan være et eksempel på.

Er Familiens møte viktig for fagfolk?

Selv om en virksomhet inspireres av ideer om samhandling, relasjonenes betydning og likeverd mellom de som søker og de som gir hjelp, forsvinner ofte denne felleskapstanken når det er tid for å evaluere og vurdere resultat. Da løsrives fagfolk fra relasjonene, gjøres til eksperter som gjør noe med og for folk, er ansvarlige for resultatet og selve drivkraften i prosessene.

Det spørres sjelden: Hva gjør familiene med fagfolk? Hvordan virker fortellingene og opplevelsene de har i møter med hjelpesøkende?

Er Familiens møte en samarbeidsform som bidrar til eller hindrer utbrenthet?

Hva betyr fagfolkene for hverandre? Gir det trygghet å ha en kollega med i drøftingene?

Blir de klokere i sitt arbeid og utvikler dømmekraften?

Men viktigst: Bidrar det til at fagfolk gjør en god jobb og blir de bedre av det ?

Slike spørsmål får gjerne oppmerksomhet når det er tid til overs etter møter, i forbifarten og på noen planlagte tidspunkt med veiledning eller i møter med ledere.

Det er lett å fange opp godord om virksomheten. Samarbeidet omtales som kvalitetssikrende, felleskapet berikende, de faglige utfordringene stimulerende og det å delta oppleves som lærerikt og meningsfylt.

En av fagfolkene beskriver det å delta i Familiens møte på denne måten.

Møter med nye mennesker, med så mange ulike historier.

Det er alltid spennende, fordi jeg aldri vet hvilken historie som kommer til å gjøre det store inntrykket.

Ikke bare for dagen.

Men for livet.

For jeg vet, at å møte andre mennesker er livsforvandlende.

Dette uttrykker en ekthet og nærhet som kan gjøres til felles kjennetegn på arbeidet. Det viser til at fagfolk kan være seg selv, bruke sine erfaringer og følge sin intuisjon i et fagmiljø som anerkjenner det. Dette er betydningsfullt for å skape og bevare gode tilbud til de som har behov for hjelp. En nærliggende spørsmål er om dette burde løftes høyere på agendaen i drøfting av arbeidsmiljø, fagutvikling og forskning. Et enkelt spørsmål fra Jim Wilson (s.137) kan være veiledende:

How do we keep on keeping on?

Dette spørsmålet er særdeles viktig å besvare. Fagfolk og familier angir mange grunner til at Familiens møte er en viktig og verdifull praksis, men nasjonale, stramme styringssignaler vektlegger helt andre perspektiv og arbeidsformer. I denne mulige stress og konfliktsituasjonen burde forskere interessere seg for spørsmålet:

Hva skaper gode og utholdende fagfolk og fagteam?

Det kan studeres med perspektiv fra organisasjon og ledelse.

Men en kan også spørre familiene som har deltatt i Familiens møte om hva de mener er vesentlig. Dette er et innspill i drøfting av behov for lokal forankring i

Videre forskning

Hoagwood og medarbeidere (2010) er opptatt av et økende misforhold mellom en livsfjern forskerverden som produserer en raskt voksende kunnskapsbase og en praksis der forskningsresultatene ikke har betydning i arbeidet for å forbedre livene til barn og familier. Mind the gap, er budskapet deres. Forskere og praktikere *må* møtes og i felleskap avklare hva forskningen bør handle om og hvordan den kan gjennomføres både metodisk og praktisk. Hoagwood et al. (s.164) beskriver seks punkter som bør ivaretas:

ekstern validitet

ivaretagelse av lokale verdier, behov og innflytelse.

enighet om kartlegningsmåter

fleksibilitet

tilpassede forskningsmetoder

langtidsperspektiv.

Om det skal forskes på Familiens møte bør disse perspektivene om lokal forankring være styrende. Jeg omtaler ideer til to mulige studier.

1: Noen hundre familier har erfaringer fra Familiens møte. Det kan være utgangspunkt for å invitere dem til å fortelle om det, og om tiden etter. Hva skjedde og hvordan har familien det nå. I en slik retrospektiv undersøkelse kunne en samle kunnskap om folks erfaringer

a: om kontakten med fagfolk og tjenester

b: hva som har vært viktig for dem.

Et annet eksempel på tema tar utgangspunkt i at Familiens møte er et lavterskeltilbud. Betyr det at familier som søker hjelp på denne måten får den raskere, opplever den annerledes og har mer utbytte av den enn de som forholder seg til de ordinære henvisningsrutinene?

En slik studie kunne kombinere et kvantitativt og kvalitativt forskningsdesign. I en innledende studie måtte en tydeliggjøre forskningsspørsmålene sammen med utvalgte familier og fagfolk og i samarbeidet finne relevante metoder, for eksempel spørreskjema, for å samle data.

Natland (2017) redegjør for at det i dag kreves pasientmedvirkning i forskning for at «pasienter og brukeres erfaring skal anerkjennes og bidra til å skape praksisrelevant kunnskap».

En tjeneste kan ikke bli bedre uten å vite hva den bør bli bedre på. Familier kan ikke bidra i forbedringsarbeid uten å bli spurt.

2. I min studie ble det gjennomført et familiemøte nummer to etter et halvår. Da var kontakten med familien avsluttet i alle sakene. Dette møtet ble beskrevet som lærerikt for både familier og fagfolk, og førte til ny giv i en av sakene. Kan det være en ide å innføre oppfølgingsmøter som rutine og knytte det til et forskningsprosjekt?

Det ville gi kunnskap som beskrevet i punkt en og være praktisk nyttig måte for fortløpende å lære av erfaringer, finjustere praksis og følge opp nye behov hos enkelte familier.

Det kan gjøres som følgeforskning over lang tid og ha et kvantitativt design utarbeidet på samme vis som antydnet i punkt en.

Forskning tar tid, særlig når den trekker seg tilbake for å omgjøre data til funn og konklusjoner. En ambisjon, er å utforme prosjekt, som nevnt over, som har fotfeste i praksis og felleskap med fagfolkene og familiene der.

Men, spør jeg,

er tida inne for å gjøre det bare praktikerne kan få til:

Utdanningstilbud

Å arbeide som i Familiens møte kan *bare* læres ved å delta i slik praksis sammen mer erfarne

fagfolk. Å lære å lytte til familiens fortelling kan bare skje ved å være lyttende. Å oppdage hvordan fortellingen virker kan bare skje om en utsetter seg for påvirkning og reflekterer over det. Å uttrykke noe krever evne til å bedømme hva som passer med familiens fortelling og kan henge sammen med det kollegaer sier. Kreativitet, improvisasjon og utholdenhet verdsettes.

Det dreier seg om praktiske kunnskaper og holdninger. Å lære det krever villighet og tid til fordypning i temaer som dukker opp og et miljø som verdsetter refleksjon. Det er mulig å se for seg et praktisk rettet utdanningsprosjekt med fagfolk i jevnlig dialog med forskere som er opptatt av å forstå praksisen og familier som har erfaringer i den.

Familiens møter er aldri like. De kjennetegnes av variasjon, mangfold, overraskelser og skiftninger både tematisk og i uttrykksmåtene. Den første betingelsen er at du må ville utsette deg for det, prøve, feile og finne din stil i å mestre det.

Molander (1991, s. 136-138) bygger på Schön når han beskriver hvordan den kyndige praktiker bidrar til å skape mening. Det er ikke en intellektuell øvelse med kjente fakta og klare metoder. Han omtaler det som en form for artisteri og nyskaping der praktiker samtidig både reflekterer, eksperimenterer og improviserer. Premisset er at praktiker står overfor et unikt tilfelle der kunnskapen om dette tilfellet bare kan vise seg i hendelsesforløpet, det som gjøres.

For å utvikle den kyndige praktiker kan det være at det i det daglige arbeidet er ”bra om vi holder teoriene på respektfull avstand,” slik Tom Andersen skrev i forordet i Jim Wilsons bok (2001).

En del av læringen vil være å reflektere sammen med noen om det en erfarer. Det kan være flere måter å legge til rette for det. En inspirasjon kan blant annet hentes fra Narrativ medisin, et nytt fag i mange profesjonsutdanninger, særlig i medisin. Målet er å lære studenter å anerkjenne, ta innover seg, forstå og reagere på pasientenes fortellinger. En grunnide er å utforske relasjoner gjennom bruk av litteratur. Spiegel og Spencer (2017) at

Litteratur er en utømmelig ressurs for å observere, tenke og snakke sammen om menneskelige forhold, og med en dybde og kompleksitet som ingen andre tilnærminger kan matche (16).

Studentene leser utvalgte romaner, poesi, deler filmopplevelser og drøfter inntrykkene. De skriver om egne møter med pasienter, om kliniske erfaringer, leser det høyt for hverandre diskuterer og får tips om annen litteratur, filosofi og kunst.

Det er emosjonelt. Følelsene som kommer skaper forbindelsen til egne fortellinger og betydningen de igjen kan få for å forstå egne reaksjoner i møte med pasienter.

De begrunner det de gjør med vise til John Dewey's artikkel, å gjøre en erfaring. Dewey (2008 s. 211) skriver:

I en sterk erfaring er det umulig å skille mellom det praktiske, det følelsesmessige og det intellektuelle og sette egenskapene ved et element over egenskapene ved de andre.de forskjellige elementene utgjør en hel erfaring.

Å erfare helhet kunne er en ambisjon i undervisningsprogrammet.

Dette perspektivet gjenfinnes i Familiens møte som *helheten se, høre og føle*.

Brevskrivning har hatt stor verdi i mitt arbeid med Familiens møte. Å omgjøre inntrykk fra samarbeid til delbare tekster har vært berikende for de som har skrevet dem, for meg som har fått dem, og de som har lest utvalgte deler av dem i fortellingene. Disse erfaringene tyder på at skolering gjennom å skive og dele tekst, kan inngå i et utdanningsprosjekt.

Konklusjon

Å skrive er å utelate.

Jeg har forsøkt å skrive på måter som gir inntrykk av hva som skjer i og rundt Familiens møte. Med det fokuset har jeg utelatt det meste *rundt* virksomheten; faglige teori, rammebetingelser, organisasjon, ledelse, økonomi, politiske føringer, lover og forskrifter.

Jeg konsentrerer meg om micro-nivået, det som gjøres og måten det gjøres på.

Best mulig innsikt i praksisen kan, håper jeg, være et bidrag til økt nysgjerrighet hos de som kan tenke seg å jobbe slik, for de som planlegger, bygger og drifter hjelpetjenester og for de som vil diskutere mål og mening med ulike tjenestetilbud.

Å skrive om Familiens møte er mer enn å rapportere og gjengi fakta. Familiens møte, familiens uro, fagfolks interesse, spenninger og irritasjoner har ikke en entydig konstant form. Det meste har antagelig ikke det.

Jeg har sett for meg at ordene mine ikke bare skal gå inn gjennom øynene dine men også snike seg under huden. Jeg har ønsket at du skal se for deg familier og fagfolk, bli berørt, nysgjerrig og tenke eller føle at det angår deg eller noen du kjenner. Hvis jeg lykkes litt med det, aner du noe av det som kjennetegner Familiens møte. Det er følsomt.

Det som er følsomt må behandles varsomt.

Jeg har anstrengt meg for å gjøre det, men innser at noe jeg skiver eller noe jeg utelater kan oppfattes annerledes. Jeg har forsøkt å skrive slik at de som har deltatt kjenner seg igjen og at utenforstående ikke kjenner igjen noen.

Dataene mine er presentert i seks fortellinger. Jeg fant ut at det var den beste måten å få fram det særegne ved hver av dem og spørre om betydningen av det.

Særegenhet er derfor et svar på forskningsspørsmålet om hva som kjennetegner samarbeidet i i Familiens møte. Familien forteller. Det er begynnelsen. Familiens møte har, slik jeg ser det, fortelling som sitt viktigste kjennetegn. Forberedelser, organisering og gjennomføring er grep for at all oppmerksomhet skal dreie seg om den.

Jeg har søkt samtalepartnere med interesse for fortellinger i praksis, utdanning og forskning. Walter Benjamin, Arthur Frank, Rita Charon og andre har hatt meningsfulle innspill i arbeidet med dataene og måten å presentere dem på. De har også vist at det narrative perspektivet har økende interesse og skaper begrep som den narrative vendingen og narrativ etikk.

Jeg tolker det som et tegn på at min forskningsmetode er akseptabel i dagens forskningsfelt.

Det andre forskningsspørsmålet, Hva kan familiens møte føre til, krever presisering.

Jeg har likevel beholdt for å vise at det å være presis er vanskelig og viktig når det skal lages nye forskningsspørsmål. Jeg har avgrenset spørsmålet til å gjelde bare det ene Familiemøtet, og presenterer fire funn. Men Familiemøtet er en del av et tidsløp og kan ha betydning for noe av det som skjer. Jeg har møtt familiene og fagfolkene igjen etter en tid og fått noen inntrykk av utviklingen etter det første møtet. Å spørre hva Familiemøtet har ført til etter et halvt år gir flere spørsmål enn svar. Det er for eksempel lett å påpeke at det er en sammenheng, men vanskelig å beskrive hva den består i. Lærdommen er at det er krevende å utarbeide forskningsspørsmål og metode i en prospektiv rettet studie.

Jeg har inntrykk av at forskning med høy ekstern validitet (se s.) etterspørres i økende grad. I tråd med dette drøfter jeg muligheten for å utvikle to forskningsprosjekt og et utdanningsprogram. Premisset er at dette skjer med lokal forankring, nært samarbeid mellom forskere, praktikere og fagfolk. Samarbeidet bør omhandle alt fra utarbeiding av forskningsspørsmål og metodevalg til drøfting og presentasjon av data og funn.

Begge prosjektene kunne ha utgangspunkt i Familiens møte, et med retrospektivt og et med prospektivt perspektiv.

Et slikt samarbeid mellom forskere, praktikere og familier burde gi bidrag til å utvikle praktisk kunnskap i daglig arbeid og i forskning. Hvis det i tillegg ble laget et utdanningstilbud med praktikere for praktikere, burde oppmerksomheten om praktisk nytte bety mye for utvikling av den praktiske kunnskapen.

Det vil handle om å lære seg å reflektere.

Smeds (2006 s. 183) avrunder artikkelen «skakanda situationer» med tankene hun sitter med etter å ha avsluttet arbeidet med å skrive og oppføre et teaterstykke. Jeg kjenner meg igjen, erstatter teater med master eller et Familiens møte, og låner ordene:

Den reflekterande processen har inte heller något slut.

Varje steg uppenbarar nya frågor, nye möjligheter att känna igen saker, att borra vidare, vrida och vända på betydelsen av olika erfarenheter. Denna process har uppenbarat för mig många nya kopplingar, nya insikter om «sakerna själva», liksom en större medvetenhet i «hur jag brukar göra».

Men även nu finns ett sorts sörjande, allt som jag har tenkt, alla nya möjligheter och frågor som öppnades - ja, såhär blev det.

Så nå slutar jag.

Litteraturliste:

Ahgren B. (2012) The Art of Integrated Care. Theories revisited. The Open Public health Journal, 5. s. 36-39.

Andersen, T. (1994) Reflekerende prosesser. Samtaler om samtaler om samtalerne. København: Dansk psykologisk Forlag.

Andersen, T. (2012) Words - Universes Traveling By. I: Malinen, T., Cooper, S. J., Thomas, F. N. Ed. Masters of Narrative and Collaborative Therapies. s. 17- 60. New York: Routledge.

Andersen, T. (1995) Reflecting Processes; Acts of Informing and Forming. I: Friedman, S. The reflecting team in action. s. 11-37. New York: The Guildford Press.

Anderson, H. (2012) Possibilities of the Collaborative Approach. I: Malinen, T., Cooper, S. J., Thomas, F. N. Ed. Masters of Narrative and Collaborative Therapies. s. 61-120. New York: Routledge

Bachtin, M. (1997) Det dialogiska yttrandet. I: Göranson, B. (red.) Dialoger 41.s. 18-26. Stockholm.

Benjamin, W. (1968) Illuminations, essays and reflections. New York: Schocken Books.

Berg. L. (2012) Gryning over Kalahara. Litauen: Ordfront.

Blomquist C. (2012) Samarbete med förhinder. Om samarbete mellan Bup, socialtjänst, skola och familj. Ph. D. Göteborgs universitet. Inst. for Socialt Arbete.

Bo, I. G., Christensen, A-D., Thomsen, T. L. (2016) Narrativ forskning: Tilgange og metoder. Latvia: Hans Reitzel Forlag.

Charon, R. (2006) Narrative Medicine. New York: Oxford University Press.

Charon, R, DasGupta, S., Hermann, N., Irvin, C., Marcus, E., Colon, E.R., Spencer, D., Spiegel, M. (2017) The principles and practice of narrative medicine. New York: Oxford University Press.

Dewey, J. (2008) Å gjøre en erfaring.. I: Bale, K., Bø-Rygg, A.(red) Estetisk teori. En Antologi. Oslo: Universitetsforlaget.

Eide, K., Strømsvik, C.L. (2015) Å snakke med, ikke til eller om. En studie av familiemøte i Fauske kommune. Bodø: Nordlandsforskning.

- Eldøen, O., Ingvaldsen, I. A., Sætrang, T. (1984) Men sammen så... I: Lilleholt, O. (red.) Utposten nr. 4. Orkanger
- Eldøen, O. (1990) Tverrfaglig hjelp ved atferdsvansker. Tidsskr Nor Legeforen. 110, s. 2669-71.
- Eldøen, O. (1990) «Nå står jeg for noe». Tidsskr Nor Legeforen. 110, s. 2679 - 80.
- Eldøen, O. (2013) Dialog som alternativ henvisning. Tidsskr Nor Legeforen.133, s. 941– 2.
- Ellingbø, K. (2010) Det lille som skal til. (masteroppgave). Oslo: Diakonhjemmets høgskole.
- Fangen, K. (2004) Deltakende observasjon. Bergen: Fagbokforlaget.
- Fife, S.T., Whiting, J.B., Bradford, K., og Davis, S. (2013) The Therapeutic Pyramid: a common factors synthesis of techniques, alliance, and way of being. Journal of Marital and Family Therapy. 40, no. 1, s. 20 -33.
- Frank, A.W. (2013) The wounded storyteller. Chicago: The University of Chicago Press.
- Frank, A.W. (2010) Letting Stories Breathe. Chicago: The University of Chicago Press.
- Frank, A.W. (2014) Narrative Ethics as Dialogical Story-Telling. Hasting Center Report 44, no.1 s. 16-20.
- Freire, Paolo. (1999) De undertryktes pedagogikk. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Friedman, S. (1995) The reflecting team in action.
- Frøyland, L. (2017) Systemisk Samtale. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hammaren, M. 2002) Yrkeskunnskap, berättelser och språk. I: Göranson, B. (red.) Dialoger 61, s. 5-14. Stockholm.
- Hoagwood K. E, Jensen P.S, McKay M, Olin S, (2010) red. Children`s Mental Health Research. The Power of Partnerships. New York: Oxford University press.
- Koppfeldt, T. (2006) Narrativitet och lärandet. I: Berättelse och kunskap. s. 239-263. Stockholm: Dramatiska institutet.
- Larssen, I. (2011) Familiemøtet. Masteroppgave i praktisk kunnskap. Bodø: Senter for praktisk kunnskap.
- Lindseth, A. (2007) Filosofisk praktik och etik. I: Hammaren, M. (red.) Dialoger 81- 82, s.

105-117. Stockholm.

Lindseth, A. (2015) Svarevne og kritisk refleksjon - hvordan utvikle praktisk kunnskap? I: J. McGuirk og J.S. Methi (red.) *Praktisk kunnskap som profesjonspraksis*, s. 41-53. Bergen: Fagbokforlaget.

Lindseth, A. (2017) Forskningens vei - fra livserfaring til observerbar verden og tilbake til livets virksomheter. I: Halås, C. T., Kymre, I, G., Steinsvik, K. Humanistiske forskningstilnærminger til profesjonspraksis. s.15-37. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Malinen, T., Cooper, S. J., Thomas, F. N. Ed. (2012) *Masters of Narrative and Collaborative Therapies*. New York: Routledge.

Meløe, J. (2017). Om å se. I: Halås, C. T., Kymre, I, G., Steinsvik, K. Humanistiske forskningstilnærminger til profesjonspraksis. s 206 -219. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Natland, S.(2017) Hvorfor skal pasienten medvirke i forskning? Tidsskr Nor Legeforen nr. 3, 137, s. 210-212.

Nilssen, O. (2017) *Tung Tids Tale*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Olvik, J. (2015) *Familiemøtet: Samarbeidsdrevet tjenesteinnovasjon i offentlig sektor* (masteroppgave). Bodø: Nord Universitet.

Raney, L. E. (2015) *Integrated care. Working at the interface of Primary care and Behavioral Health*. Arlington: American Psychiatric publishing.

Richardson, L., St. Pierre, E. A. (2005). *Writing: A Method of Inquiry*. I: N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (red.) *The Sage handbook of qualitative research* (s. 959-978). Thousand Oaks, CA: Sage Publications Ltd.

Rødseth, S. (2015) *Dialogisk praksis og samskapte muligheter* (masteroppgave). Oslo: Diakonhjemmets høgskole.

Seeberger, A. (2013) *Berättelsen - ett kunnskapsinstrument i mötet med patienten*. I: Palm, A. og Stenström. (red) *Kroppen i humaniora-perspektiv* s. 104 - 123. Göteborg: Makadam.

- Seikkula, J. og Arnkil, T. E. (2013) Åpen dialog i relasjonell praksis. Respekt for annerledeshet i øyeblikket. Oslo: Gyldendal.
- Smeds, B. (2006) Skakande situationer. En resa i identitet och igenkänning. I: Berättelse och kunskap. s. 141-183. Stockholm: Dramatiska institutet.
- Snaevarr, S. (2007) Don Quixote and the narrative self. I: Lewis, R. (red.) Philosophy now. 60. Mars /April (s. 6 - 9). London.
- Spiegel, M., Spencer, D. (2017) Accounts of Self: Exploring Relationality through Literature I: Charon, R, DasGupta, S., Hermann, N., Irvin, C., Marcus, E., Colon, E.R., Spencer, D., Spiegel, M. The principles and practice of narrative medicine. s. 15-36. New York: Oxford University Press
- Sprenkle, D. H., Davis, S.D. og Lebow, J. L. (2009) Common Factors in Couple and Family Therapy. New York: The Guildford Press.
- Sundelin, J. (2016) Familjeterapi och Bup - et förhållande i kris. Fokus på Familien 3:180-200.
- Svenaesus, F. (2010) Sjukdomens mening. Stockholm: Natur och Kultur.
- Thagaard, T. (2003) Systematikk og Innlevelse. Bergen: Fagbokforlaget.
- Wadel, C. (2014) Feltarbeid i egen kultur. Latvia: Cappelen Damm Akademisk.
- Willumsen, E. (2009) Tverrprofesjonelt samarbeid i praksis og utdanning. Oslo: Universitetsforlaget.
- Willumsen, E. og Ødegård, A. (2015) Sosial innovasjon - fra politikk til tjenesteutvikling. Bergen: Fagbokforlaget.
- Wilson, J. (2001) Barnets røst i utredning och behandling. V Frølunda: Mareld.
- Wilson, J. (2017) Creativity in times of constraint. London: Karnac.

Sitat

Referanser på originalspråket. Tallene viser til hvor sitatene står på norsk i teksten.

(1) Ish: how to Write Poemish (research) poetry

research poetry can be used as an entry point

into expressing the inexpressible...

and honoring and preserving participants

words, voices and perspectives.

(2) Writing is not just a mopping up activity at the end of a research project. Writing is also a way of "knowing" – a method of discovery and analysis. By writing in different ways, we discover new aspects of our topic and our relationship to it. Form and content are inseparable.

(2.b) Getting out of chaos is to be desired, but people can only be helped out when those who care are first willing to become witness to the story.

The worst thing to do to someone in the chaos story is to rush him to move on.

What is needed is an enhanced tolerance for chaos as part of a life story.

(3) As medical country doctor in the North of Norway, I learned about ordinary life and ordinary bodily complaints.

A certain knowledge creeping under my skin,

how she worked determined what she could reach, and how she worked was in relation to the other.

(4) Do I recognise myself in the job that I do?

This question sits with me

as I enter the hospital for the start of the day.

(5) Familiar though this name may be to us, the storyteller in his living immediacy is by no means a present force. He has already become something remote from us and something that is getting even more distant....The art of storytelling is coming to an end.

(6) The ability to exchange experience were taken from us.

(7) Every morning brings us the news of the globe, and yet we are poor in noteworthy stories. This is because no event any longer comes to us without already being shot through with explanation. In other words, by now almost nothing that happens benefits storytelling; almost everything benefits information. Actually, it is half the art of storytelling to keep a story free from explanation as one reproduces it (s. 89).

(8) A counsel is less an answer to a question than a proposal concerning the continuation of a story which is just unfolding. To seek this counsel one would first have to be able to tell the story (s. 86).

(9) It is both the charm and the challenge of narrative that no one discipline can define precisely what it is or does, though surely each contributes to our understanding. Some scholars – narratologists, for instance – study the structures of stories in and of themselves. Others analyze specific narratives according to established methodologies, from the literary scholar’s “close reading” to the sociologist’s discourse analysis. Some, such as qualitative researchers, look at narrative as a form of data; for others, it is an approach to *interpreting* such data. Some compare narratives across historical periods or political groups, across cultures or genders, across age groups or ethnic groups. Some psychologists study the development of our capacity both to comprehend narrative and to construct it – the development of an overall narrative intelligence, one might say. Some educators study narrative as a method of teaching and learning, while for others, it represents an approach to practicing medicine or social work, ministry or nursing. Some consider narrative activity as the *modus operandi* of therapy. For some, it is a fundamental function of human neurology, while for others it is integral to our emotional lives, our identities, our beliefs. And some see it as the primary means by which we make sense of our experience through time. It is assisting the exploration of all such understandings and uses of “narrative” to which CIRN is committed.

(10) joining with them, allowing one’s own thoughts to adopt to the story’s immanent logic of causality, its temporality, and its narrative tensions.

(11) Hope begins with having sufficient confidence that one’s life will have a future. Most hope then requires believing in one’s capacity to affect how that story unfolds.

(12) Recognize, absorb, interpret, and be moved to action by the stories of others.

It emerged to challenge a reductionist, fragmented medicine that holds little regard for the singular aspects of a patient's life and to protest the social injustice of a global healthcare system that countenances tremendous health disparities and discriminatory policies and practices. Narrative knowledge and skills have the power to improve healthcare....a healthcare that exist to serve and not to profit.

(13) We early recognized attention, representation, affiliation as the three movements of narrative medicine that emerged from our commitment to skilled listening.

attention

the state of heightened focus and commitment that a listener can donate to a teller.

representation

confers form on what is heard or perceived, thereby making it newly visible to both the listener and the teller.

affiliation

Results from deep attentive listening and the knowledge achieved through representation, binds ... self and other into relationships that support recognition and action as one stays the course with the other through whatever is to be faced.

(14) to decide to listen, to attend to the others story, is already to take an ethical stand. To enter the story, the listener must experience its moral complexity in all its ambiguity and challenge to one's own moral sense.

(15)The pursuit of full humanism cannot be carried out in full isolation or individualism, but only in fellowship and solidarity; therefore, it cannot unfold in antagonistic relations between oppressor and oppressed. No one can be authentically while he prevents others from being so.

(16) literature opens a bottomless resource for observing, thinking, and talking together about human interaction at a level of depth and complexity that other worthy approaches (such as professionalism or communication skills training) cannot match. (s15).

Liste over selvvalgt litteratur ved
Mastergrad i praktisk kunnskap

Antall sider: 3500

Kandidat: Olav Eldøen

Selvvalgt pensum: godkjent

programansvarlig

Senter for praktisk kunnskap

Aarre. Trond. Manifest for psykisk helsevern. Universitetsforlaget. 227.

Blomquist.Camilla. Samarbete med förhinder. Ph.d. Göteborg universitet. 250.

Charon. Rita. Narrative Medicine. Oxford University Press. 266.

Charon. Rita., DasGupta. Sayantani., Hermann. Nelly., Irvin. Craig., Marcus. Eric. R., Colon. Edgar Riviera., Spencer. Daniel., Spiegel. Maura. The principles and practice of narrative medicine. Oxford University Press. 347.

Compagnon. Antoine. En sommer med Montaigne. Solum. 168.

Eide. Ann Kristin., Strømsvik. Clara. Luckner. Å snakke med, ikke til eller om. En studie av familiemøte i Fauske kommune. Nordlandsforskning. 47.

Frank. Arthur.W. The wounded storyteller. The University of Chicago Press. 253.

Frank. Arthur.W. Letting Stories Breath. The University of Chicago Press. 209.

Freire. Paolo. De undertryktes pedagogikk. Gyldendal Norsk Forlag. 175.

Frøyland. Liv. Systemisk Samtale. Fagbokforlaget.165.

Halås. Catrine. Torbjørnsen. Uro som fenomen i profesjonsforskning. I: Halås. Catrine. Torbjørnsen., Kymre. Ingjerd.Gåre., Steinsvik. Kari. Gyldendal Norsk Forlag. (s. 206-219).

13

Gergen. Kenneth. J., Gergen. Mary. Social konstruktion. Ind i samtalen. Dansk Psykologisk Forlag A/S. 77.

Hoagwood. Kimberly Eaton., Jensen. Peter.S., McKay. Mary., Olin.Serene. Children`s Mental Health Research. The Power of Partnerships. Oxford University press. 178.

Huxham. Chris., Vangen. Siv. Managing to collaborate. Routledge. 269.

Nilssen. Olaug. Tung Tid Tale. Det Norske Samlaget. 165.

Rødseth. Susann. Dialogisk praksis og samskapte muligheter. Masteroppgave i familierapi. Diakonhjemmets høgskole. 91.

Schön. Donald. A. The Reflective Practitioner. How professionals think in action. Arena. (s.3-68). 65.

Seikkula. Jaakko., Arnkil.Tom Erik. Åpen dialog i relasjonell praksis. Respekt for annerledeshet i øyeblikket. Gyldendal. 204

Valla. Birgit. Videre. Hvordan psykiske helsetjenester kan bli bedre. Gyldendal Norsk Forlag AS. 169

Wilson. Jim. Creativity in times of constraint. Karnac. 168